

Upravištvo: Ljubljana, Knafljeva
ulica 5. — Telefon št. 3123, 3124,
3125, 3126.

Inseratni oddelk: Ljubljana, Seles-
burgova ul. 2. — Tel. 8492, 2492.
Podružnica Maribor: Gosposka ulica
št. 11. — Telefon št. 2455.

Podružnica Celje: Kocanova ulica št.
2. — Telefon št. 190.

Računi pri post. ček. zavodih: Ljub-
ljana št. 11.842, Praga čisto 78.180,
Wien št. 105.241.

JUTRO

Naročnina znaša mesečno Din 25.—
Za inosemstvo Din 40.—

Uredništvo:

Ljubljana, Knafljeva ulica 5. Telefon
3123, 3124, 3125, 3126 Maribor
Gosposka ulica 11. Telefon št. 2440.
Celje, Strossmayerjeva ulica št. 1.
Telefon št. 65.

Rokopis se ne vračajo. — Oglasi po
tarifu.

Madžarska predrznost

Budimpeštanskim plemiškim mogočnikom se pač ni sanjalo, da bo njihova smrdljiva bomba, ki so jo vrgli proti Jugoslaviji, padla nazaj na nje in jim prinesla tako neprijetne posledice. Stvar so si bili zamislili čisto drugače. S svojo noto Društvu narodov so pred vsem hoteli obrniti pozornost državnikov, ki so se zbrali v Ženevi k zasedanju sveta Društva narodov, na namišljeno nevdržni položaj ob meji med Jugoslavijo in Madžarsko. Večni mejni incidenti, o katerih govori madžarska nota, naj bi bili dokaz, kako prav imajo madžari, ko zahtevajo obnovo predvojne Ogrske. Obenem naj bi oblatili Jugoslavijo kot državo, ki izživa na vse strani in onemogoča prijateljske odnose s sosedami.

Zahrbtna madžarska akcija je bila — tako vsaj so sodili v Budimpešti in najbrž tudi v Rimu — dobro premišljena. Bila je predložena v tajništvu Društva narodov danes teden, v soboto ob eni popoldne, torej v času, ko v ženevskih uradih nastopi nedeljski počitek in so do ponedeljka uradi popolnoma prazni. V ponedeljek pa bi se moralo že začeti zasedanje sveta, tako da bi bilo Jugoslaviji nemogoče zbrati potrebni material za učinkovit odgovor na madžarske obrekovanja. In to naj bi naredilo vtis, kakor da so madžarske laži vendar resnične. Pa so se špekulanti počeno urezali, kajti po energični izjavi našega zastopnika in po sijajnem nastopu francoskega zunanjega ministra je šel svet Društva narodov preko madžarske pritožbe na dnevni red in razpravo o njej odložil do jeseni. Madžarski zastopnik ni mogel pojasniti, zakaj je njegov šef, že iz falzifikatorskih afer pokojne Avstro-Ogrske znani gospod Kanya, ravno sedaj vložil svojo pritožbo.

Pa ni ostalo samo pri tej blamaži za budimpeštanske oligarhe in njihove botre. Madžarska akcija je vzbudila res precejšnjo pozornost po svetu, toda čisto drugačno, kakor so si oni želeli in pričakovali. V žarki luči je zopet enkrat pokazala, kakih sredstev se poslužujejo Madžari in z njimi vred drugi klevetniški Jugoslavije. Namesto kletve nam je prinesla blagoslov in poudarila simpatije za nas. Pokazala je tudi na novo, da francosko zavezništvo ni samo na papirju in da je Mala antanta res čvrsta in solidarna enota. Ne le francoski minister v Ženevi, tudi vsa francoska javnost brez izjeme je odločno odklonila madžarsko intrigo. Češkoslovaška in Rumunija pa sta brez oklevanja izjavili, da madžarske akcije, čeprav je naperjena le proti Jugoslaviji, ne smatrajo za posebno jugoslovnsko zadevo, marveč za afont proti celi Mali antanti. V tem smislu je pisal tudi ves tisk v obeh državah.

S satisfakcijo, ki smo jo že takoj v prvih dneh dobili za izzivanje Budimpešte, bi bilo lahko zadovoljni, ako to izzivanje ne bi bilo tako cinčno in predrzno. Dovolj je znano ne samo pri nas, marveč tudi v inozemstvu, kako se pod zaščito in s pomočjo madžarskih oblasti onstran naše meje šolajo morilske tolpe in kako — tudi s polno podporo madžarskih oblasti — tihotapijo preko naše meje peklenjske stroje, revolverje in druge take lepe reči. Večina primerov, ki jih navaja Kanyeva pritožba, se nanaša na taka tihotapstva. Kanya pa označuje te nesrečne plačance za mirne madžarske kmete, ki jih naše obmejne straže preganjajo brez razloga. In o Italiji, ki je brez dvoma kumovala ponesrečenemu ženevskemu napadu, je ravno nedavni proces v Beogradu dovolj razkril, kako tudi ona podpira morilce in slične zločince. Zato je popolnoma razumljivo, da je jugoslovnska javnost ogorčena in se ne zadovoljuje z že dobljeno satisfakcijo. Ko je naša vlada odpoklicala svojo delegacijo, ki se je bila v Budimpešti pogajala za novo trgovinsko pogodbo, je njen ukrep odobravala ves narod. Hvala Bogu, da smo že tako kmalo, da lahko govorimo tako energično!

Človek bi se moral prav za prav čuditi, da se upajo Madžari na sonce, ko imajo toliko masla na glavi, ravno kar se tiče odnosov do Jugoslavije. Bilo bi vendar pametneje od njih, ako bi sveta ne opozarjali na te odnose. Toda ne gre pri tem morda le za megalomanijo madžarskih magnatov. Tudi ne za nevednost. Res, tokrat so se pošteno opekli. Slične klevete proti nam so spravljali po raznih kanalih in na razne načine v svet že vsa leta po vojni. Mi smo vedeli, da so njihove trditve grde laži, toda inozemski svet jim je mnogokrat nasel in imeli smo težke muke, da smo ga prepričali o svoji nedolžnosti.

Mednarodni javnosti ne smemo tega šteti preveč v zlo. Še vedno velja ona žalostna resnica, da je treba le krepko lagati in obrekovati, pa bo nekaj le ostalo. Poglejmo kar doma okrog sebe. Vsak dan vidimo in slišimo, kako razni ljudje obmetavajo z blatom in polivajo z gnojno poštene in idealne može. Vsem onim, ki poznajo obrekovalce in obreko-

NOVA RIMSKA SPLETKA

Z novim razorožitvenim načrtom hoče Italija afirmirati diktaturo velesil in ločiti Malo antanto od Francije

Pariz, 18. maja. p. Današnji listi se obširno bavijo z najnovejšim italijanskim razorožitvenim načrtom, ki ga je italijanski delegat pri Društvu narodov baron Aloisi včeraj v Ženevi v privatnem razgovoru sporočil francoskim in italijanskim delegatom. Italija predlaga, naj bi se spričo uspeha razorožitvene konference ustanovil blok štirih velesil v smislu pakta štirih, ki naj bi proučil način rešitve razorožitvenega problema. Kot posvetovalna člana bi se pritegnila Poljska in Zedinjene države. Mala antanta in Japonska pa naj bi se po italijanskem načrtu docela izločili. Vse manjše države naj bi se po sporazumu med velesilami enostavno postavile pred izvršena dejstva.

Razumljivo je, da je novi italijanski načrt naletel v francoski javnosti na najodločnejši odpor. Pertinax razpravlja v današnjem »Echo de Paris« obširno o najnovejši rimski intrigi, in pravi, da je docela jasno, kam meri Italija. Vsa ost načrta je naperjena proti Mali antanti in predstavlja samo nov poizkus Italije, ločiti Malo antanto od Francije. Pri pogajanjih o razorožitvi pa se ne more izolirati nobena država, ki ima interes na rešitvi tega vprašanja, najmanj pa Mala antanta, ki predstavlja danes čimveč, s katerim mora v Evropi vsakdo računati. Ni treba še posebej poudarjati, piše Pertinax, da noben francoski zunanji minister ne bo nikdar pristal na tak načrt že zaradi tega, ker bi pomenilo obenem tudi oslabljenje Francije, kar je glavna želja rimske diplomacije. Z ločitvijo Male antante od Francije bi bila oslabljena pozicija Francije v bloku velesil, s tem pa bi bila tudi ogrožena sama varnost Francije.

Prepoved izvoza orožja v vojskujoče se države

London, 18. maja. AA. Listi toplo pozdravljajo predlog angleškega delegata Edena glede takojšnje prepovedi vsakega izvoza orožja v Bolivijo in Paragvaj. Iz vseh komentarjev izhaja, da zdaj ni več nobenega dvoma, da se moreta Bolivija in Paragvaj boriti samo zato, ker imata v nekaterih velikih državah dobavitelja orožja in municije. Listi so mnenja, da bo predlog angleškega delegata zdaj uspel. Na včerajšnji seji so zanj glasovali zastopniki Francije, Italije, Španije, Argentine, Avstralije in Češkoslovaške. Mnenja pa so tudi, da bo usoda tega predloga letos boljša, kakor je bila usoda podobnega lanskega predloga, ki so ga stavili predstavniki Velike Britanije in Francije.

»Times« opozarja v svojem komentarju, da so podobno kakor letos tudi lani glasovale vse države, ki so bile zastopane v svetu Društva narodov, za ta predlog. Ko pa je lani svet Društva narodov vprašal neke

velike države, ali hočejo predlog izvršiti, so odgovorile, da se hočejo po njem ravnati le, če se za predlog izreče tudi ameriška vlada. Zedinjene države tedaj tega niso mogle storiti, ker je za to potrebna posebna zakonodajna kongresa. Zaradi tega je končno lanski predlog propadel. Medtem pa je ameriški parlament februarja meseca sprejel resolucijo, ki pooblašča predsednika Zedinjenih držav, da sme prevodati izvoz orožja v države, ki se bojujejo. Senat je istočasno odredil anketo o delovanju vojnih dobaviteljev. List pravi, da sme podobno prepoved izreči tudi angleška vlada. Komisija, ki je preiskala spor med Bolivijo in Paragvajem, predlaga razsodiščno rešitev tega spora. Danes pa je odpravnik poslov paragvajskega poslanstva v Londonu objavil pismo, da je njegova vlada pripravljena sprejeti tako rešitev.

Angleži še niso izgubili vsega upanja

London, 18. maja. AA. Parlament je odgodil svoje seje do 29. maja. Vse dopolne se je vršila velika razorožitvena razprava, v katero so posegli mnogi govorniki. Podpredsednik angleške vlade Baldwin je pozval angleški narod, naj ne obupa in naj ne klone, če bi razorožitvena konferenca zacasnno doživela neuspeh. Omejevanje oboroževanja je edina praktična oblika razorožitve. Če priznamo omejevanje oboroževanja, je težko odkloniti jamstva proti tistim, ki bi skušali tako pogodbo kršiti. Kdor pa je za sankcije, se mora pripraviti tudi na vojno. Pristop h kolektivnim jamstvom je mogoče le, če se obenem pripravimo na vojno. Nič ne bi bilo slabšega, kakor jamciti za mir z orožjem, hkratu pa ostati brez sredstev za mir. Govornik se je v svojih nadaljnjih izjavah zavezal zlasti za letalsko obrambo Velike Britanije.

„Vojna je luksuz“

Ženeva, 18. maja. p. Na snočnji seji sveta Društva narodov se je vršila razprava o posredovanju v sporu med Bolivijo in Paragvajem. V imenu Male antante je govoril češkoslovaški delegat dr. Ostroviski, ki je naglasil, da Mala antanta kot blok mirujočih držav iskreno želi mir tudi v oddaljenih krajih, s katerimi nima nobenih neposrednih stikov. Mala antanta je sploh mnenja, da male države nikdar ne bi smele voditi vojne, kajti vojna je dandanes največji luksuz tudi za najbogatejše velesile. Vsaka vojna izčrpa malo državo in posledice se čutijo desetletja. V imenu Jugoslavije, Rumunije in Češkoslovaške se je pridružil akciji za spravo med Bolivijo in Paragvajem.

V Parizu niso zadovoljni

Pariz, 18. maja. d. Francoski zunanji minister Barthou se jutri vrne v Pariz. Z delom sveta Društva narodov pariški tisk ni zadovoljen. Zlasti kritikuje odgovode razprave o saarskem vprašanju do septembra. Tudi zadeva s komisijo o zaščiti saarskega prebivalstva ob priliki plebiscita javnosti

ni zadovoljila. Francoski zunanji minister Barthou je izjavil, da se bo vrnil v Pariz šele, ko bo saarsko vprašanje končno urejeno, sedaj pa so ga prisilile razmere, da je pristal na odgoditev do septembra.

Stališče Belgije

London, 18. maja. d. Belgijski zunanji minister Hymans, ki je danes odpotoval v Bruselj, se je včeraj sestal z zunanjim ministrom Johnom Simonom. Kakor poudarjajo dobro poučeni krogi, je Hymans izjavil, da bo Belgija pristala na neomejeno oboroževanje Nemčije le, če dobi za to zadostne garancije za varnost in nevtralnost svojega ozemlja.

V spodnji zbornici bo nocoj zunanji minister podal ekspozé o angleški zunanji politiki. Politični krogi pričakujejo njegov govor z velikim zanimanjem in se nadejajo važnih izjav o razorožitvenem vprašanju.

Nemški delegat v Rimu

Rim, 18. maja. d. Nemški pooblaščenec za razorožitvene zadeve Ribbentrop je prišel zaradi informativnih razgovorov o razorožitvenem vprašanju davi v Rim.

Nova letonska vlada

Nova vlada si je zadala kot glavno nalogo temeljito gospodarsko obnovo države

Riga, 18. maja. d. Nova vlada je sestavljena takole: predsedništvo in zunanje zadeve Uimanis (kmečka zveza), vojna general Balodis (kmečka zveza), notranje zadeve Gulbis (kmečka zveza), namestnik ministrskega predsednika Skujenieks (napredna zveza), finance Bħkis, doslej poslanik v Kovnu (prista kmečke zveze), pravosodje državni pravnik Apeitis (demokrat), prosveta prof. Adamovič (brez stranke), kmetijstvo Kaulis (mlada gospodarska stranka), promet Einberg (brez stranke), socialno skrbstvo Rubulis (letgalska zveza).

Nova vlada, ki izkazuje le malo izprememb v primeri s prejšnjo, ni sestavljena po sorazmerju posameznih strank, temveč po vplivnosti in sposobnosti posameznih

Litvinov v Ženevi

Ženeva, 18. maja. d. V Ženevi je danes prispel ruski komisar za zunanje zadeve Litvinov. V političnih krogih so se zaradi tega razširile vesti, da je prinesel s seboj formalno prošnjo za vstop Sovjetske unije v Društvo narodov.

Litvinov se je dopoldne sestal s francoskim zunanjim ministrom Barthoujem, popoldne pa je želel videti italijanskega delegata Aloisija in angleškega delegata Anthonyja Edena. Vprašanje o vstopu Sovjetske unije v Društvo narodov bo mogoče po vsej priliki rešiti šele na glavni skupščini septembra meseca.

Zanimivo je, da zahteva tako Španija kakor Poljska stalno mesto v svetu Društva narodov, če bi se eno mesto podelilo Sovjetski uniji. Poljska zahteva vrhu tega, naj bi Društvo narodov posplošilo zaščito narodnostnih manjšin.

Ženeva, 18. maja. v. V zvezi z razgovori Litvinova in Barthouja se odzvana, da je največja ovira za vstop Rusije v Društvo narodov odbor švice proti priznanju Sovjetske Unije. Najbrže bodo zaradi tega v prihodnjih dneh sledile v Bernu diplomatske intervencije. Z italijanske strani so celo namislili na možnost preložitve se-deža Društva narodov v drugo državo. Rumunski zunanji minister Titulescu prispje jutri v Ženevo ter bo nadaljeval v Parizu pričetega pogajanja z Litvinovom. Poljska bo na vsak način vztrajala pri svoji zahtevi po stalnem sedežu v Društvu narodov, ako bi se priznal Rusiji.

Za svobodo plebiscita v Posaarju

Francija zahteva jamstvo, da posaarsko prebivalstvo ne bo preganjano zaradi glasovanja pri plebiscitu

Ženeva, 18. maja. d. Vprašanje varnosti pri posaarskem plebiscitu še ni tako razčiščeno, da bi se mogel svet Društva narodov že danes na javni seji baviti s posaarskim vprašanjem. Kot verjetno smatrajo, da bo odbor treh, ki mu načeluje italijanski delegat Aloisi, kooblaščen, naj se stavi plebiscitno komisijo. Za sedaj se še ne more računati z določitvijo plebiscitnega roka, ker zahtevajo Francozi, da se je treba prej sporazumeti o jamstvih za neodvisno ljudsko glasovanje, zlasti pa za zaščito volilcev zaradi njihovega glasovanja pri volitvah. Kakor zatrjujejo, bodo od nemške strani predlagali, naj se Francija in Nemčija zavežeta, da ne bosta izvajali nobenih represalij proti volilcem in njihovim rodbinam zaradi njihovega glasovanja. Francozi zahtevajo mnogo večja jamstva, zaradi česar še ni moglo priti do sporazuma kljub prizadevanju Aloisja.

Svet Društva narodov šaka sedaj na odgovor nemške vlade na vprašanje Društva narodov, ali bo Nemčija jamčila za varnost posaarskega prebivalstva med plebiscitom in po njem.

Pariz, 18. maja. AA. Albert Julien piše v listu »Petit Parisien«: Snoci so govorili v Ženevi, da so na tajni seji sveta Društva narodov razpravljali o treh važnih brojavnih razgovorih med Ženevo in Berlinom. Nekateri vedo celo povedati, da se je pri tej priliki govorilo o možnosti nekakšnega »gentleman - agreement« med Francijo in Nemčijo, da se nobena izmed obeh strank ne bo vmešavala v posaarski plebiscit, da ne bo izvajala pritiska niti represalij. Šlo bi predvsem za to, da se zagotovi pri plebiscitu red, da se zajamči tajnost glasovanja in varnost prebivalstva ter nadotakljivost imetja. Ni izključeno, da bo že danes prišel iz Berlina ugoden odgovor v tem smislu. Obutek imamo, nadaljuje dopienik, da so v teku odločilni razgovori in da se je v navzočnosti Barthouja dosegel med člani sveta Društva narodov v teh stvarih popoln sporazum. Če to drži, bi bilo svedoča nepotrbeni misliti na mednarodno policijo za čas plebiscita v Posaarju, ki jo ima v mislih versailleska mirovna pogodba. V Ženevi čakajo sedaj le še na priatek nemškega zunanjega ministrstva, nakar bi objavili vse podrobnosti.

Reševanje bolgarske vladne krize

Sofija, 18. maja. AA. Kraljev mandatar za sestavo nove vlade Mušanov je imel danes ves dan razgovore z zastopniki skoraj vseh strank. Mislijo, da bi mogel eventualno sestaviti koalicijsko vlado demokratov, zemljedelcev, demokratičeskega zgovora in liberalov Burova in Molova, če se mu posreči pridobiti za to kombinacijo voditelja zemljeljske zveze Dimitrija Gičeva, s katerim se bo še pred odhodom na dvor sestal. Tako sestavljena vlada bi izvedla nove volitve. Čeprav v političnih krogih naglašajo, da je ta kombinacija najresnejša, mislijo, da jo bo Mušanov zelo težko sestavil, ker vztrajajo zemljelci trdovratno na svoji zahtevi, da dobe v novi vladi štiri ministrstva.

Concordia : Jugoslavija 4 : 0 (2 : 0)

Zagreb, 18. maja. Snoci se je ob svitu reflektorjev vršila nogometna tekma med zagrebško Concordio in beograjsko Jugoslavijo, ki je je Concordia zaslužen odločila v svojo korist.

Tekma ni bila na višini. Čeprav je Concordia visoko zmazala, njena igra ni mogla zadovoljiti. Imela pa je erčo, da je imela za nasprotnika precej oslabileno moštvo Jugoslavije. Jugoslavija je v drugem polčasu celo imela več od irre, vendar pa je bila njena napadna vlada preveč neodločna. Sodel je dobro g. Podupski.

Obsodba atentatorja Singerja

Dunaj, 18. maja. w. V procesu pred sodiščem za zaščito države v Beogradu proti trem teroristom, Orebu, Begoviću in Prokorelu zaradi poizkusa atentata na kralja Aleksandra se je mnogo govorilo o nekem Vladimirju Singerju, ki je bil duhovni povzročitelj tega poizkusa. Atentat in ki je izročil Orebu za atentat pripravljeni pikleni stroj. Singer, ki je pod napadnim imenom bival na Dunaju, je bil v času beograjskega procesa aretiran. Uspeh hišne preiskave v njegovem stanovanju je dovedel do obtožbe proti njemu zaradi zločina po zakonu o razstreljivih. Danes se je vršila proti Singerju sodna razprava in je bil obsojen na šest mesecev težke ječe ter izgon iz Avstrije.

Čiščenje v Franciji

Pariz, 18. maja. w. Poslanec Bonaure, ki je bil zapleten v afero Staviskega ter na strankinem kongresu v Clermont - Ferrandu izključen iz radikalne socialistične stranke, je bil danes po sklepu stanovske organizacije odvednikov črtan iz liste odvednikov. S tem mu je onemogočeno izvrševati svoj poklic.

Glavni državni tožilec pri apelacijskem sodišču v Parizu je predlagal, naj se ukine imuniteta radikalnega poslanca Prousta, ki je osumljen, da je prejel od Staviskega 250 tisoč frankov za volilno propagando.

Strah pred obračunom

Madžari so se začeli zavedati posledic svojega koraka in se boje obračuna v Ženevi

Budimpešta, 18. maja. p. Silno vznemirjenje, ki se je polastilo vse madžarski javnosti zaradi prekinitve trgovinskih pogajanj z Jugoslavijo, je prisililo madžarsko vlado, da je danes izdala zelo pomirjevalen komunike, ki sicer ni docela točen glede na obstoječe stanje, ki pa jasno kaže, da mu je glavni namen vplivati pomirjevalno in zavreči nadaljnje naraščanje vedno bolj očitega nezadovoljstva zaradi nepremirjenega izzivanja madžarske vlade v Ženevi. Madžarska uradna agencija je izdala danes naslednji komunike:

»V zvezi z vznemirjenjem in netočnimi vestmi, ki se širijo v javnosti zaradi odhoda jugoslovnske trgovinske delegacije, smo pooblaščenji objavili: Ni nobenega razloga za vznemirjanje in širjenje alarmantnih vesti, po katerih naj bi se odnosaji med Jugoslavijo in Madžarsko znatno poslabšali in po katerih naj bi prišlo med obema državama do carinske vojne. Jugoslovnska trgovinska pogodba je še vedno v veljavi. Prekinitev pogajanj pred dvema dnevmoma in nagli odhod jugoslovnske delegacije iz Budimpešte ne pomeni, da je nastopilo v trgovinskih odnosajih z Jugoslavijo brezpogodbeno stanje. Pri sedanjih pogajanjih je šlo samo za to, da se sklene dopolnilni sporazum k obstoječi trgovinski pogod-

vance, se zdi neumljivo, kako se morejo dobiti ljudje, ki takim bedastim in zlobnim klevetam nasedajo in verjamejo vse ali vsaj nekaj. A vendar vidimo, da se dobiijo, čeprav imajo priliko, da se sami prepričajo, kaj je res in kaj je laž. Kako bi torej zamerili mednarodni javnosti, ki ima polno drugih skrbí in ne dovolj prilike se seznaniti z razmerami, ako naseda tu in tam madžarskim in drugim obrekovalcem o Jugoslaviji?

bi. Samo ta pogajanja so sedaj odgodena.

Opravičilo vlade pa v javnosti ni imelo zaželenega uspeha in vsi današnji listi se še nadalje živahno bavijo z napetimi odnosaji, ki so zavladali med Madžarsko in Jugoslavijo po ženevskem koraku madžarske vlade. »Pesti Naplo« že poroča, da je vlada določila za zastopnika Madžarske na prihodnjem zasedanju Društva narodov, ko se bo razpravljalo o pritožbi Madžarske proti Jugoslaviji, narodnega poslanca Tibora Ekharda, predsednika stranke malih posestnikov. Madžarska vlada se nadeja, da se bodo do takrat pomirili duhovi in poleglo vznemirjenje, ki se je pojavilo in ki bi se še stopnjevalo, če bi se bilo že na tem zasedanju sveta Društva narodov razpravljalo o madžarski pritožbi. List pristavlja, da v vladnih krogih že razmišljajo o tem, kako bi se direktno sporazumeli z Jugoslavijo, da bi razprava pred Društvom narodov sploh odpadla. Vsi listi pa slej ko prej zelo ostro obsojajo politiko Gombóseve vlade, ki je brez vsake potrebe izzvala spor, ki je škodoval ugledu in interesu Madžarske mnogo bolj kakor pa vsi obmejni incidenti.

V parlamentarnih krogih zadnja dva dni največ razpravljajo o pogrešni politiki vlade in izražajo bojazan, da bo Jugoslavija na prihodnjem zasedanju sveta Društva narodov objavila dokumente, kako madžarska vlada podpira teroriste in atentatorje in kako državni organi pomagajo pri tihotapstvu peklenjskih strojev preko jugoslovnske meje. Z vseh strani se čujejo zahteve, naj vlada gleda, da za vsako ceno prepreči razpravo pred Društvom narodov in doseže z neposrednimi pogajanjmi sporazum z Jugoslavijo.

Klerikalno fašistična oligarhija v Avstriji

Razid klerikalne stranke — Od demokrata Luegerja do oligarha Dollfussa — Obnova absolutizma

Dunaj, 16. maja. Novi kurz v Avstriji, uveden z Dollfussovo ustavo, gre neizprosno svojo pot in zahteva svoje žrtve. Končno se začela izpolnjevati želja kneza Starhemberga, čigar svojačasni poskus, uveljaviti svojo osebo in svojo Heimwehr v ustavnem in parlamentarnem okviru, se ni bil obnesel. Začetek avstrijske totalitete je bil veldramatičen; izvršil se je v vsem središču vojaških arzenalov. Takrat je bilo šlo le za osvoboditev marksizma, danes pa se vidi, da so bili Feyevi topovi namenjeni dalje, da so imeli v srce zadeti vso avstrijsko demokracijo.

V povojni dobi sta bili glavni, da tako rekoč edini nosilci parlamentarizma dve stranki: socialno-demokratska in krščansko-socialna. Kar je bilo skupin in stranic vmes, ni imelo mnogo politične veljave, še manj pa zaslombe v množicah naroda. Danes sta oba stebra parlamentarne demokracije zrušena. Socialna demokracija je izkpravala na dunajskih ulicah, krščansko-socialna stranka pa je šla prostovoljno v smrt, če se spričo diktatorskih metod današnjega avstrijskega režima sme govoriti o prosti volji.

Te dni se je vršila poslednja seja krščansko-socialnega poslanskega kluba, da sklene likvidacijo. Sam kancelar Dollfuss je govoril nagrobni govor stranki, ki ga je dvignila na ščit, pa se je morala umakniti v nepovratnost, da napravi njemu in njegovim zaveznikom prosto pot. Njen konec se ni izvršil v tako dramatični obliki, kakor oni njene smrtni sovražnici, zato pa ni v njem nič manj tragedije.

Od prvih početkov se je bil med socialno demokracijo in krščansko-socialno stranko sredit in neizprosno boj, čigar glavna točka je bila posest Dunaja. Od prevrata sem je vihrala s stolpa magistrata, kjer je nekoč neomejeno vladal slavni Lueger, rdeča zastava. Te rane nekdanja njegova garda ni mogla preboleti, zato je slepo sledila vsakemu voditelju, ki se je nanj zanašala, da ji pridobi nazaj izgubljeno postojanko. Ta želja je bila močnejša, kakor vsa demokratska načela in je nekdanjim ljudskim tribunom zameglila oči, da niso videli grozečih znamenj bližajoče se oligarhije. In tako je prišlo, kar je moralo priti. Rdeči Dunaj je padel, toda domnevni zmagovalci so preživeli njegov padec le za malo tednov.

Na poslovljenem zborovanju strankinega zastopstva je stari demokrat Kuschak, nekdanji Luegerjeva desna roka, podal zaključno poročilo, iz njegovih besed sta zvenela žalost in zadušeni protest. Spominjal se je strankine velike dobe, ko jo je dr. Lueger vodil od zmage do zmage in ustvaril iz skromnih začetkov najmočnejši steber cesarske Avstrije. Stranka je rasla, ker je bila glasnica in zastopnica ljudstva, iz

katerega je črpala svojo moč. Kdo bi danes mislil, da je bila stranka, ki je dala Avstriji Dollfussu, med najodločnejšim poborniki splošne in enake volilne pravice! Takrat — v letu 1907. — so dosegli krščanski socialisti vrhunec formalne moči. Pridružili so se jim klerikalni konservativci, zastopniki kmetijskega podeželja, in dali skupini, ki je bila dotlej specialno dunajska in malomeščanska, univerzalen značaj. Toda ob enem tudi kal propadanja. Združili so se v en tabor ljudje dveh različnih svetov, pojavljale so se gospodarske in socialne, pa tudi politične divergenice, ki so rahljale notranjo fronto in izpodkopavale borbenost. Posledice so se začele kazati že pred vojno, v mali sanžermenski Avstriji, ko ni bilo več popularnega Luegerja, se je razkol nadaljeval. Čeprav je stranka s pomočjo ostalih nasprotnikov marksizma še obdržala v rokah državno krmilo, se je morala bati one splošne volilne pravice, ki jo je v svoji mladostni dobi sama pomagala izvojevati. To nevarnost je sicer Dollfuss odvrnil, toda njegov radikalizem, s katerim je iztrebil zadnje ostanke demokracije, je prinesel krščansko-socialni stranki še hitrejši in temeljitejši konec. Kakor bridka ironija so se glasile Kuschakove besede, s katerimi je želel Dollfuss srečo na poti, po kateri bo hodil od sloj »brez krščansko-socialnega poslanskega kluba, brez sodelovanja ljudskih mandatorjev, brez parlamenta.«

Kancelarjevo zagotovilo, da so krščansko-socialne ideje ostale zmagovite in da se bodo odslej še bolj nemoteno uveljavljale, so bile odstopajočim mandatorjem skromna tolažba in menda jih je bilo malo med njimi, ki bi se ne bili skrivaj nasmejnili trditvi, da je v imaginarni domovinski fronti dana polna garancija za delovanje »krščanskega nemškega ljudstva.«

Kajti od ljudskih pravic je po novi ustavi ureditvi ostalo ubogo malo. Kar ima danes v Avstriji veljavno, sta birokracija in policija, obnovljen sistem kneza Metternicha. Predmarčni absolutizem je izviral iz višjega principa, iz vladarske avtoritete »po božji milosti«. Sodobna diktatura pešice ljudi pa se naslanja samo na dejansko moč, s katero gospodujejo oni, ki so bili poklicani, da služijo.

Z likvidacijo krščansko-socialne stranke je odstranjena zadnja ovira oligarhične diktature. Formalno sicer še obstojata kot politični edinci Landbund in Velikomestska stranka, o kateri se zatrjuje, da hočeta kljubovati režimu in ohraniti svoje organizacije. Več ko verjetno pa je, da njih odpor ne bo imel praktičnega pomena in da bo vladna pač enostavno vsem drugim dekretirala to, kar so krščanski socialisti stili »prostovoljno«.

Bolgarska kriza

Sofija, 15. maja. Obisk jugoslovenskega ministra vnanjih stvari v Sofiji je za nekaj dni odgodil izbruh vladne krize, ki se je napovedovala že meseca in meseca in je sedaj dejanski izbruhnila s prisilno ostavko prometnega ministra Kosturkova, predstavnika radikalov v vladi narodnega bloka. Ministrski predsednik Mušanov je sicer začasno sam prevzel listino prometnega ministrstva, toda kriza s tem njegovim ukrepom ni bila rešena, marveč se je še poostila in končno dovela do demisijske celokupne vlade.

Glavni vzrok za krizo je bila zahteva vladnih zemljedelcev, ki so najodločnejše zahtevali zase četrt ministriško mesto in sicer notranje ministrištvo. Trej svoji zahtevi pa dodajajo še drugo, ki gre za popolno izločitev radikalov iz narodnega bloka. Radikalni so se namreč po ostavki Kosturkova razcepili. Pristajši Kosturkova so za najstrožjo opozicijo proti vladni narodnega bloka, skupina okoli prof. Genova pa želi še nadalje ostati v bloku in njegovi vladi. To pa nikakor ne gre v račun zemljedelcem, ki ravno s popolno izločitvijo radikalov hočejo ustvariti možnost pridobitve četrtga ministriškega stola zase. Ker se je tudi večina poslanskega kluba vladnih nacionalnih liberalov pod vodstvom ministra pravde Kačkova izjavila za zahtevo zemljedelcev, je ta zahteva postala naravnost neodklonljiva in je povzročila ostavko celokupne vlade.

Položaj narodnega bloka samega je silno kočljiv. Z izločitvijo radikalov obeh struj bi izgubil narodni blok večino v Sorbranju. Ta izguba bi se mogla nadoknaditi na dva načina: s pritegnitvijo nacionalno-liberalne skupine, ki je sedaj v opoziciji in za čimer streme vladni nacionalni liberali, da bi si tako okrepili svoj vpliv v narodnem bloku ali pa s pritegnitvijo bivših Ljapčevljevih demokratov z Burvom in Molovom, kar žele vladni demokrati, ker bi si tako Mušanov in Malinov le še bolj utrdila svojo nadvlado v vladnem bloku. Za prvo rešitev so nacionalni liberali in z njimi zvezani zemljedelci, ki so po najodločnejši nasprotniki pritegnitve opozicijskih demokratov.

Zemljedelci imajo poleg svoje številne moči v Sorbranju in v narodu, s čimer utemeljuje svojo zahtevo po četrtem ministrištvu, tudi še prav poseben razlog, ki je popolnoma notranje strankarske narave. Nezadovoljstvo v stranki zaradi premajhnih ali prav za prav nikakršnih koristi, ki naj bi jih zemljedelcem prinašalo sodelovanje v vladi narodnega bloka, je zelo veliko in skupina okoli Nikole Zaharijeva, ki se vse bolj nagiba k opozicijski zemljedelski zvezi »Aleksander Stambolijski«, bi se po mnenju Gičeva in Dimova dala zopet pridobiti edino z eno ali dvema ministriškima listnicama. Ker naj bi Gičev in Dimov vsakoraz ostala v vladi, naj bi dočedanj poljedelski minister, zemljedelec Muraviev odšel v inozemstvo za poslanskega, njegovo listino in četrt, novo, pa naj bi zavzela dva »nezadovoljna«.

Položaj je potem takem do skrajnosti zapleten in splošno se sodi, da se ne bo tako hitro posrečilo, ga razčistiti. Treba je računati z daljšo vladno krizo in G. Mušanov, ki bo brez dvoma zopet dobil mandat za sestavo vlade, bo imel »mnogo naporne delo« in mnogo prilike, da pokaže svoje politične in državniške zmožnosti.

Ruždi bej na Dunaju

Dunaj, 18. maja. AA. Včeraj popoldne je prispela na Dunaj z ladjo jugoslovenske rečne plovnice »Karadordje« žena turškega zunanjega ministra Tevfika Ruždija beja s svojo hčerko in zetom Fatim bejem. V pristanisku so jih sprejeli zunanji minister Tevfik Ruždi bej, ki se že več dni muči na Dunaju, turški odpravnik poslov Dževad bej z osebojem turškega poslanstva in jugoslovenski poslanec Natasijević s soprogom. Turški zunanji minister Tevfik Ruždi bej se bo v soboto 19. t. m. sestal z avstrijskim državnim kancelarjem dr. Dollfussom, v nedeljo ali ponedeljek pa bo bržkone odpotoval za krajši čas na Semmering. Dne 24. t. m. bo nadaljeval potovanje v Zenevo, kjer se bo sestal s ministri Male antante.

Likvidacija Landbunda

Dunaj, 18. maja. W. Vodstvo Landbunda je imelo v parlamentu svojo zadnjo sejo. Po poročilu o političnem položaju in debati je bila sprejeta resolucija, da smatra vodstvo stranke svoje delo za končano. Nadalje se pooblašča vodstvo stranke, da ukrene vse potrebno za likvidacijo. Društvo »Oesterreichisches Landbund« bo v izprijembi svojih pravil upoštevalo izprijemljenje razmer. Pristajši in prijatelji Landbunda v Avstriji se pozivajo, naj ostanejo zvesti idejam Landbunda.

Francosko-italijanska trgovinska pogajanja

Pariz, 18. maja. k. V Parizu se nadaljuje francosko-italijanska trgovinska pogajanja, ki so se pričela pred tedni, ko sta se v Mikanu sestala francoski trgovinski minister Lamoureux in italijanski državni podtajnik v ministrištvu za korporacije prof. Asquini. Asquini je včeraj jutraj prispel v Pariz in se je že popoldne sestal z Lamoureuxom. Sestanku so prisostvovali tudi italijanski in francoski trgovinski strokovnjaki. Na njem so razpravljali o splošnih vprašanjih, ki se nanašajo na gospodarske odnose med Francijo in Italijo. Davi je bil Asquini pri ministriškem predsedniku Doumergueu. Nato se je vršila druga seja obeh delegacij. O vsebini pogajanj doslej ni bilo objavljeno nikakoro poročilo.

Čitate tedensko revijo „ŽIVLJENJE IN SVET“

Titulescu v avdijenci

Beograd, 18. maja. Rumunski zunanji minister Titulescu je sinoči zapustil Beograd in odpotoval v Zenevo. Pred svojim odhodom je bil sprejet v dveurni avdijenci pri Nj. Vel. kralju na Dedinju, nakar je odšel na kolodvor, kjer so se poslovili od njega zunanji minister g. Jevtić, rumunski in grški poslanik v Beogradu, rumunski poslanik v Ankari in višji uradniški zunanjega ministristva.

Ljubljana, 18. maja. Na poti iz Beograda v Zenevo je prispel danes dopolne z beograjskim brzdovlakom v Ljubljano rumunski zunanji minister g. Titulescu. Potoval je v svojem salonskem vozu. V Ljubljani ni kstopil in tudi ni nikogar sprejel.

Dr. Beneš o srednjeevropskem sodelovanju

Turin, 18. maja. g. »Gazzetta del Popolo« objavlja razgovor svojega praškega dopisnika z češkoslovaškim zunanjim ministrom dr. Benešem, ki je med drugim dejal:

Sodelovanje Male antante, Francije in Italije v srednji Evropi je absolutno potrebno, da se končno uveljavijo politični in gospodarski odnosi med srednjeevropskimi državami. Rimski dogovori med Italijo, Avstrijo in Madžarsko morajo upoštevati potrebo, da se spravijo v sklad interesi raznih držav, ne da bi bila pri tem oškodovana ena ali druga država. Javljamo se v sporazumu s Francijo k sodelovanju, vendar pa bo potrebno počakati na praktičen uspeh teh dogovorov in na ustalitve ostalih držav.

NE POZABLJAJTE PRI KUPOVANJU! ponovno popolnoma po pravici dekle: Mirim kuhinjske čokolade — a njo je vselej kuhinjski! Ta je izdelana in redna, zato ugaša — aploh kot bejal je rekla moja gospodinja. A paeti moram, da je to resnično prava

Mirim kraljica čokolade

Recept za dobro domačo torto. 20 dkg masla in 8 rumenjakov prav dobro zmešaj. Nato pridani 14 dkg zmešanih, neopisanih mandoljnov, ko nastane kuhinjske čokolade »Mirim«, kakih 16 zrn dobro zmešate kar, naposled pa vmešaj eneg 8 beljakov. Tvoje stresi v namazan model in speci. Pečeno razpolovi, namazi s poljubno kremo in čepet stži.

Podaljšanje trgovinske pogodbe z Grčijo

Beograd, 18. maja. P. Danes sta grški poslanik na našem dvoru in zunanji minister zamenjala listine o podaljšanju trgovskega sporazuma med Jugoslavijo in Grčijo do 1. julija. Dotlej se bodo končala pogajanja za ureditev plačilnega prometa in drugih vprašanj, nakar stopi novi trgovinski sporazum, ki je bil nedavno sklenjen, v veljavo. Podrobnosti so bile urejene ob priliki nedavnega bivanja grškega ministra za gospodarstvo Pesmazogla v Beogradu.

Trgovinska pogajanja z Bolgarijo

Sofija, 18. maja. t. »Dnevnik« poroča, da se je vrnil v Sofijo glavni tajnik kmetijskega ministristva Gučev, ki sodeluje v Beogradu pri trgovinskih pogajanjih med Jugoslavijo in Bolgarijo. Pozven je bil v Sofijo, da poroča o razvoju pogajanj za sklenitev trgovinske in veterinarske konvencije z Jugoslavijo.

Novinarjem je Gučev izjavil, da se pogajanja neprichakovano uspešno razvijajo. Priznati je treba, da tudi jugoslovenska delegacija želi, da bi se čimprej zaključila. Bržkone bodo končana že do konca tedna. Vsa osnovna vprašanja, ki se nanašajo na veterinarsko konvencijo, so že rešena. Treba je urediti le še nekatere podrobnosti. Prav tako je dosežen v glavnem tudi sporazum glede trgovinske pogodbe. Večje število členov pogodbe je bilo že sprejeto. Za prihodnjo sejo ostaja le še tarifiški del pogodbe, ki bo gotovo prav tako naglo in ugodno urejen. Gučev je poudaril, da se gotovo še nobena pogajanja niso zaključila v tako kratkem času.

Zahvala bolgarskih zdravnikov. Beograd, 18. maja. AA. Bolgarski zdravniki so po odhodu iz Beograda poslali iz Sarajeva ministru za socialno politiko in narodno zdravje naslednje brzojavke: V svojem imenu in v imenu skupine uradnih zdravnikov vas prosim, da izpolnite sprejeti našo zahvalo za veliko pozornost, ki ste nam jo izkazali ter izraze našega globokega spoštovanja.

Krediti za gozdne poti

Beograd, 18. maja. AA. Z odlokom ministra za gozdove in rudnike so posameznim gozdarskim ravateljstvom dovoljeni krediti za vzdrževanje potov po državnih gozdovih, in sicer ravateljstvu v Skoplju 30.000 Din, ravateljstvu v Apatinu 10.000 Din, na Sušaku 60.000 Din, ravateljstvu gozdov v Ljubljani 10.000 Din. Za nove poti v državnih gozdovih pa so dovoljeni krediti: ravateljstvu v Čačku 30.000 Din, ravateljstvu gozdov v Ljubljani 20.000 in ravateljstvu gozdov na Sušaku 100.000 Din.

Zamenjava bankovcev

Beograd, 18. maja. AA. Dne 25. maja poteče rok za zamenjavo bankovcev dinarske kronске izdaje po 1000 Din (4000 kron) in po 100 Din (400 kron), ki se vzamejo iz prometa. Bankovci imajo podpis finančnega ministra dr. M. Ninčiča brez datuma izdaje. Izdelani so na obeh straneh v vijoličasto-modri barvi. Podrobni popis je izšel v »Službenih Novinah« št. 121 dne 25. maja 1929. Zamenjavo vrši Narodna banka v Beogradu in njene podružnice v polni vrednosti s drugimi bankovci do 25. maja 1934 nato pa izgube ti bankovci vsako vrednost.

Sadovi bojevniskega shoda v Ribnici

Punktaši so bojevniske voditelje razumeli tako, da so potem začeli napadati Sokole in so enega res hudo ranili — Nekateri so že zaprti

Po dogodkih in pojavih zadnjih tednov ne more nihče več dvomiti, da so se bojevnikom zlasti po deželi pridružili v prvi vrsti oni ljudje, ki so nasprotniki današnjega režima samo zaradi njegove jugoslovenske, vsedrjavne in vsenarodne politike, ljudje, ki so po državi tako žalostno zasloveli kot punktaši. V govorih bojevniskih voditeljev vidijo ti ljudje potrdilo svojih starih »slagerjev«, da je v »Jugoslaviji vse za nič, da ni svobode« ter da sta »v nevarnosti naš jezik in naša vera«. Kam to vodi, nam pričajo tudi dopisi, ki jih dobivamo iz raznih krajev Slovenije. Posebno značilen je dolg dopis, ki nam ga je poslal kmečki fant, Sokol, iz večje vasi v ribniški okolici. Ogorčenega dopisa zaradi strogega tiskovnega zakona na žalost ne moremo v celoti objaviti, a vendar nam razkrije nekatera podrobnosti.

Za bojevnikiški shod v Ribnici so delali hudo agitacijo daleč okrog Ribnice. Najbolj so letali od hiše do hiše in od vasi do vasi najhujši punktaši. To je bilo nam Sokolom malo sumljivo, ker poznamo te ljudi in vemo, da se zlepa ne bodo spreobrnil. Ker pa so gospodje, ki so bili poslani iz Ljubljane, zagotavljali, da gre za to, da bi v Jugoslaviji lepše živeli in odpravili korupcijo, pa bi potem manj davkov plačevali, smo se odpravili na shod tudi mnogi Sokoli. Ko so nam rekli, da je tudi g. ban za bojevniki, smo tudi mi začeli nagovarjati ljudi, naj gredo v Ribnico, in iz naše vasi smo se peljali na dveh vozeh.

V Ribnici je bilo res mnogo ljudi; največ je bilo takih, ki so še danes odkriti punktaši in ki se poživljajo na državo, če ji ne komandirajo oni. Čudno se nam je zdelo, da so prišli na shod, ko se vendar drugače kakor hudič križa izognejo vsaki sokolski ali drugačni pridetivi, če gre za državo in narod. Potem pa smo slišali govornike in smo vedeli, zakaj so punktaši prišli. Govorniki so govorili ravno take stvari, s kakršnimi punktaši hujskajo ljudi. Ne veste, kako so jim ti ploskali, ko so govorniki govorili, da so sami lumpje, požrešneži in goljufi oni, ki so dosedaj in še danes vodijo državo. Pa kako so vpili, ko so od govornikov slišali, da pri nas ni svobode in da se ljudje strahujejo, pa da imajo le nekateri vse pravice, drugi pa nič!

Zmedeni in žalostni smo bili, ko smo morali poslušati take hujskarije iz ust ljudi, o katerih so nam prej govorili,

da so tudi Sokoli. Kako so si pa njihove govore razlagali punktaši, se je pokazalo že na shodu samem. Če so videli pri kom sokolski znak, so ga začeli zmerjati in izživati. Grozili so, da bodo kmalu pomedli s sokolskimi izdajalci in nas pobesili. Kar so govorniki govorili o politiki, vse tiste posvke so letale na nas.

Mislili smo, da se bomo kar spopadli. Tudi ko smo se vračali domov, so nas še izživali. Komaj smo se zdržali, da jim nismo odgovorili tako, kakor bi zaslužili. V naši vasi so se potem zvečer punktaši že pogovarjali, koga od nas bodo obesili in na katero drevo. Mi se seveda prav nič ne bojimo, ker vemo, da bojevnikiško drevo ravno tako ne bo zraslo do neba, kakor ni zraslo punktaško. Dobro pa je, da vemo, komu so bojevniki všeč in koristni.

Kar so nam samo grozili, to so punktaši, ko so se vračali z ribniškega shoda, drugim že res naredili. Tudi iz Strug je prišlo na shod nekaj Sokolov. Ko so se vračali domov, so jih na hribu punktaši bojevniki pričakali in napadli z noži. Enega so težko ranili. Vso glavo so mu razbili. Pri tem so vpili proti državi in rekli, da je prišel zdaj nov prevrat, ko ustava in postave ne veljajo več. Kričali so: »Zmaga je naša!« »Svine dol!« »Sokole na gavage!« (Dopis navaja še druge, še hujše vzkliske proti največjim svetinjam našega naroda in naše države.) Kakor pravijo, so nekateri napadalec orožniki že zaprti. Tisti, ki so ga ranili, se piše Meglen in je doma iz Podtiskanca v Struški dolini.

Jubilej škofa Učelinija

Slovesna izročitev visokega kraljevega odlikovanja narodnemu škofu ob 40-letnici škofovanja

Dubrovnik, 18. maja. Na Lopudu so danes svečano proslavili 40letni škofovski jubilej bivšega kotorskega škofa dr. Franja Učelinija-Tiče, ki ga je Nj. Vel. kralj odlikoval z redom jugoslovenske krone I. stopnje. Izročitev odlikovanja se je izpremenila v veliko nacionalno proslavo vse južne Dalmacije, ki so jo pri današnji proslavi zastopali predvsem Sokoli. Odlikovanje je sivolasemu škofu izročil ban zetske banovine Sočić v prisotnosti velike množice ljudstva z otoka in sokolskih čet s Cetinja, iz Dubrovnika in dubrovnikiških vasi. Sokoli so bili navdušeni in srečni, ker so se lahko sbrali okrog starega škofa, ki je lani v Kotoru blagoslovil dubrovnikiško sokolsko zastavo, katere dubrovnikiški škof dr. Carević ni hotel blagosloviti.

Ban Sočić je naglašal v svojem govoru, da je bilo z odlikovanjem škofu patriotno izraženo priznanje za najvišjega mesta in izkazano največje spoštovanje vsega našega naroda. Srbi, Hrvati in Slovenci vedo, kdo je škof Učelin in kaj pomeni ne samo za Boko Kotorsko nego za vso državo, ki mu dolguje trajno hvaležnost za južansko in krščansko obrambo njenih svetinj in njenega edinstva. Banov govor so množice sprejele z viharimi vzkliki kralju, državi in škofu. Sprejemajoč odlikovanje se je škof Učelinilni obrnil k banu in ga prosil, naj Nj.

Nj. kralju sporoči njegovo zahvalo in vdanost. Največja sreča, je dejal, ki sem jo v življenju želel in dočkal, je bila uresničenje ideala tolikih naših pokoljenj ene in nedeljive Jugoslavije. Sedaj lahko mirno umrem. Prosim Vsega močnega, naj blagoslovi in ščiti kralja in vso Jugoslavijo.

Nato sta škofa poudarila in mu čestitala narodni poslanec dr. Lazarević in načelnik kotorske občine Sablić. Ko se je škof načelniku Sabliću zahvalil, je bil izredno ganjen. V obeh so mu zaigrale solze. Nekaj trenutkov je molčal, nato pa je izpregovoril in dejal, da se zahvaljuje za skrb Kotorčanov ter da se zahvaljuje tudi za skrb Dubrovnikov, da se zahvaljuje tudi za skrb Boko Kotorsko, da se zahvaljuje za skrb Dubrovnikiškega škofa dr. Carevića, ki mu dolguje trajno hvaležnost za južansko in krščansko obrambo njenih svetinj in njenega edinstva. Banov govor so množice sprejele z viharimi vzkliki kralju, državi in škofu. Sprejemajoč odlikovanje se je škof Učelinilni obrnil k banu in ga prosil, naj Nj.

Slovesnosti so razen poslanca dr. Lazarevića prisostvovali tudi narodna poslanca Cemović in Radojević ter mnogi drugi zastopniki dubrovnikiške in ostale južnodalmatinske javnosti. Sokoli so nato v povorki odšli po mestu.

Požar v Cerknici

Cerknica, 17. maja. V torek okoli druge ure popoldne, ko je bila velika večina ljudi pri poljskem delu, je nenadoma začelo zvoniti plat zvona. Preplašeni domačini so hitro stekli z njiv na svoje domove in zagledali, da divja robovesna element požara nad hišo podobarja Alojzija Bajca v Cerknici.

Podobar Bajc se je ravno ta dan namerjal, da bo preslikal sobo, zato je vse stvari prenesel iz ene sobe v drugo in šel nekaj pred kritičnim časom v Dolenja vas k nekemu lesnemu trgovcu. Žena z otroki pa se je mudila na Jezu, kjer je opravljala poljska dela. Hiša je bila torej popolnoma zapuščena od ljudi. Kako je mogel nastati požar, je uganka za slehernega.

Na Hcu mesta so bili najprej naši vrli gasilci, čez čas pa so stopili v akcijo tudi gasilci iz Dolenje vasi in Dolenjega jezera. Z nadčloveškim naporom so skušali reševati razne stvari iz goreče hiše, pri tem se je odlikoval zlasti Lovretov Jože, toda ognjeni zublji, ki so med tem dobili najširši razmah, so onemogočili vsako reševalno akcijo. Požar je opravil svoje uničevalno delo. V hiši je pogorela vsa oprema, obleka, posteljno in drugo perilo, zgorelo je mnogo živin in zlasti masti, ki mu je ostala od lanskih prašičev. Požar je uničil veliko rezbarskih podob, orodja in drugih stvari, uničil je vse lesene dele hiše itd. Škoda znaša, sodeč po prvem opustošenju, nad 70.000 Din, ki pa je balje krita z zavarovalnino.

Nesrečni Bajc je ostal brez strehe. Njegova številna nepreskrbljena družina si išče sedaj zavetja pri dobrih ljudeh. Medtem ko so številni domačini ogledovali požar, se je priklatil v župno cerkev nepošten človek, ki je vlomil v puščico pri

levem altarju ter je dočela izpraznil. Je to že drugi slučaj vloma v teku dobrega leta.

Železniški popusti za bolne otroke

Beograd, 18. maja. AA. Na predlog generalnega ravateljstva državnih železnic je izdal prometni minister odlok o izprijembi čl. 16, točka 1 in 2 železniške tarife. Drugi del za prevoz potnikov, priljage in ekspresnega blaga. Izprijemljeni čl. 17 tarife se glasi:

1. Bolni otroci od 4. do izpolnjenega 16. leta, ki jih pošljejo v skupinah po najmanj pet na zdravljenje, ali se pa z zdravljenjem vračajo, imajo popust na vožnjo v 2. razredu brzih in potniških vlakov, kadar plačajo stroške za vožnjo in bivanje v okrevališču popolnoma ali ga delno države oz.roma samoupravne oblasti ali dobrodelna društva. Če je okrevališče na področju kraljevine Jugoslavije, znaša popust 75 odstotkov, če je izven ozemlja kraljevine Jugoslavije, pa 50 odstotkov normalne vozne cene.

2. Spremljevalci otrok se lahko pešjejo s 50-odstotnim popustom normalne vozne cene v istem razredu, vendar sme biti za vsako skupino do 10 otrok dodeljen samo po en spremljevalec.

Vremenska napoved

Zagrebaška vremenska napoved za danes: Oblačno, ponekod deževno, hladno. — Situacija vzhajajočega dne: Pritlek je padel za 0,5 do 2 mm. Temperature so padle v centralnih krajih države za 1 do 5 stopinj, v ostalih na narasle za 1 do 2 stopinj. — Dunajska vremenska napoved za soboto: Boljše in nekoliko toplejše vreme.

Naši kraji in ljudje

Prvi obisk Bolgarov beli Ljubljani

Iz razgovora s predsednikom plovdiveškega Bolgaro-jugoslavjanskega društva dr. Baltovim

Ljubljana, 18. maja. Kakor smo že včeraj poročali, je prišel v Ljubljano prvi obisk bolgarov, in najodličnejšega bolgarskega pevkega društva »Rodna pesem« iz Plovdiva, ki bo nastopil na koncertu v Unionski dvorani ob 11. dopoldne. Za sprejem bolgarskih gostov se je mesto odelo v nacionalne zastave in danes se je vsa Ljubljana razgibala v znamenju dragega bratskega obiska.

Moški zbor »Rodne pesmi«, ki je prišel v Ljubljano z okrog 70 pevci, je že snoči na kolodvoru in pred Narodnim domom, kjer je zapel par pesmi pod vodstvom svojega dirigenta Kočeta, pokažal, da spada med odlične slovanske pevke zbor. Danes so si gostje pod vodstvom slovenskih tovarišev in znancev ogledali mesto in niso mogli prehaliti Ljubljane, ki ji je sicer malo manjša od Plovdiva, ki ji pa ljubljanski gostje pripisujejo vse polno prednosti pred svojim rodnim mestom. Ljubljanci so se v službi domačina nasproti bratom Bolgarom izkazali zelo malo nepripravne: to je pač prvič po svetovni vojni in brzokone tudi prvič v zgodovini, da so sinovi najvzhodnejše veje slovanstva na Balkanu obiskali v tolikšnem številu svoje brate na najzapranejši točki. Dejstvo pa, da se Bolgar in Slovenec tako brez težave razume, če vsak v svojem jeziku govori med sabo, sta kmalu zblizala goste in domačine. In ko si gostje danes v skupinah ogledovali zanimivosti mesta, Narodno galerijo in muzej, nebotičnik in Grad, univerzo, klavirno, kjer jim je mestna občina priredila majhno zakusko, in vse, kar Ljubljana premore, so se mogli obnem dobera prepričati, da med nami in njimi ni za zblizanje niti jezikovnih niti drugih naravnih zaprek. Ko so popoldne pred magistratom zapeli »Šumi Marica« in »Bože pravde«, se je zbrala takoj množica občinstva okrog njih, ki je Bolgare burno pozdravljala.

Poleg pevcev in njihovih dirigentov so z njimi še ustanovitelji društva g. Bakoreštilje z gospo soprogo in pa predsednik Bolgaro-jugoslavjanskega društva iz Plovdiva odvetnik dr. Nikola Baltov. Predsednik dr. Baltov je bil tako prijazen, da je našemu poročevalcu dovolil kratak razgovor. Tako se je zgodilo, da sta Slovenec in Bolgar sedela v kavarni pri skodelici turške kave in se razgovarjala vsak v svojem materinem jeziku, ne da bi ju pomenek zavajal do prevelikih zadreg. G. dr. Baltov je pripovedoval:

Bolgaro-jugoslavjansko društvo v Plovdivu se je ustanovilo v novembru lanskega leta in šteje doslej nekaj nad 150 članov, med katerimi je mnogo intelektualcev vseh akademskih poklicev in mnogo gospodarstvenikov. Društvo je takoj po ustanovitvi začelo z živahnim praktičnim delom in je v kratkem času organiziralo razstavo slikarske skupine »Oblika« iz Beograda, ki je prav lepo uspela, in posredovalo gostovanje beograjskega pevkega zbor »Stankovića«. Vse to naglo ustanavljanje bolgarsko-jugoslavjskih lig po bolgarskih mestih, ki ga v zadnjem času opažamo, je samo izraz nekega splošnega razpoloženja v bolgarskem narodu za čim tesnejše zblizanje z bratskim narodom na zapadu. V srcu bolgarskega naroda živi ena sama velika ljubezen do vseh Jugoslovenov in ena sama vroča želja po spoznanju in razumevanju z njimi. Jaz verujem, je nadaljeval dr. Baltov, da bi danes ne mogel noben državnik več brez rizika delovati proti temu zblizanju. Da dosežemo ta svoj cilj, smo si nadelali za svojo prvo nalogo proučevanje Jugoslovanov in njihovih življenjskih razmer. V društvu smo v tem smislu imeli že vrsto sestankov, referatov in predavanj. Tudi »Rodna pesem« je podvela to potovanje v Beograd in Ljubljano na pobudo našega društva. Za svoj največji dolg smo smatrali, da pridemo v Ljubljano in da prisostvujemo slavju »Slavca«, ker so Slovenci skrajna točka jugoslovenstva na zapadu, kakor smo Bolgari njega skrajna točka na vzhodu. Prav tako pa smo Bolgari za ves naš kulturni podvig dolžni mnogo zahvale Slovencem, ki so bili po našem narodnem osvobojenju naši prvi učitelji. Naša največja zahvala pa gre seveda vašemu velikemu Antonu Bezenšku, čigar neposredni učenci smo mi vsi.

Mi vsi, ki smo samo različne veje enega samega enotnega jugoslovenstva, smo bili že v zgodovinski preteklosti zvezani v eno kulturno enoto. Danes ne delamo nič drugega, kakor da podaljšamo to staro zvezo, ki je ne more za trajno prekiniti noben politični nesporazum, kakršni so nekajkrat na žalost obstajali med posameznimi deli Jugoslovenov. Naša trdna volja je, da bo pozabljeno, kar nas je ločilo, da vse to spravimo v arhiv in upremo pogled samo v bodočnost. In bodočnost vseh Jugoslovenov je mogoča samo v sporazumu. Naloga nas vseh je, da z vsemi silami delamo za ustvaritev enotne, velike Jugoslavije.

Srebrni jubilej ljubljanske organizacije grafičnih faktorjev

Odbor ljubljanske podružnice

Ljubljana, 18. maja. Ljubljanska podružnica Udruženja grafičnih faktorjev Jugoslavije praznuje 25letnico svojega obstoja. Ko je bil pred 25 leti položen temelj faktorski strokovni organizaciji, so bili vsi faktorji v Kranjskem, Terenjskem, Posavskem, Koropi, in sorodnih strok na Kranjskem. Tekom svojega razvoja pa se je to društvo vedno bolj oddaljevalo od ustanovnih principov, ki so bili: strokovna izobrazba, tiskarjev in napredek tiskarske stroke sploh, ker so si člani zaradi vedno slabšega gnotnega položaja želeli močnejše sindikalne borbeno organizacije. Temu stremilju faktorji pred 25 leti nikakor niso bili nasprotni, uvideli pa so, da je potrebno in koristno ustanoviti tudi na Kranjskem faktorsko društvo ter si tako zagraditi lastno strokovno ognjišče. Ljubljanska organizacija je bila član avstrijske faktorske zveze. Mala skupina ljubljanskih faktorjev se je združila v nameri, da s plemenito gojitvijo tovarištva ter z teženjo po samopomoči poveže in združi v organizirano celoto stalež faktorstva. To stremiljenje pa je prekmil izbruh svetovne vojne ter je bila organizacija obojena na skromno životvarjenje.

Po prevratu se je društvo reorganiziralo v Zvezi faktorjev za Slovenijo in je društvena delavnost pridobila na pomembnosti. Zadovoljivo se je razvijalo zlasti strokovno izobraževalno in prosvetno delo in tudi propagandna je imela razveseljen uspeh, kajti konec leta 1924. je štela zveza že 34 članov. Ves čas pa je društvo stremelo tudi za ciljem vzdrževanja faktorske organizacije. Da bi se ta cilj dosegel, pa je hotela zveza prej vsestransko izgraditi svojo organizacijo ter jo tako usposobiti za veliko nalogo, da bi lahko priborila in varovala svojemu članstvu stanovske dobrine.

Društvo si je ustanovilo lastne podporne institucije in pri tem se je izkazala nujna potreba emancipacije faktorjev od delavske organizacije, kjer so bili še vedno vključeni. Z določenim programom so odborniki faktorske organizacije stopili v stik s pooblaščenimi delavske organizacije,

da se odkrito pomenijo o nujni potrebi reciprocitete pogodbe med faktorji in delavstvom. Faktorji so se postavili na stališče, da morajo biti popolnoma neodvisni na obe strani: namreč delavskim in delodajalskim organizacijam. Samo popolnoma neodvisen faktor lahko vrši svoje dolžnosti do gospodarja in delavca nemoteno in v smislu skupne koristi vse obrti. Pogajanja so se zaključila v popolnem sporazumu in julija 1927 je bila podpisana reciprociteta pogodba med Zvezo faktorjev in med Savezom grafičnih radnikov Jugoslavije, podružnico Ljubljana.

Faktorska organizacija si je svojo podporo ustanovo uredila tako, da ustreza vsem socialnim potrebam in vseh prilikah življenja. Njeni fondri bodo v približnem letu prekorčili milijon, ki bo nudil zanesljivo podlago za nadaljnjo izgradbo podporne institucije.

Kakor je organizacija v preteklosti premagala vse težave, tako bo tudi v bodoče uspešno reševala nova vprašanja, ki se stalno pojavljajo. Hvalevredno nalogo pa vrši s tem, ker skrbi za to, da najtesneje veže zavedne, znanstvene in v poklicu najbolj kvalificirane može. Podružnica je izdala ob svojem jubileju vsebinsko in tehnično odlični »Spominski spis«, v nedeljo 20. t. m. ob pol 11. pa bo imela v Kazini svoj občni zbor.

Zgraditev vodovoda v Praprotni polici

Ljubljana, 18. maja. V prijatni, idilični gorenski vasi, na Praprotni polici pri Velesovem bodo praznovali na binkoštni ponedeljek lepo slavo. Izvršena bo slovesna blagoslovitev nove zgrajenega vodovoda, ki je napeljan iz vasi Trate pri Velesovem, do Praprotnice police v dolžini okrog 2000 m.

Dolga in huda je bila borba za vodovod, ki pomeni za vas res prevažno pridobitev. V vasi, ki ima sicer okrog 11 vodnjakov, so morali prvi doslej, tako ljudje, kakor živina, le kapnico. Ves čas, zlasti v vročem poletju so pogrešali zdravo pit-

no vodo, kar je motilo tudi zdravje domačinov. Leta in leta so ugrabili vaščani, kako bi se dalo stvari odpraviti, slednjič pa so napravili načrt in se obrnili za svet še na oblastvo. Stvar so vzeli v roke resni in energični moške, ki jim je šla oblast tudi prav dobrohotno na roko. Šlo je seveda v prvi vrsti za denarna sredstva, ki pa so jih tudi našli. Vaščani Praprotnice police so prodali za 70.000 Din soseskega sveta raznim interesentom, prosili pa so za materialno pomoč tudi banko upravo in uspeli. Banka uprava jim je nakazala za gradnjo vodovoda 60.000 Din podpore. Tako so lanko jesen pričeli z delom po načrtih, ki jih je izdelal tehnični oddelk banke uprave. Vaščani so šli sami na delo in delali kuluk dolge mesece, tako da je zdaj delo že popolnoma dokončano in je Praprotna polica že nekaj časa preskrbovana z res dobro pitno vodo. Studenec na Trati, iz katerega se črpa voda, je globok dobre 4 m in daje na uro okrog 700 l vode.

Za binkošne praznike

si ne pozabite nakupiti svežih kvalitetnih filmov in plošč pri

Foto Tourist - Lojze Šmuc
na Aleksandrovi cesti 8.

Tam vam iste tudi razvije in lepo napravi slike.

Slava mesta Beograda

Beograd, 17. maja

Mesto Beograd je danes na kar najslavnejši način proslavilo svojo slavo. Spasov dan, Vnebohod, ki ga slavi staro beograjsko pravoslavno svetišče, vznesena cerkev, je obenem tudi »krstna slava« naše prestolnice, ki se zadnja leta praznuje na prav posebno slovesen način ter sodelujejo pri tej proslavi poleg cerkvenih tudi vse civilne in vojaške oblasti prestolnice. Letos pa je bila ta proslava še tem slovesnejša, ker ji je prisostvovalo tudi odposlanstvo pariške mestne občine z njenim županom na čelu.

Cerkveni obredi so se pričeli v vomezenski cerkvi, od koder je potem krenil množičen sprevod, ki ga je vodil sam patrijarh Varnava ob asistenci dveh škofov in mnogoštevilnega sveščeništva, po ulicah Miloša Velikega, kralja Milana, kjer se je med obema dvoroma opravila molitev za kralja, Terazijah in Knez Mihajlovi k saborni cerkvi. Francosko odposlanstvo je gledalo sprevod z balkona Izvozne banke. Občinstvo je francoske goste živahno pozdravljalo.

V veliki sejni dvorani mestnega občinskega odbora se je po končanem sprevodu vršil slavljski obred, ki ga je izvršil sam patrijarh ter so mu poleg vsega mestnega občinskega odbora s predsednikom in obema podpredsednikoma na čelu prisostvovali tudi pariški gostje, ki so tako pač prvič v življenju bili priče temu edinstvenemu in tako pomembnemu narodno-ver-skemu običaju.

Po razrezanju kolača so se v predsednikovem kabinetu vršila častitanja in »posluževanje«.

Vsa slavnost se je izvršila tako v najlažšem redu, ob ogromni udeležbi prestolničnega prebivalstva, ki se ni dalo motiti niti po velikem in nevarnem požaru, ki je izbruhnil prav v času, ko se je slavnostni sprevod pomikal čez Terazije, v sosednji zagati, ki vodi na levo iz Pašičeve (Skopljske) ulice in se je tamkaj vnelo skladišče trdke Fleischer in Meier, ki trguje s steklenino in barvami. Nevarnost je bila tem večja, ker se je v skladišču nahajala večja zaloga olja, terpentina, firneža in bencina. Ognjegascem pa se je posrečilo, da so še pravočasno izvele iz skladišča predvsem bencin, potem pa tudi posode z ostalimi za raziranje ognja tako nevarnimi tekočinami, pa tako ni prišlo do eksplozije. Skladišče je popolnoma zgorelo in so deloma poškodovane tudi sosednje stavbe. Škode trije sama trdka Fleischer in Meier nad milijon dinarjev.

Kakor rečeno, pa ta požar ni nikakor motil slovesnosti slavske proslave naše prestolnice, ki je bila ves dan kar najslovesnejše razpoložena.

Podrobnosti o smrtni nesreči na Turncu

Ljubljana, 18. maja.

Kakor smo že včeraj beležili, se je spet pripetila na Turncu na šmarnogorski Grmadi smrtna nesreča. To pot je postal žrtev plezalne ture na tem nevarnem mestu 241. radijski tehnik Vladimir Erbežnik, sin trgovca Josipa Erbežnika na Gosposvetski cesti 16. Mladi ponesrečenec, ki je bil uslužen pri trdki Radio Ljubljana, je bil navdušen turist in planinec. Kadarkoli je utegnil, se je rešil mestnih zidov in jo mahnil na priljubljene mu planine.

V četrtek zjutraj se je podal v službo, ker pa ga je pričela boleti glava, se je oprostil, zasedel kolo in se odpeljal pod šmarno goro. Spotoma se ga je polotila želja, da bi se podal na Turnc, ki ga je že večkrat z lahkoto preplezal. Spravil je kolo pri nekem posestniku v Vikerčah in se povzpela na zapadno steno Grmade. Šel je v smrt. Ko stase okrog 15. vračala z Grmade neki gospod in gospodična, sta pod vzhodno steno nenadoma vsa prestrašena obstala. Tik pod seboj sta ugledala mrtvega mladeniča s hudo razbito glavo. Imel je počeno lobožjo in desno nogo precej skrajano. Kri na glavi je bila že strjena. Izletnika sta pokrila truplo nesrečnega mladeniča z zelenjem, nato pa odhitela v dolino, kjer sta v Vikerčah povedala o nesreči. Pod steno so se takoj podali številni vaščani, ki so pozneje prinesli tudi trdo krsto in položili truplo vanjo, nato pa ga prepeljali v mrtvašnico v Smednec.

O nesreči je bila tekom popoldneva obveščena tudi orožniška stanica v Št. Vidu ter so orožniki poročali telefonično šišenski stražnici, od tam pa so na obziren način obvestili o težki izgubi starše ponesrečenega Vladimirja.

Kako se je nesreča prav za prav pripetila, ni povsem ugotovljeno, ker se je nahajal nesrečni Vladimir v skali popolnoma sam. Preden je stopil v skale, se je Vladimir sezul ter je v samih nogavicah plezal

navzgor. Stena Grmade je na mnogih mestih hudo prevrta in visoka skoro 200 m. Najbrže se je Vladimir odkrslil kos skale, zaradi česar je omahnil in padel po mnemu poznavalcev nevarne poti najbrže kakih 150 m globoko. Truplo nesrečnega mladeniča so prepeljali danes ob 12.30 iz Smednika z avtomobilom mestnega pogrebnega zavoda v Ljubljano, kjer so ga položili na mrtvaški oder v mrtvašnici pri Sv. Krištofu.

Pokojnik je bil znan kot miren in priden mladenič, ki je bil zelo priljubljen v družbi. Bil je član SPD, Ljubljanskega Sokola ter navdušen sportnik. Za njim žalujejo poleg staršev še sestra Silva in Nada ter brat Danilo. Nesrečnemu mladeniču bodi ohranjen lep spomin, rodbini pa iskreno sožalje!

Sleparije s kokainom in saharinom

Ljubljana, 18. maja.

Vsaaka premetena sleparija najde nebroj posnemovalcev in je tako tudi razprava, kdaj se je pred nekaj meseci vršila pred mariborskim okrognim sodiščem o sleparijah s kokainom, dalu pobudo za nove take sleparije. V Mariboru obojeni sleparji so namreč kokainom drago prodajali neko kokainu podobno zmes ter si tako priselariji precej denarja. Ta sleparija pa je navdušila tudi v Ljubljani družbo premetencev, ki je bila prepričana, da ima še boljše trike, kakor so jih imeli tovariši, ki so se znašli pred mariborskim sodiščem. Trik ljubljanskih sleparjev se je enkrat res obnesel in nekega meščana so oškodovali za okrog 24.000 Din, potem se pa tudi z njimi bilo tako kakor z mariborskimi razpečevalci ponarejenega ko-

**1400 Din Vas stane
20-dnevno zdrav-
ljenje**

v Radencih (maj, junij, september). V pavšlu je stanovanje, hrana (dijetna ali navadna), kopanje, dva zdravniška pregleda (Röntgen, analiza seči), vključno vse takse. V maju uživata na povratku 75% popust na železnici, sicer pa 50%. Uspešno zdravljenje srca, ledvic, kamenčkov, jeter, želodca, pri vseh motnjah zastajanja sečne kisline, ghta, starosti, prezgodnjega staranja in notranjih žlez.

Zahtevajte kopališčne prospekte! 88

Slatina Radenci, Slovenija

kaina. Preiskava proti 8 članski slepareski družbi je že končana in se bo v kratkem vršila pred malim senatom razprava zaradi goljufije.

Sodišču pa je prijavljena tudi podobna sleparija s saharinom. Dva sleparja iz Maribora sta nekemu kmetu ponudila na prodaj večjo množico saharina. Kmet je izplačal vnaprej okrog 8000 Din, izročil pa je tudi hranilno knjižico, ker so se pogodili za 16.000 Din. Sleparja sta odnesla denar in knjižico, ko pa saharina ni bilo od nikoder, je kupec postal nestrepen, nakar sta si sleparja izmislila novo sleparijo. Najela sta nekega pajdaša, ki se je z avtomobilom pripeljal h kmetu ter se predstavil za finančnega organa. Kmet se je tako prestrašil, da ni več govoril o prepovedani saharinski kupčiji. Proti njegovi volji pa je zadeva vendarle prišla na dan.

Sopotski predor

**bo skrajšal železniško zvezo med Beogradom
in Bukarešto za 355 km**

Požarevac, 18. maja

Te dni so otvorili 950 metrov dolgi predor na novi železniški progi Požarevac-Kučevo, ki je sestaven del one velevažne prometne žile, ki bo vezala Beograd po najkrajši poti z Bukarešto, čez dunavski most, ki se zgradi na doslej še ne določeno kraju pod železnimi vrati, in tvorila v svojih obojestranskih že obstoječih podaljških najbližjo zvezo med Črnim in Jadranskim morjem ter Atlantskim oceanom. Ta proga, ki bo vodila na našem ozemlju po krajih, ki se odlikujejo s svojim neizčrpnim rudnim in gozdnim bogastvom, bo skrajšala zvezo Beograda z Bukarešto od sedanjih 935 na 580, torej za celih 355 kilometrov. Proga se gradi v odlomkih, pač po sredstvih, ki so na razpolago, in je sedaj v delu prvi odlomek, Požarevac-Kučevo, ki je v ostalem že skoraj popolnoma dograjen, ali je delala dokončni dograditvi veliko oviro gradnja sopotskega predora.

Predor ima, kakor že rečeno, samo 950 m dolžine, pa je del našemu domačemu podjetju »Progress«, ki ima v zakupu ta dela, ogromne težave. Vrtati se je začelo že lanskega meseca aprila, a zadnja stena zemlje se je predrla šele včeraj. Siva

Pri železniških težkočah, zgagi, zmanjšanem občutku za tek, zapeki, pritisku na jetra, tesnobi, tresenju udov, zaspnanosti povzročijo kozarec »Franz Josefov« grenčice takojšnje poživljenje zastale prebave. Zdravniška sporočila iz tropičnih dežel slave »Franz Josefov« vodo kot važen pripomoček proti griži, kakor tudi proti železničnim obolenjem, ki nastopajo v zvezi z mrzlico. »Franz Josefov« grenčice se dobi v vseh lekarnah, drogerijah in specerijskih trgovinah.

Smrt najstarejše Ljutomerčanke

Ljutomer, 18. maja.

V torek je umrla ga. Viktorija Hönlmannova v visoki starosti 94 let. Bila je najstarejša prebivalka našega mesta. Kljub visoki starosti je bila skoro do zadnjega duševno čila, vendar pa so jo telesne moči že zapuščale. Lani je prebolela še pljučnico. Pokopali so jo včeraj ob veliki udeležbi prebivalstva. Blag ji spomin!

Počastitev zaslužnega šolnika

Poljane, 16. maja.

Staroslovne Studenice pri Poljčanah, prijazen kotiček pod Bočem, so imele v soboto za goste učiteljsko iz kraja Maribor desni breg. Zbralo se je pred vsem, da se oficijelno poslovijo od večletnega priljubljenega, v pokoli se odpravljajočega šolskega nadzornika g. Ivana Koropca, studeniškega rojaka.

Zborovanje, ki se je vršilo v šoli, je imelo zato slovesen značaj. Predsednik Petrovič je posebej in prisrčno pozdravil šolskega nadzornika Koropca, upokojenega nadzornika Černeja, predsednika uč. društva Maribor levi breg in druge drage goste. Zahvalil se je poljčanski gaslini četi in Unioni, ki sta dali na razpolago svoja avtomobila. Po čitanju mnogih dopisov, pri katerih je udeležstvo večkrat poseglo v živahno razpravo, je upok. šol. upravitelj Koki obrazložil kratko zgodovino Studenic, nastanka tamošnjega samostana in življenja nekdanjih redovnic Dominikank. Studenice nosijo ime po studencu, ki je še danes na samostanskem dvorišču in mu pripisujejo zdravilno moč.

Po tem, s humorjem zabeljenem predavanju je po nagovoru šol. upr. Hrena sledil slovesen trenutek zborovanja, ko je predsednik Petrovič izročil slavljencu Koropcu listino diplomu, s katero se imenuje g. šol. nadzornik častnim članom uč. društva Maribor, desni breg. Napis na diplomu »pospeševatelju prosvete in iskrenega tovarištvu«, je zgorel dokaz, kakšna osebnost je bil g. nadzornik, ki se je za izkazano čast ginja zahvalil z zadržilom, da je delal vedno v prid in za povzdigo šole in za vzgojo dobrega in znančnega naroda. Pevski zbor mu je zapel zdravico.

Po tem oficijelnem delu se je zborovanje nadaljevalo v gostoljubni Virtovi gostlini, v domačiji Koropčevi.

Dež je rešil prekmurske setve

Murska Sobota, 18. maja.

Očup kmetov zaradi velike suše je bil v zadnjem času velik. Vse je že kazalo, da bo letošnja letina uničena, saj žito ni moglo uspevati v posušeni zemlji. Ponekod so bile razpoke v zemlji za dobro dlan široke. Tudi košnja je bila v nevarnosti. Brez krme bi bil naš kmet strašno udarjen, saj mu je živinoreja med glavnimi kmetijskimi panogami.

Te dni pa smo le dobili dež, ki je ves dan namakal izsušeno zemljo. Seveda je to še vse premalo, a vsi znaki kažejo, da bomo še dobili blagoslova, ki bo oživil prekmurske posevke.

Izjava

V našem listu smo dne 15. marca 1932. objavili pod naslovom: »Poneverba v industrijski blaginji« članek, ki se je tikal Milka Hojana, bivšega uradnika v Pollakovih tovarnah, pozneje zasebnika na Vrhniki. Lojalno izjavljamo, da so bile naše informacije nepravilne in tozadevne trditve neresnične. Gospod Milko Hojan ni zagrešil nikake poneverbe in ni storil nobene nečestne ali nepravilne dejanja niti v tujini in v tovarni Pollak d. d. v Ljubljani in tudi ni bil zaradi tega ali česa podobnega odpuščen iz službe. — Uredništvo »Jutra«.

Na Dravskem polju gori...

Ptuj, 18. maja.

Požari na Dravskem polju se ne ustavijo. V torek je nastal ponovi okoli 22. ogenj v gospodarskem poslopju posestnika Segule Martina v Ptujski gori. Ogenj je prešel tudi na stanovanjsko poslopje. Obe stavbi sta zgoreli, z gospodarskim poslopjem vred tudi seno, druge zaloge in kmetijsko orodje.

Na pomoč so prihiteli gasilci iz Orkove in Ptuja, ki se jim je po napornem delu posrečilo ogenj omejiti, da ni nastala še večja nevarnost. Kakor pri večini požarov na Dravskem polju, velja tudi za tega: kako je nastal, ni pojasnjeno.

DAME IN GOSPODJE,

ki zahajate v brivske in česalne salone, skrajšajte si čakanje s čitanjem ilustrirane tedenske revije »ZIVLJENJE IN SVET«, ki jo dobite v vsakem boljšem salonu.

Domace vesti

Čudna stvar

Prejeli smo: V »Jutru« sem te dni bral, da je znana tvornica čevljev »Peko« v Trzinu naprosila odličnega češkega strokovnjaka za nasvete in načrte, kako naj se obratovanje v tvornici preuredi in modernizira.

Čudna stvar je to! Tvornica »Peko« ima vendar za ravnatelja g. Kustra, predsednika bojevnikov. Ta gospod na bojevnikiških shodih grmi nad voditelji države, ki ne znajo naše Jugoslavije spremeniti v raj, in pripoveduje, kako hitro in s kako lahkoto bi to naredili on in njegovi kompanjoni, če bi imeli oblast v državi. V Pekovi tvornici pa ima g. ravnatelj Kuster vendar dovolj oblasti, ki ga lahko uveljavljuje svojo željo, da bi usposobil za reformatorstvo države. Kljub temu je tvornica poiskala inozemskega strokovnjaka.

Rad bi vedel sedaj: Ali je res državo lažje preurediti in modernizirati kakor pa tvornico čevljev?

Parfumi, kozmetika in foto samo pri VENUS

nasproti pošte. Izvršuje fotomaterska dela

Velika manifestacija Jadranske straže v Celju. Oblastna odbora Jadranske straže iz Maribora in Ljubljane bosta imela 3. junija obilnostno skupščino — letos prvič skupno in izven svojega sedeža. Za to priložnost je bilo izbrano naše lepo mesto Celje, kjer pripravljajo krajevni odbor veliko narodno manifestacijo za naše morje. Oblastne skupščine se bodo udeležili poleg vseh odbornikov oblastnih odborov iz Ljubljane in Maribora tudi vsi predsedniki nad 60 krajevnih odborov iz vse dravske banovine. Delegatov posameznih odborov in poverjenikov bo preko 400. Povabljeni so tudi zastopniki narodnih društev. Vse kaže, da bo to velika manifestacija za naše morje. Poziva se tudi drugo članstvo Jadranske straže, da se udeleži te manifestacije. Ako bo zadostno število prijaviteljev, se odprejo udeleženci iz Maribora s posebnim vlakom z vojaško godbo na čelu. Da se za poseben vlak pravočasno zagotovi potrebno število udeležencev, se prosijo vsi oni, ki se nameravajo udeležiti obilnostne skupščine, odnosno manifestacije, da se prijavijo v pisni Jadranske straže v Mariboru v Gregorčičevi ulici 26. S posebnim vlakom, v kolikor ne bo dovolj na četrtinska vožnja, bo stala vožnja v Celje in nazaj samo 22.50 Din. Brateško Celje zasluži posebno priznanje za prizadevanje, ki ga ima za to veliko narodno manifestacijo za naše morje. Zato pozivamo vse prijatelje JS, da uporabijo to priliko in se udeležijo tega izleta v Celje. Odkhod jutraj, povratek zvečer. Podrobnosti bodo še objavljene. Pripominjamo, da pride na to manifestacijo tudi predsednik izvršnega odbora Jadranske straže iz Splita g. dr. Ivo Tartaglia in tajnik dr. Ivo Rubčić.

Zaključni izpiti na državni pomorski akademiji v Bakarju so se vršili od 3. do 17. t. m. In so jih med drugimi položili tudi naslednji naši ožji rojaki: Piskur Franjo, Sotlar Miloš, Šteb Bogdan, Štok Miroslav in Žerjav Stanjko. Mladim kadetom želimo mnogo uspehov v mornariški službi.

KAVARNA „LEON“

danes, v nedeljo in na praznik vso noč odprta. Igra prvovrstna damska godba.

Nova groba. Na Cvenju pri Ljutomeru je umrla 80 let stara prevzvarica gospa Marija Škrobar. — V Polju pa je odšla v večnost gospa Marija Rebec, ki jo bodo pokopali danes ob 16. Pokopnica-ma blag spomin, žalujočim nam všeče iskreno sožalje.

Nov grob v Juljski Krajini. Dne 7. t. m. so pokopali v Padričah pri Trstu g. Francica Grgiča. Pokojnik je bil kmet, ki je zelo ljubil svojo domačo grudo. V svojih mladih letih se je posvetil naši pesmi in se v glasbi tako izuril, da je sam vodil vaški pevski zbor »Slovane« in po volji tamburaški odsek istega društva. Deloval je z vnujo v društvu vse dotlej, dokler niso oblasti ukinile delovanje društva. Počivaj v miru v domači drugi, ki si jo tako globoko ljubil in zanjo toliko dobrega storil!

Velik požar v novosadski okolici. Na veleposstvu Ilje Panajotovića v Mokrinu pri Novem Sadu je nastal požar, ki je povzročil veliko škodo. Med drugimi objekti je zgorel tudi 40 m dolg hlev z velikim številom konj najčistejše pasme, ki jih je posestnik gojil za dirke. V gospodarskih objektih so zgorile tudi velikanske zaloge sena in slame. Požar je nastal, kakor sodijo, zaradi eksplozije svetilke v nekem gospodarskem poslopu. Posestnik ima veliko škodo zlasti zaradi tega, ker je lani znatno znižal zavarovalnino, konji ki so postali žrtve ognja, sploh niso bili zavarovani.

Cigani — požigalci. Po okolici Ljubljane so se potikali že dalje časa cigani, 35 letni Marko Hudorovič in dva njegova tovariša, katerih imena sta pa neznana. Ti trije cigani so močno sumljivi, da so dne 13. t. m. zažgali gospodarsko poslopje in v koozolek posestnika Ivana Pečarja v Podgrađu ter s tem povzročili škodo 50.000 Din. Tudi je Hudorovič Marko v družbi še drugih, nepoznatih ciganov dne 15. t. m. težko telesno poškodoval pooganjenega Nikoleta Orlarića. Nevarne cigane zasledujejo orožniki.

Velike povelje v davčni upravi. V Pristini. Pred okrajno sodišče v Pristini je bil priveden bivši šef tamonjske davčne uprave Todor Jelisavac, ki je obtožen dolge vrste povelj, izvršenih tekom več let v skupni vsoti okrog 200.000 Din. Obtoženec je zmedeno odgovarjal na stavljen vprašanja ter neprestano zatiral, da se ničesar ne spominja. Napravil je vtisk duševno bolnega človeka. Todor Jelisavac je bil najprej policijski uradnik, potem uravritel pošte, nazadnje pa šef davčne uprave. Od strank je prejel razna vplačila, ki pa niso bila nikjer vknjižena in tudi primanjkljaje so po nekaj letih ugotovili le približno po izpovedih oškodovanih strank. — Kaj ste delali z denarjem? je obtoženec vprašal predsednik. — »Boga mi, ne spominjam se!« — »Ali imate hišo?« — »Da, 16 hiš imam.« — »Ali priznate povelje?« — »Bo že tako, saj so ljudje, ki me tožijo, sami poštenjaki. Oni bodo že vedeli, kako je bilo, jaz pa se ničesar ne spominjam.« — Naposled je sodišče odredilo, da so poslali obtoženca na motrenje v bolnišnico za duševne bolezni.

Stroga kazen za oduševstvo. Na pet let težke ječe in na globo 25.000 Din je bil obsojen priznani trgovec Cezim Šerif, ker je dalj posojila na oduševske obresti po 100 in celo 200 odstotkov. Obtoženec je navedel 53 primerov oduševstva, kar pa je samo del njegove dolgoletne oduševske prakse. Mnogi dolžniki se sploh niso prijavili, ker so se bali maščevanja.

Nad 3 milijone za sodne takse. Po statističnih podatkih apelacijskega sodišča v Ljubljani, je Slovenija letos v 4 mesecih pri vseh sreskih in okrajnih sodiščih plačala na raznih sodnih taksah, plačanih v kolektih, že 3.292.633 Din. Največ je bilo plačano meseca marca, namreč 897.946 dočim aprila 798.609 Din.

Izletniški vlaki za binkošti. Vozovnica, kupljena jutri za izletniški vlak, je veljavna tudi v ponedeljek na praznik 21. t.

KLOBUKE

zadnje novosti idóce sezone v raznih modnih barvah in oblikah ter vsakovrstne sportne čepice nudi

MIRKO BOGATAJ
TRGOVINA KLOBUKOV IN ČEPIC
LJUBLJANA, STARI TRG ŠTEV. 14.
Cene zmerne. — Sprejemajo se popravila.

m. za nazaj. S tem je omogočeno dvodnevno bivanje pri stroških enkratne vožnje.

Žena v poklicu se imenuje 4. gospodinjstvo-gospodarska razstava Zveze gospodinj v paviljonu K na velesejnu. Prikazala bo ljubezen in veselje slovenske žene do dela in zaslužka ter njih zahteve po splošni temeljiti gospodarski izobrazbi ženske mladine in raznih socialnih ureditvah v korist splošnosti. Starši in mladina, posetite razstavo žena v poklicu.

Obledela obleke barva v različnih barvah in plisiru tovarna JOS. REICH.

Dojenčkom od 5 mesecev

dalje se dajejo z dobrim uspehom prikuhe kot špinaca, pesa, koleraba ali karfiola, obenem s prekuženim in znanstveno pregledanim proizvodom

HORDENZYM

dr. Wandera

Prikuha »Hordenzymom« jemljejo dojenčki zelo radi.

»Hordenzym« se dobiva v vseh drogerijah in lekarnah. Cena Din 39.—

Opozorilo birmanskim botrom. Foto Staut, Ljubljana, Gledališka 16, slika birmance po nižnjani ceni.

Iz Ljubljane

Uprava Hubadove župe JPS poziva vse ljubljanske moške zore, da se v čim največjem številu udeležijo poklonke kraljevemu zastopniku ter častnemu predsedniku Ivanu Dražilu drevo ob 20. Izvajane bodo skladbe: A. Aljaž: Divna noč, Dr. B. Ispavac: Bodi zdrava domovina, E. Adamič: Zdravica. Note prinesite s seboj. Zbirališče ob 20. na šentjakobskem trgu.

V kapeli slovenske starokatoliške cerkve v Ljubljani na Gosposvetski cesti 9, bo služba božja na binkoštno nedeljo ob 9. Na binkoštni ponedeljek pa izostane služba božja, ker bo ta dan sv. maša v Mariboru v Narodnem domu ob 9. Tudi prvo nedeljo po binkošti ne bo slovenske službe božje v Ljubljani, ker se župnik g. Ferdo Lavrine udeležijo sinode starokatoliške cerkve v Zagrebu.

Hočete SAMO POCENI

kupiti ali pa hočete kupiti POCENI IN DOBRO

potem kupite

moške čevlje . . Din 75.—

damske čevlje . . „ 69.—

otroške čevlje . . „ 16.—

ter vse druge poletne čevlje, sandale, kopalne čevlje itd. po najnižjih cenah pri trdki

ANT. KRISPER

LJUBLJANA

Mestni trg 26 Stritarjeva 1-3

Ljubljanski Sokol naznanja članstvu žalostno vest, da se je na Grmadi poleg šmarne gore smrtno ponesrečil zvest član brat Lado Erbecnik. Članstvo se poziva, da se pridruži društvenemu odposlanstvu, ki bo pokopnika sprejelo na njegovi zadnji poti. Zanimi sprejeto bo danes v soboto ob pol 15. izpred mrtvašnice pri Sv. Krištofu, kjer bo tudi zbirališče. Obleka civilna in znak. Pokojniku časten spomin!

Francek, Micka in Matiček! Kam naj peljem Vas za birmo?

»Na slaščice, sladoled Petriček!«

Velikanski uspeh sta imela večer slavnega komika suhi Stan Laurel in debeli Oliver Harvy v smešni polni burki »Sreča zakonca«. Včerajšnja kresna predstava ob pol 3. uri popoldne je iverano Ehtnega kina Maticke skoro napolnila. Tako zabavni filmi so redki, zato naj nihče ne zamudi prilike. Zor dopolnilni program smo videli krasen kulturni film »Na otoku Ceylonu«, potem »Lahkotletske vaje nekdanj in danes«. In smešni črtani film »Filip in duhovci«. Najnovejši Foxov zvočni tehnik prinaša med drugim »Rudarsko katastrofo v Kakinju«. Vse to še danes ob pol 3. in v nedeljo za birmance ob 11. v prostorih Ehtnega kina Maticke in zaradi slavnostnega obnega zbora društva »Slavca« v ponedeljek ob 11. uri v prostorih zvočnega kina Dvora ob najnižjih cenah 2.50, 4.50, in 6.50 Din.

Znižana cena na tramvaju. Splošna maloletniška družba v Ljubljani je za časa letošnjega velesejja znižala cene za udeležence velesejja v zvezi s permanentno sejmako legitimacijo: za direktno

zvočni kino MOSTE

Sobota ob 8.30, nedelja in praznik ob 5. in 8.30 grandiozni vellefilm v ruskem jeziku

POT V ŽIVLJENJE

Dodatek: Aviatični film »TITANI NEBA«. Pri vseh predstavah dva sporeda!

ZA BINKOŠTI!

Izvrsten ortochromatski 26° Sch film 8 posnetkov 6×9 cm, rok februar 1936

PO DIN 12.— v DROGERIJI GREGORIČ, d. z. o. z. Ljubljana, Prešernova ulica šte. 5.

vožnje na 1 Din, za vožnje s prestopom 1.50 Din in za št. Vid (preko remize) na 2 Din. Ta ukrep smatramo za zelo posređen in smo prepričani, da bo naša cestna železnica od tega imela le korist.

Naši šoferji, združeni v Udruženju šoferjev dravske banovine, so včeraj v čast svojemu častnemu predsedniku g. Gabrijelu Hrovatu priredili »Pri levu« časten večer. Ko so mu za zasluge ki si jih je s svojim požrtvovalnim delom za koristi stanu pridobil za organizacijo v 12 letih svojega predsedovanja, izročili diplomu častnega članstva, ki jo je umetniško izdelal strokovnjak arh. Ivan Zupan. Odlikovani se je ginjeno zahvalil z zagotovitvijo, da bo še nadalje podpiral vsa stremeljena organizacije z vsemi svojimi močmi, kar vsi šoferji tudi od srca žele.

Deževno vreme nikakor noče prenehati. Zidaj dežuje že nekaj dni zaporedoma in sicer od časa do časa prav izdatno. Slabo vreme, ki traja kar po ves dan, posebno nagaja pri regulacijskih delih Ljubljance, pa tudi pri vrtnarskih delih na Gradu, cestnih delih na Bleiweisovi cesti in drugod. Ljubljanka je zaradi hudega dežja spet precej narasla. Voda po malen uhaja čez jez poleg Čevljarskega mostu, tako da smet ovira odkopavanje in odvažanje materiala. Tam sta zdaj spet na delu dve čpalki.

Z odra je padel 23 letni zidar Karl Loboda, doma iz Podgora pri Dolu, je večerj dopoldne preurejal v hiši št. 62 na Celovski cesti izločena okna. Pri tem je stal na odru, a je med delom nenadno izgubil ravnotežje. Padel je na tla, in sicer tako nesrečno, da se je hudo ranil na glavi ter si zlomil tudi levo roko.

Dva poškodovanca. Mesarski vajenec pri Slamiču na Gosposvetski cesti, Janez Prebil, se je večerj tako hudo ranil med delom v roko, da so ga morali prepeljati v bolnišnico. Tja so spravili tudi 64 letno hišno posestnico Franciško Lebnovo s Poljanske ceste 27, ki je doma tako nesrečno padla, da si je zlomila levo roko.

Kavarna „CENTRAL“

odprta celo noč danes, na binkoštno nedeljo in ponedeljek.

Igra vsak večer prvovrstna damska kapela.

Mamica, privedite svoje otroke drevi ob 20. v Delavsko zbornico, kjer se vam bo predstavil mladinski oder društva »Tabor« z »Dema Marčkam«, Grosjeve pravilčno igro s petjem, glasbo in pleši. Blagajna bo odprta eno uro pred predstavo. Vstopnina od 2 do 10 Din.

Pred mali kazenski senat je včeraj prišel Dunajčan Leon Podboršek, ki pa je pristojen v Ljubljano. Po poklicu je mehanik. Klátil se je okrog. Lani februarja se je mudil v Ljubljani ter je nočil v mestni ogravalnici. Od mestnega socialnopolitičnega urada je dobil nakaznico za 1. srajco in 1. spodnje hlače, sam pa je še pripisal 1 črno suknjo in črne hlače. Na to nakaznico je potem prejel vse stvari od tvrde Olup na račun mestne blagajne. Zaježil so ga šele pred nekaj tedni in včeraj je bil obsojen zaradi ponarejanja listine in goljufije na 2 meseca in 15 dni strogega zapora.

Združenje avtotakeljev in izvoščkov naznanja, cenj, obitstvu, botrom in botrom, da so avtotakelji razen poleg glavne stojšča na Aleksandrovi cesti tudi pred glavno postajo, Zvezdo, Unikomom magistratom in bolnišnico.

Izlet v Postojno odpovedan iz tehničnih razlogov. Putnik.

Binkoštni izlet z odprtim avtobusom v Logarsko dolino. Cena s prehrano 120 Din, na Jezersko 70 Din. Informacije v trafikli nasproti pošte.

Zobni zdravnik dr. Milan Perko do 24. t. m. ne ordinira.

Foto „Special“

nasproti hotela Union

Sveži filmi 8 posnetkov 6×9 Din 16.—

Vse pri nas kupljene filme razvijamo po 2 Din.

Kopija 1 Din.

Iz Celja

Javne produkcije gojencev Glasbene Matic v Celju bodo tudi letos v Mestnem gledališču. V četrtek 24. t. m. bo nastop gojencev nižje in srednje, v soboto 26. t. m. nastop gojencev srednje in višje stopnje, v torek 29. t. m. pa bo večer komorne glasbe. Pričetek vedno točno ob 18.30. Vstopnine ni. Vstop je dovoljen le s sporedom, ki se bo dobil pri gledališki blagajni.

Materinski dan bo proslavila okoliška narodna šola v Celju v nedeljo 27. t. m.

Celjski prijavni urad opozarja glede na bližajočo se tujsko sezono vse stanodajalce, da morajo takoj in točno prijavljati in odjavljati tužce, sicer se bo proti stanodajalcem najstrože postopalo po obstoječih predpisih.

Žrtve nesreč. Štiriletni sinček delavca Anton Reich z Dobrove pri Celju se je v sredo doma pri padcu z balkona občutno poškodoval po glavi in dobil tudi notranje poškodbe. — Istega dne se je 21 letni Konrad Špoljar, sin posestnika v Sodni vasi pri Pristavi, po nesreči obstrčil v levo roko. — Pri padcu si je 39 letni posestnik Miha Pogelšek v sredo zlomil nogo, 11 letni šoferjev sin Ivan Korošec iz Zavodne pri Celju pa si je izpahlil levo roko. Ponesrečenci se zdravijo v celjski bolnišnici.

Kino Union. Danes ob 16.15 in 20.30 zvočni vellefilm »Tunele« in zvočni tehnik.

Tehtavlj

Prebivalstvo opozarjamo na mladinsko akademijo drevi v Sokolskem domu, mladinske tekme jutri dopoldne, razvite naraščajočega prapora in javni nastop v ponedeljek popoldne. Ob slabem vremenu bo razvite v dvorani.

Birmanska darila

po nizkih cenah pri

J. VILHAR, urar

LJUBLJANA

Sv. Petra c. 36, pri Zmajskem mostu.

Radio kotiček

Ljubljana, 19. maja.

Danes ob 19. bo v radiu predavanje g. Franceta Uršiča »Od Ahacila do Einspielerja«. »Od velike zmage karantanskega kneza Valuka pa do danes, ko moledujejo zadnji potomci Valukovih junakov, potisnjeni pod strme stene Karavank, za najelementarnejše pravice človeka na zemlji, je pač dolga pot. Vprašujemo se, ali je ta pot že končana, ali smo priče zadnjega dejanja velikega slovenskega umiranja v Alpah?«

Predavatelj, ki je sam koroški rojak, nam bo skušal odgovoriti na to težko vprašanje. Pokazal nam bo v kratkih, zgoščeni sliki, kako se je iz Solnograda, iz Kremsmünstra in Innichena utrgal plaz, ki je z nepremagljivo silo del proti Gospej Sveti. Meč in križ sta mu krčila pot. Ko je plaz zagrinjal že starodavno slovensko prestolico ob krnskem gradu in knežjo cerkev pri Gospej Sveti, se je zgodilo čudo. Stoletni plaz germanizacije se je ustavil in stal nad pol stoletja. Pred njim so se pojavile močnejše postavne vitezov, koroških svetih Jurjev, ki so zarotili silnega zmaja: Matija Ahacel, Urban Jarnik, Anton Slomšek, Matija Majar - Ziljski, Anton Janežič in veliki Andrej Einspieler.

Iz Maribora

Sejo mestnega občinskega sveta je sklical župan g. dr. Lipold za petek 25. t. m. ob 18. v mestno posvetovalnico. Dnevni red je precej obširen. Za sprejem v občinsko zvezo in za zagotovilo sprejema je zaprosilo skupno 48 prostovoljcev, za napredovanje v višji položaj 6 magistratnih uslužbencev, za razne ubodne podpore pa 4 upokojeni mestni delavci. Nadalje bodo razpravljali na seji o ureditvi cest in o ugotovitvi vozlišč, o prošnji odjemalcev vode v občini Košakih za znižanje vodarine, o prošnji kinematografskih podjetnikov za znižanje veseličnega davka, o naložitvi večjih zneskov osrednjega urada za zavarovanje delavcev pri Mestni hranilnici in o garanciji mestne občine za znesek 1.000.000 Din in o igrišču v Ljudskem vrtu, ki ga je imel doslej v najemu ISSK Maribor, pa ga bo dobil Sokol Matica. Za podlito dovolil za razne koncesije je zaprosilo 10 prostovoljcev. Odelek za pregled in revizijo uličnih napisov bo razpravjal o imenovanju novih ulic in o pisavi uličnih imen. Tržni odelek bo razpravjal o premostitvi mesarskih stojnic, mestna podjetja pa o preureditvi avtobusnega prometa in o dobavi električnega toka raznim mariborskim telesištnim tovarnam. Na dnevnem redu seje bodo tudi volitve šestih članov v upravnii odbor Mestne hranilnice.

Ljudska univerza v Mariboru. Zadnje predavanje v sezoni bo v petek 25. t. m. po daljšem presledku nas obišče spet univerzni profesor g. dr. Veber, ki bo predaval o socialnem pomenu združnice misli.

Šahovska simultanka g. Lešnika. V četrtek zvečer se je vršila v Narodnem domu šahovska simultanka g. Lešnika, ki je nastopil na povabilo šahovskih sekcij SK Zvezničarja in UJNBZ. Zbral se je 22 igralcev. Mladi prvak Maribora je igral v zelo hitrem tempu. Zmagal je na 16 deskah, na dveh je izgubil, in sicer proti Oniču in Gobcu starejšemu, a štiri partije so se končale remis.

Slovenska starokatoliška služba božja bo 21. t. m. ob 9. v mali dvorani Narodnega doma.

Propagandni izlet na mejo. Narodna odbrana iz Studencev priredi 10. junija propagandni izlet v obmejno Kaplo in poziva narodna društva k udeležbi. Prijave sprejema propagandni odelek NO v Studenci najkasneje do 30. t. m.

Tri nesreče pri delu. V bolnišnico so pripeljali tri delavce, ki so se ponesrečili pri delu. V Hutterjevi tovarni se je poškodoval na desnem očesu in na glavi 22 letni delavec Anton Stojkovič, v delavnici državnih železnic je stroj odrezal 14 letnemu delavcu Matiji Zoharju štiri prste na levi roki, 63 letni, v Splošni stavbeni tovarni zaposleni delavec Jurij Fuks pa je dobil pri delu hude odrgnine na levi nogi.

Iz Škofje Loke

Škofjelosko učiteljsko društvo je zborovalo v soboto dopoldne v risalniki nove loške šole. Zborovanje je vodil predsednik g. Vojteh Debeljak, ki je imel daljši nagovor, v katerem je očitno nekatere dogodke zadnjega časa, ki zadevajo ob uradniški stan. Lepo predavanje je imel nato univ. docent g. Dr. Stanko Goral o sodobni mladini. Potem sta poročala šolski upravitelj g. Mihelič za tajništvo in učiteljska gđ. Finžgarjeva za blagajno. Sledilo je poročilo delegata iz centrale, sekijskega tajnika g. Metoda Kumlja, ki je obrazložil obširno delo organizacije jugoslovenskega učiteljskega.

Selitev pošte je spet na dnevnem redu. Tega smo vajeni vsako leto enkrat. Toda to pot bo menda le res, da se pošta iz sedanjih prostorov v Mlejnkovi hiši na Mestnem trgu izseli k Balantu v kapucinskih predmestje. Mestnemu trgu ta selitev iz raznih razlogov seveda ni všeč, ker se pošta precej pomakne na periferijo. Mnogo se je govorilo, da se preseli pošta po adaptaciji prostorov v Sokolski dom. Toda je ta misel padla v vodo. Sedanje prostore je direkcija pošte in telegrafa že odpovedala. Selitev bo pa nemara precej draga, ker morajo speljati razne vode in jih preurediti primerno za nove prostore, ki sicer niso slabi. Resnici na ljubo moramo priznati, da sedanji ne ustrezajo povsem promet, ki ga vrši pošta, in ne zdravstvenim zahtevam.

Iz Novega mesta

Materinski večer je priredilo Kolo jugoslovenskih sester 12. t. m. v govorom, petjem, deklamaciji in mladinski predstavi »Mati ob zibelki«. Pri vseh nastopih so odlično sodelovali šolski otroci obloje-ga spola pod vodstvom učiteljice in članice KJS.

Kopališče Pieštany

v dolini Vage, OSR. Bolezni v akcipih po hripi so povsem ozdravljive z intenzivno kuro smolek v Pieštany. — Natančneje: Drogerija Gregorič, Ljubljana, Prešernova ulica 6.

Proselava Antona Janše. Vse čebelarje, pa tudi cenjeno občinstvo še enkrat opozarjamo in vabimo na proslavo 200 letnice rojstva Antona Janše, slavnega slovenskega čebelarja, ki bo jutri ob 10. v Ljubljani v dvorani Delavske zbornice na Miklošičevi cesti. Na proslavi bo govoril tudi generalni direktor ministarstva pošte g. Dragotin Dimitrijevič, kot zastopnik Zveze čebelarstvih zadrug iz Beograda. Udeleženci proslave bodo imeli izredno priliko, da se bodo po proslavi in obnem društvenem zborovanju ogledali v Ljubljani še druge važne prireditve, tako n. pr. gledališke predstave na prostem in koncerte pevskega zbora »Slavce« in drugih zborov. Na binkoštni ponedeljek pa se bo na Breznici na Gorenjskem odkrila velikemu čebelarstvu mojstru spominška plošča. Izletniki se bodo odpravili iz Ljubljane z jutranjim vlakom, ki odhaja ob 7.20. Uživali bodo krasen izlet od Lese preko Hraša in Vrbe na Breznico. Kdor pa si bo hotel ogledati mimogrede še Bled, mu bo to omogočeno z malimi stroški. Zato čebelarji ne zamudite lepe prilike. Posebna dolžnost veže vse Gorenjce, da se zbero na Breznici v velikem številu in počaste spomin svojega rojaka.

„Pat in Patachon mesečnika“

Od danes dalje se vam predstavlja ta dva nad vse priljubljena komika v svojem najnovejšem filmu kot »Mesečnika« v Zvočnem kinu Dvora. Vstopnina najnižja Din 4.50 in 6.50. Predstave danes ob 4., 7. in 9. uri.

Bolgarski zdravniki so se te dni mudili tudi v Sarajevu, kjer so si ogledali vse zdravstvene ustanove in ambulatorije socialnega urada. V petek so prispeli v Zagreb, kjer

DANES PREMIERA operete, ki bo očarala in navdušila vso Ljubljano!

VESELI SVATJE

Opereta sladkih popevk, čarobnega petja, veselih dvotipov in edinstvene zabave. — Vse v prekrasni naravi.

ELITNI KINO MATICA
Telefon 21-24 Telefon 21-24

Predstave ob 4., 7. in 9. zvečer.

V glavni vlogi:

HANSI NIESE

v svoji najboljši vlogi.

Else Elster, Hans Junkermann,
Oskar Sima, Rose Stradner.

Iz Litije

1.— »Radikalna kura« na Sokolskem odru v nedeljo zvečer je bila zelo podana. Režiser br. Obračunec je delo prvo vestno nastudiral. Igra poživljala številne melodije, v katerih so se naši člani izkazali tudi kot dobri pevci in pevke. Dvorana je bila razprodana. »Radikalna kura«, ki je bila zaključna predstava letošnje sezone, je bila gotovo med najboljšimi uprizoritvami našega odra. Pri sestavljanju repertoarja za bodočo, naj bo našemu dramskemu odhodu za vodilo, da igre s petjem, kakor smo videli zdaj pri »Radikalni kuri«, zelo vlečejo.

Iz Hrastnika

h.— Kino bo predvajal v soboto, nedeljo in ponedeljek veliko opero »Diktator« in tednik.

Iz Konjice

n.— Materinska proslava. Sokolsko društvo Konjice je priredilo proslavo materinskega dne 10. maja v lepo okrašenem telovadnici s sodelovanjem obeh tukajšnjih šol. Telovadnico so starši, mladina in številni prijatelji Sokolstva napolnili do zadnjega kotička. Obisk je bil tak, kakor še na nobeni materinski proslavi v Konjicah. Otvoril je proslavo starešina dr. Mejak, ki je poudaril pomen proslave. Nato je prisrčno izpregovoril materam in otrokom prosvetar Nemeč Ivan. Sledile so deklaracije, govori in petje ter žive slike sokolske mladine. Menda ni bilo v telovadnici človeka, ki bi ga ljubili in pri srčno nastop naše mladine ne ganil v srce. Zaključil je proslavo starešina dr. Mejak s poudarkom, da je proslava najlepši dokaz, da naša narodna šola in sokolstvo v skupnem delovanju jamčita pravilno nacionalno vzgojo naše mladine. Učitelstvu obeh šol gre zahvala za trud in poštovanost pri tako lepo uspešno proslavi materinskega dne.

nj.— Majniški pešizlet sokolskega društva čez Kurno v Žički samostan preteklo nedeljo 13. t. m. je ob najlepšem vremenu in najboljšem razpoloženju udeležencev kar najzgodovilneje izpadel. Pešizleta se je udeležilo 141 sokolske dečice in naraščajo ter preko 60 članov in članic ter prijateljev sokolskega pokreta. Po ogledu samostana in po nepričljivi zabavi s igrami na samostanskem dvorišču so se udeleženci podali v Spitališč, kjer se je vršil skupen obed. Popoldne so se vrnili čez Čajž nazaj domov v Konjice med veselimi prepevanjem.

Iz Ljutomer

n.— Narodna odbrana bo imela 27. t. m. v Sokolskem domu redni letni občni zbor s začetkom ob pol 9. dopoldne. Dnevni red običajen. Po obnem zboru javen zbor, na katerem bošta govorila odposlanca občinskega odbora o organizaciji narodno-obrambenega dela. Pridite!

lj.— Življenje si je hotel vzeti 56letni orožnik v pokloju od Sr. Barbare v Haložah, ki je živel na Kamenščaku. V zmedenosti se je v gozdu nad Ljutomerom ranil na vratu in levici, toda žil si ni prerezal. Vse krvav se je zavlekel do konjačeve hiše, odkoder so ga z gasilskim avtom prepeljali v soboško bolnišnico.

lj.— Po nepredvidnosti se je hudo ranil železniški sin Štajnar iz Radomerščake. Nekje pri Veržeju je bil našel dinamitno patrono in jo je doma izkušal z nožem odpreti, pa mu je v roki eksplodirala. Odtrgalo mu je levico v zapustju in ga hudo ranilo tudi na obrazu, da bo menda oslepel na obe oči. Prepeljali so ga v ormoško bolnišnico.

Iz Ptuja

lj.— Občni zbor Opleševalnega in tujskega prometnega društva v Ptuj. V sredo se je vršil občni zbor Opleševalnega in tujskega-prometnega društva v Ptuj. Vodil ga je marjivji predsednik šolski nadzornik v pokloju F. Pretner, ki je v uvodu pozdravil sreskega načelnika g. dr. Bratino, mestnega župana g. Jeršeta in banovinskega svetnika g. dr. Senčarja. Zatem je podal izčrpno poročilo o delovanju društva v preteklem letu. Zlasti je pohvalno omenil, da je društvo zavarovalo obrežje hudoornika pod Švicarjo ter zgradilo dva betonska mosta. Predsednik je ob tej priliki izrekel zahvalo sreskemu načelniku in mestnemu županu za kakazano denarno podporo. V Ljudskem vrtu samem so se uredila sprehajališča ter se je postavilo na novo nekaj klopi, nekaj pa popravilo. Tajniško poročilo je podal g. Dolinšek, blagajniško pa gosp. Ribič. Blagajna je imela prometa 19.000 Din. Društveno premoženje pa sestoji iz stavb in zemljišča, katerih del ima v našem Sokol, ribnik pa zastopstvo pivovarne Unione. Mestni načelnik g. Jerše se je društvu v imenu mesta zahvalil za uspešno delovanje ter izjavil, da bo me

Vremensko poročilo

Številke za označbo kraja pomenijo: 1. čas opazovanja, 2. stanje barometra, 3. temperatura, 4. relativna vlaga, v %, 5. smer in brzina vetra, 6. oblačnost 1—10. 7. padavine v mm, 8. vrsta padavin. Temperatura: prve številke pomenijo najvišjo, druge najnižjo temperaturo 18. maja

Ljubljana 7, 754,5, 14,6, 89, W1, 10, 7,8 dež; Ljubljana 13, 756,9, 16,0, 82, SW1, 10, —; Maribor 7, 754,3, 13,0, 90, NW5, 10, 15,0, dež; Zagreb 7, 754,3, 16,0, 80, NE3, 10, 11,3, dež; Beograd 7, 753,8, 20,0, 60, SE3, 8, —; Sarajevo 7, 754,6, 12,0, 90, mirno, 10, 28,0, dež; Skopje 7, 755,6, 18,0, 70, SE2, 8, 3,0, dež; Split 7, 752,0, 16,0, 90, SE4, 10, 3,0, dež; Rab 7, 752,9, 16,0, 90, SSW2, 10, 15,0, dež.

Temperatura: Ljubljana 16,6, 11,2; Maribor 26,0, 11,0; Zagreb 24,0, 15,0; Beograd 25,0, 18,0; Sarajevo 28,0, 12,0; Skopje 25,0, 15,0; Split 25,0, 16,0; Kumbor 25,0, —; Rab 21,0, 14,0.

stna občina še nadalje podpirala društvo. Pri volitvah je ostal z malenkostnimi izpremembami star odbor s predsednikom g. Pretnerjem. Na dnevnem redu je bila tudi razprava o odkupu zemljišča, ki ga ima v našem Sokol za letno telovadišče, vendar do sklepa ni prišlo, ker ni bilo zadostno število članov navzočih. Zato bo nov izredni občni zbor v četrtek 24. t. m. ob pol 20, ki bo sklepal o prodaji ob vsaki udeležbi.

GOSPODARSTVO

Naš gospodarski barometer

Narodna banka je pravkar izdala mesečno statistično poročilo o gibanju najvažnejših gospodarskih indeksov in drugih statističnih števil za mesec marec, iz katerega posnemamo naslednje podatke:

Gibanje hranilnih vlog. Hranilne vloge pri vseh bankah in hranilnicah v naši državi so znašale ob koncu marca 9912 milijonov Din (lani ob koncu marca 9963 milijonov) nasproti 9911 milijonov v februarju, 9839 milijonov v januarju in 9662 v decembru, ko je bilo doseženo najnižje stanje. Padanje hranilnih vlog se je v glavnem ustavilo in so bile hranilne vloge ob koncu marca za 250 milijonov višje nego ob koncu prejšnjega leta. Seveda pa je to povzročila priprava predvsem dvigovanja vlog pri državnih denarnih zavodih in pripele obresti, ki je bilo izvršeno po novem letu. Od konca lanskega leta so se namreč pri državnih denarnih zavodih (Drž. hipotekarna banka in Poštna hranilnica) hranilne vloge dvignile za 148 milijonov in so znašale ob koncu marca 1583 milijonov nasproti 1197 milijonov pred enim letom, 1079 milijonov pred dvema letoma in 834 milijonov ob koncu marca 1931. Vloge pri ostalih denarnih zavodih pa so od konca leta narasle za 102 milijona in so znašale ob koncu marca 8329 milijonov nasproti 7876 milijonov ob koncu lanskega marca. Mesečno poročilo navaja tudi stanje hranilnih vlog pri 20 največjih privatnih denarnih zavodih v naši državi, ki je znašalo ob koncu marca 3195 milij. nasproti (lani ob koncu marca 3445) 3254 milijon. ob koncu lanskega leta in znaša tu nazadovanje v prvem letošnjem četrtletju nadaljnjih 159 milijonov. Blagajniške rezerve teh 20 največjih denarnih zavodov so navzile temu narasle na 257 milijonov Din nasproti 216 milijonov ob koncu lanskega marca.

Promet. Železniški promet se je v marcu že prilično ugodno razvijal in je bilo nato-vorjenih 110.000 vagonov nasproti 110.000 v lanskem marcu in 101.000 v marcu 1932. V prvem letošnjem četrtletju je bilo na naših železnih poteh prevoženih 303.000 vagonov nasproti 286.000 v lanskem prvem četrtletju. 284.000 v prvem četrtletju 1932 in 313.000 vagonov v prvem četrtletju 1931. Prav ob-

Občni zbor ljubljanske borze

Včeraj popoldne se je vršil v borznih prostorih deveti redni občni zbor ljubljanske borze za blago in vrednote. Zborovanje je vodil podpredsednik dr. Ivan Slokar, ki je pozdravil zastopnika banke uprave, načelnika dr. Marna, predsednika Zbornice za TOI g. Ivana Jelčiča, predsednika Zveze trgovskih združenj g. Josipa Kavčiča, načelnika ljubljanskega Združenja trgovcev g. Karla Sosa, odposlanca Društva industri-ov in veletrgovcev g. Jerasa, glavnega tajnika Zveze industrije inž. Šukljeja in borznega komisarja pomočnika finančnega direktorja v p. g. Martina Spindlerja.

V svojem poročilu je podpredsednik dr. Slokar omenil težave, s katerimi se je moral lani boriti naše gospodarstvo. Gospodarska kriza ne vlada samo pri nas, ampak na vsem svetu. Pravega zdravila niso našli nikjer, ugotoviti pa moramo, da se v drugih državah napravili vsaj vse možne politike, ki so deloma prinesle uspehe. Pri nas se je žal v tem pogledu najmanj storilo, kar pa se je napravilo, je bilo prepozno. Zato je treba podpreti zahteve gospodarskih organizacij, da se mora to zlo, ki priteka vse naše gospodarstvo, odpraviti na podlagi smotnega načrta s pritegnitvijo najboljših zastopnikov gospodarstva samega. Zato je potrebno, da kraljevska vlada čim prej okliče gospodarski svet, ki naj bi pripravi in sanaciji današnjih nesolnih razmer.

Pred prehodom na dnevni red, je podpredsednik dr. Slokar sporočil, da je dolgoletni predsednik borze g. Dragotin Hribar iz zdravstvenih razlogov odločil to mesto in tudi mesto člana borznega sveta. Ob tej priliki je izrazil svoje obžalovanje, da to g. predsednik, ki je bil soustanovitelj borze in se je na njega glasila tudi koncesijska listina, k temu koraku prisililo njegovo zdravstveno stanje. Borza dolguje g. Hribarju zahvalo za vse njegove zasluge. Obenem je podpredsednik sporočil, da je ravnatelj g. Josip Gogala odločil svoje mesto kot dolgoletni predsednik finančnega odbora borze, kar je storil iz razloga, ker je odločil svoje mesto v upravi družbe, ki jo je na borzi zastopal. G. ravnatelj Gogala si je kot dolgoletni predsednik finančnega odbora pridobil velike zasluge za borzo.

Nadalje se je podpredsednik dr. Slokar spomnil nenadne smrti dolgoletnega in zalužnega tajnika ljubljanske borze dr. Marjice Dobrile, ki je lani v septembru nenadoma preminul. Pokojni dr. Dobrila je z veliko vno pooseviti svoje delo organizaciji ljubljanske borze. Ljubljanska borza pa je lani nenadoma izgubila tudi odličnega sodelavca v osebi senzela g. Antona Lučina, ki se je ponesrečil. G. Lučin je borzi mnogo pripomogel kot odlični lesni strokovnjak. Poročilo finančnega odbora je podal rav-

lj.— Nenadna smrt. Spoštovano rodbino Zavrčev in Krčevini pri Ptuj. V sredo je zadnji hud udarec. Domača 25letna hči gđ. Olga, ki je bila splošno priljubljena, je bila še v ponedeljek zvečer v domači gostilni v vesele družbi, a ponoči je nenadno preminila. Drugo jutro so jo domači našli mrtvo v sobi. Hudo prizadetim svojcem naše iskreno sožalje!

lj.— Zofija se je tudi v našem okraju dobro obnešla in je zlasti ne morejo prehaliti kmetje, ki so že nad dva meseca željno pričakovali dežja. Seveda je dežja še premalo, ker je deževalo komaj kakše dobre štiri ure. Kaže pa še nadaljnji dež.

Teden Jadranske strže v Ptuj. V tem času se bodo zlasti prodajali koliki JS. Čisti dobiček je namenjen socialnemu skladu podmladka. Prijatelji JS bodo po lino izdelanih kolkih gotovo marljivo segali in ne bodo zavračali mladine.

lj.— Nezgodna pri podiranju dreves. 27-letni posestnikov sin Ljubec Ivan iz Grajene je bil zaposlen v gozdu pri podiranju dreves. Ko se je neko drevo že nagibalo, je hotel Ljubec odskočiti, a bilo je že prepozno, tako da mu je drevo padlo na hrbet. S hudimi notranjimi poškodbami so Ljubca prepeljali v ptujsko bolnišnico.

čutno pa se je dvignil rčni promet, ki je v marcu znašal nič manj kakor 71 milijonov tonskih kilometrov nasproti 30 milijonov v lanskem marcu in 11 milijonov v predlanskem marcu. Skupaj pa je znašal v prvem letošnjem četrtletju rečni promet 112 milijonov tonskih kilometrov nasproti 72 milijonov v lanskem prvem četrtletju in 44 milijonov v predlanskem prvem četrtletju. Značen dvig rečnega prometa je pripisati živahnemu izvozu koruze. Tudi pomorski promet se je prilično ugodno razvijal in je tonazla v naše pomorske luke došlih ladij znašala 3.499.000 bruto registričnih ton nasproti 3.309.000 v lanskem prvem četrtletju.

Denarni obtok. Mesečno statistično poročilo Narodne banke vsebuje tudi podatke o gibanju obtoka kovane denarja v niklju in srebru, tako da nam je dana možnost, primerjati razvoj našega skupnega denarnega obtoka, kakor sledi (v milijonih Din):

marec	bankovcev	kov. denarja	skupaj
1930	5363	144	5507
1932	4824	155	4979
1933	4564	656	5220
1934	4232	962	5194

Kakor vidimo, je naš skupni denarni obtok zadnja tri leta precej stabilen, vsekakor pa manjši, nego je bil pred nastopom gospodarske krize, in to navzile okolnosti, da se je obtok kovane denarja silno dvignil. Lani v oktobru je obtok kovane denarja po končanem puščanju v promet srebrnih kovancev dosegel najvišje stanje 1109 milijonov Din, potem pa se je izkazalo, da denarni promet vseh bankovcev ne more absorbirati in je obtok letos v januarju nazadoval na 904 milijona, v marcu pa je znašal 962 milijonov.

Državni dohodki. V prvem četrtletju so državni dohodki neposrednih davkov znašali 444 milijonov Din nasproti 456, 345 in 377 milijonov v prvem četrtletju zadnjih treh let. Dohodki od neposrednih davkov so znašali 698 milijonov nasproti 624, 647 in 823 milijonov v prvem četrtletju zadnjih treh let, čisti presežki monopolov pa 403 milijone nasproti 406, 444 in 514 milijonov v prvem četrtletju zadnjih treh let.

natelj g. Gogala, ki je omenil, da znaša premoženje borze 1.220.000 Din, od tega je založenih kot stavbni sklad 1 milijon Din. Od lanskih dohodkov borze je omeniti članarino v višini 47.000 Din, devizno kurzo v višini 192.000 Din, kotacije 32.000 Din, razsediščne pristojbine 200.000 Din in obresti 57.000 Din. Zmanjšal se je predvsem dohodek od razsediščnih pristojbin. Borza je zaključila lanske poslovno leto z izgubo 40.000 Din, ki pa je posledica izrednih izdatkov, ki jih je imela lani borza v višini 85.000 Din, sicer bi borza lanske leto zaključila z dobičkom 45.000 Din.

Občni zbor je soglasno odobril bilanco in podelil borzemu svetu razrešnice. Pri dopolnitvi volitvah, ki so se vršile v listki, so bili soglasno izvoljeni v borzni svet g.: Boris Hribar, Josip J. Kavčič, Ferdo Niklbacher, Rihard Skubec, Andrej Sarabon, Rihard Schwinger in dr. Djuka Vrbanič, v finančni odbor g.: Ivan Gorec, Janko Jovan, Anton Krall, Josip Ljubid in Anton Soršak; v razsedišče pa g.: Ivan Avenec, dr. Mirko Božič, Stanko Florjančič, Janko Jovan, Zdenko Knez, Fran Medič, Evald Popović, Fran Stupica, Leo Blinc, inž. Bogdan Ferline, Karel Sosa in Josip Berlič.

Za takojšnje sklicanje gospodarskega sveta

Iz trgovskih krogov smo prejeli: V član-ku »Trgovstvo in stanovska država«, ki je bil objavljen v »Jutru« 17. t. m., izraža pisec F. K. upravičene pomisleke proti zahtevi glede nadomestitve voljenih narodnih poslancev v Narodni skupščini s predstavniiki stanovskih organizacij. Pravilo tudi poudarja, da je vraščanje stanovske ureditve države zelo težaven in delikaten problem. Vsekakor pa se zdi, da je g. F. K. pri tem pozabil na gospodarski svet, ki je po ustavnih določilih oni posvetovalni organ, kjer naj pridejo »predstavniiki gospodarskih vrst in strokovnjaki v gospodarskih in socialnih vprašanjih do besede. Zakon o gospodarskem svetu, ki je stopil v veljavo že 8. aprila 1932, izrecno navaja, da tvorijo gospodarski svet predstavniki kmetijstva, združništva in šumarstva (24 članov), predstavniki trgovine, industrije, obrti, prometa, denarnišstva in rudništva (16 članov), predstavniki delavcev in nameščencev (5 članov) in predstavniki javnih delavcev iz gospodarskega in socialnega območja (15 članov). Zakon o gospodarskem svetu nadalje določa, da se morajo predstavniki gospodarskih stanov imenovati v gospodarski svet iz vrst strokovnih in stanovskih organizacij Stanovskij princip je torej pri sestavi gospodarskega sveta kot posvetovalnega organa za gospodarska in socialna vprašanja že upoštevan. Potrebno bi bilo le, da se ta zakon še enkrat prične izvajati. To bo danes tem lažje, ker je stanovska organizacija gospodarsveni-

kov zadnja leta precej napredovala. Zlasti trgovstvo si je zgradilo potrebne organizacije po vsej državi in si je baš to dni ustvarilo tudi svoje centralno stanovsko predstavništvo. Zato je treba ob tej priliki ponovno poudariti zahtevo vseh gospodarskih krogov, naj se čim prej imenujejo člani tega gospodarskega sveta, da bo lahko pričel s svojim delom, ki bo gotovo prineslo vsem velike koristi.

Gospodarske vesti

— Boljši izgledi za hitno letino v Vahodni Evropi. V početku preteklega tedna je v podunavskih državah po večmesečni suši prišlo do padavin, tako da sedaj boljši zaradi katastrofalne letine ni več tako upravičena kakor prejšnji teden. Seveda zaenkrat še ni mogoča definitivna sodba, ker zadnji dež ni bil povsod enako obilen. Največja nevarnost za letošnje letino je obstojala v Rumuniji, kjer je bila vlada, da zasigura žito za domačo potrošnjo, primorana izdati prepev izvoza žita. V Rumuniji je zadnji čas dovolj deževalo, da je največja nevarnost odstranjena. Tudi v Jugoslaviji je po dolgo trajajoči suši prišlo do vremenskih preokretov in je v najvažnejših žitnih območjih padel dež, ki pa je bil mestoma nezadosten. V nekaterih predelih so morali polja na novo orati in zasejati koruzo. Vsekakor se tudi pri nas stanje letine sedaj nekoliko ugodneje ocenjuje, zlasti, ker stanje pred vremenskim preokretom ni bilo tako oburno kakor v Rumuniji. Vendar pa je danes že sigurno, da donos letine ne bo zadovoljiv. V Madžarski se je stanje nekoliko zboljšalo, izgubo pri rži pa cenijo že sedaj na 50 odst., ker so ponekod rž kar pokosili, da jo uporabijo vsaj kot zeleno krmo. Stanje pšenice je nekoliko ugodnejše. Madžarska vlada je odredila, da se ugotovijo vse stare zaloge pšenice in rži. Tudi v Bolgariji letina ne bo ugodna in cenijo izgubo na 20 do 40 odst.

— Ponovni padec kritja nemške marke. V drugi četrtini maja je morala nemška Reichsbanka ponovno oddati za 22,7 milijona merk zlata in za 2,9 milijona merk deviz, tako da se je zlata in devizna rezerva skrčila za na 166,4 milij. merk. Kritje obtoke bankovcev (brez zirovni obveznosti) v zlatu in devizah je ponovno nazadovalo od 5,4 na 4,8 odst.

— Ljubljanski veleosejem nasaden. XIV. ljubljanski veleosejem, ki bo od 30. maja do 10. junija, je kljub svojem obsegu, saj meri zastavni prostor 40.000 m², popolnoma nasaden. Na veleosejmu bodo zastopane vse panoge domače produkcije. Posebno bogate bodo razstave pohištva, tekstilnega blaga, usnja in obutve, strojev vseh vrst, avtomobilov, kovinske industrije, živil, kemične industrije ter papirne stroje. Tudi inozemstvo bo letos močno udeleženo, zlasti Nemčija, kar je že posledica nove trgovinske pogodbe. Grčija se letos prvič oči- celno udeležila ljubljanskega veleosejma. V okviru grške razstave sodeluje 89 grških podjetij in bo ta razstava nudila popoln pregled grške produkcije, ki pride za izvoz v poštev. Tako bo letošnji ljubljanski veleosejem zelo bogat in zanimiv, njegovo pestrost pa bodo še povzdigle razne specialne razstave.

— Uredba o prekinitvi zastaranja kmetičkih menic. Na osnovi pooblastitve v § 63. finančnega zakona za leto 1934-35 je ministrski svet na predlog trgovskega ministra predpisal uredbo o prekinitvi zastaranja kmetičkih menic. Ta uredba določa naslednje: V primeru, da bi menica kmeta (po čl. 1. in 2. uredbi o zaščiti kmeta), originalna ali prolongirana, zastarala v teku 1. 1934., bodisi proti glavnemu meničnemu dolžniku ali proti regresnim dolžnikom, tedaj zastarostne ostane prekinjena, ako je bila terjatev že prijavljena pristojnemu sodišču v smislu čl. 1. uredbi o podaljšanju roka za vložene menice (od 18. maja 1933), odnosno se zastarostne prekine, če se bo terjatev prijavila do konca 1. 1934. V prvem in drugem primeru mora predložiti upnik tožbo najkasneje do konca leta 1934. Te določbe veljajo tudi za vse že prijavljene menične terjatve ne glede na to, ali uživa menični dolžnik zaščito po uredbi o zaščiti kmeta. Z uveljavljenjem te uredbi preneha veljati uredba o podaljšanju rokov za vložene menice.

— Dobave. Splošni oddelček direktije drž. železnice in Ljubljani sprejema do 22. t. m. ponudbe glede dobave 6000 komadov peresnih obrobov; strojni oddelček pa do 23. t. m. ponudbe glede dobave 100 kg klobučevine. Direktija državnega rudnika Kakanj sprejema do 24. t. m. ponudbe glede dobave 20 komad. gumijastih cevi in 500 kg karbida. Komanda pomorskega zrakoplovstva v Divuljah sprejema do 26. t. m. ponudbe glede dobave ricinovega olja; do 30. t. m. pa glede dobave 295 m gumijastih cevi in 1000 komadov zagostek. Komanda pomorskega arzenala Tivat sprejema do 6. junija ponudbe glede dobave 1000 m lanenega platna, 650 m črnega satina, 1000 m belega organitina, 9800 vreten sikanca, 10.000 m bele in 2000 m črne vrvice. Dne 8. junija se bo vršila pri generalni direktiji državnih železnic v Beogradu očetna licitacija glede dobave 5015 komadov brzinoomerilnih trakov; 9. junija glede dobave 263.600 kg strneke pločevine; 11. junija glede dobave 831.520 kg okroglega železa, 172.000 kg kvadratnega železa, 205.320 kg ploščatega železa, 27.286 kg obrobnega železa in 115.508 kg kotnega železa ter glede dobave 13.833 kg emaljaka; 12. junija glede dobave 22.425 kg raznih oljnatih lakov, 289 kg raznih špiritue-lakov, 38.775 komadov raznih delov za plinsko razsvetljavo; 13. junija glede dobave 80.273 komadov volnenih blazin za mazanje lokomotiv, vagonov in tenderjev; 15. junija pa glede dobave 21.425 kg bakrenih cevi in 12 kompletnih garnitur Brotan-cevi.

— Dobave. Komanda pomorskega arzenala Tivat sprejema do 5. junija ponudbe glede dobave 5000 m katraniranega motvoza, 20.000 m nekatraniranega motvoza, 770 kg husinga, 1500 kg merlina, 2000 kom. krp za brisanje, 63.700 trakov, 1000 kg urinola, 1000 kg nafetina, 600 kg lužnega kamenja. 1. junija se bo vršila pri generalni direktiji državnih železnic v Beogradu očetna licitacija glede dobave raznega papirja, knji-govskega materiala in 252.990 kg repičnega olja, 2. junija glede dobave 1842 kg lanenega olja, 211.080 kg lanenega firneža, 1320 kg firneža za svetle barve, 24.406 kg terpentinkovih, 17.060 kg sikativa, 9774 kg den. alkohola in 328 kg šelaka; 4. junija glede dobave 976 tucatov in 4702 komadov raznih pil; 5. junija glede dobave koka in

premoaga, 3 resičnih klov, 1 stroja za brušenje, 68 komadov raznih rezervnih delov za pnevmatična kladiva itd.; 6. junija glede dobave 306.335 kg martinovega jekla, in glede dobave jeklene pločevine, jeklene žice in jeklene žice za perasa; 7. junija pa glede dobave 1044 ton lesnega oglja in 3 vagone bele kovine. Dne 25. t. m. se bo vršila pri skladišču I. oddelka vojnotehničnega zavoda v Sarajevu očetna licitacija glede dobave raznega medeninega in kovinskega materiala. Dne 26. t. m. se bo vršila pri ekonomskem oddelku komande marnarice v Zemunu licitacija glede dobave 5700 m lanenega in 6000 m konopnena platna.

— Dobave. Direktija državnega rudnika Breza sprejema do 24. t. m. ponudbe glede dobave 4000 kg trakov, direktija državnega rudnika Senjski rudnik pa do 4. junija glede dobave 4000 kg vagonskega olja, 2500 kg strojnega olja, 1 gumijastega transportnega traku in 1000 m okrogle jeklene vrvi. Komanda pomorskega zrakoplovstva v Divuljah sprejema do 19. t. m. ponudbe glede dobave motvoza, do 25. t. m. glede dobave celonskih lakov in barv, do 5. junija pa glede dobave 5000 kg specialnega kremenčevega peska. Komanda pomorskega arzenala Tivat sprejema do 1. junija ponudbe glede dobave 17.600 kg železnih zankovic, raznega orodja, 330 kg usnja in raznih avtomobilskih in motornih gum.

Borze

18. maja.

Na ljubljanski borzi so očetni točaji daviz ostali v glavnem nespremenjeni, le deviz Berlin in New York sta popustili. V prvanem klirinju notira avstrijski šiling nespremenjeno 9,40 do 9,50 (v Zagrebu promet po 9,44). Za španske pezete je nadalje povpraševanje po 6,45 (v Zagrebu zaključek po 6,48). Angleški funti v privatnem klirinju so bili zaključeni le v Zagrebu po 262, grški bioni pa v Zagrebu po 31,50 in v Beogradu po 32,65.

Na zagrebškem efektm tržišču se je vojna škoda trgovala najprej po 308, pozneje pa po 310. Promet je bil še v 7% Blairvom posojilu po 51,50 in v 8% Blairvom posojilu po 56.

Devize.

Ljubljana. Amsterdam 2811,51 — 2822,87, Berlin 1847,58 — 1855,38, Bruselj 796,35 — 800,29, Curih 1108,35 — 1113,85, London 173,25 — 174,85, New York 3879,39 — 3897,65, Pariz 224,88 — 225, —, Praga 142,12 — 142,98, Trst 289,35 — 291,75 (premijsa 28,5 odst.). Avstrijski šiling v privatnem klirinju 9,40 — 9,50.

Zagreb. Amsterdam 2811,51 — 2822,87, Berlin 1847,58 — 1855,38, Bruselj 796,35 do 800,29, London 173,25 — 174,85, Milan 269,35 do 291,75, New York kabl 3891,39 — 3419,65, ček 3869,39 — 3897,65, Pariz 224,88 — 226, Praga 142,12 — 142,98, Curih 1108,35 do 1113,85.

Curih. Pariz 20,29, London 15,66, New York 306,50, Bruselj 71,8250, Milan 26,15, Madrid 42,05, Amsterdam 206,40, Berlin 121,40, Dunaj 87,75, Stockholm 80,80, Oslo 78,70, København 70, Praga 12,81, Varšava 58,1250, Bukarešta 3,05.

Dunaj. (Tečaj v priv. klirinju.) Beograd 10,62, London 27,52, Milan 45,71, New York 535,91, Pariz 35,58, Praga 21,79, Curih 174,89 1

KULTURNI PREGLED ŠAH

Luteranstvo v spisih dr. Ivana Tavčarja

Tavčarjeve spise je v najnovejši izdaji dr. Prijatelj kaj izčrpano komentiral glede nastanka, glede kraja, kjer se gode in oseb, ki so opisane v njih. Vsega priznanja in hvale vredna stvar. Ni pa še pojasnjeno njegovo luteranstvo in vprašanje, kaj je dalo Tavčarju povod in spodbudo, da se je lotil te med Slovenci še v takratnih časih tako kočljive in zasvožene snovi, in sicer v delih: Vita vitae meae, Grajski pisar, V Zali in pozneje še Visoška kronika. V Janezu Soncu je omenja le mimogrede. Da je pred svojim prvim spisom te vrste — »Vita vitae meae« — čital Dimičevo zgodovino o Kranjski, v kateri se obsežno razpravlja o reformaciji in protireformaciji, je gotovo, kakor tudi, da je prebiral Valzarjevo, kar ugotavlja dr. Prijatelj. Vendar vse to po mojem mnenju in prepričanju še ni zadostovalo, da se je lotil reformacije in jo umetniško oblikoval.

Vzroke je iskati drugod, v njegovem rojstnem kraju, v Poljanah samih. Kakor je večina njegovih leposlovnih motivov vzeti iz ondodnega življenja in so nastopajoče osebe pravi domači tipi, tako si je Tavčar poiskal snov in precej oseb za to vrsto leposlovnih del tudi iz svoje najbližje okolice. Neke dogodke iz svoje mladostne dobe je z duhovito domisljijo prestavil ualec nazaj v luteransko dobo med Slovenci.

Da bi pa bilo luteranstvo tako močno razširjeno po Poljanski dolini, kakor se da posneti po teh Tavčarjevih spisih, je kajpada, malo verjetno. Sicer je res, da je v manjši meri pljusnil Lutrov, odnosno Trubarjev nauk preko Škofje Loke tudi v ta tih kraj. Še nedavno, pred dobrimi petdesetimi leti, je bila kaj navadna označba »lutrš« za onega, ki ni bil prepobožen, ali je imel svobodnejše nazore o veri in verskih obredih. Skoro vsi, ki so študirali za Tavčarjeve dobe ali prej in tudi še kasneje ter se posvetili posvetnim poklicem, so veljali za »lutrš«. Tako, seveda, tudi mladi Tavčar sam.

Nekatere osebe, ki jih nahajamo v teh slikah iz loškega pogorja je pisatelj povzel iz Dimiča ali od drugod ter jih prenesel v svojo dolino in rojstni kraj. Pa preidimo k podrobnostim. Torišče Vita je Čudetova hiša v Poljanah, danes last trgovca Jamarja, malo na desno nasproti cerkve. To hišo je bil kupil pred dobrimi sto leti Vrbanc Dolenc, po domače »Vrbancček«, doma z Martinj vrha, polbarba obče znanemu notarju dr. Jerneju Bartlu Zupancu, ki je živel in umrl v Ljubljani. Z marljivostjo in varčnostjo — kupčeval je s platnom v Trstu in se naprej po Laškem do Benetk — si je bil ta Čude pridobil kaj lepo imetje. Čudetova hiša so šteli v Tavčarjevih mladih letih med najbogatejše, ne le v Poljanah, ampak po vsej Poljanski dolini. Prav tako je slovela in bila na najboljšem glasu daleč na okrog Čudetova gostilna.

Med sosedi je šel glas, da hrani možak znatne vsote zlatnikov. Od tod tedaj na str. 163 najnovejši izdaje: »Ali svoje ostriže ti zastaviš, da sedi mož na polnih vrecih in marsikateri beneški cekin se dol gočasi pod njegovo streho«. Tega Vrbancčka je Tavčar pomaknil s pesniško svobodo za 250 let nazaj, ga napravil za najbolj vnetega luteranca tedanje dobe, če tudi je bil v resnici globoko vera katoličan. Imel je tri sene Jožeta, Janeza in Franceta, pa hčer Nežo iz drugega zakona.

Kot premožen mož, skrben in zavežen oče, je dal vse otroke v šolo. Hči se je likala pri nuna v Ljubljani. Prvi sin je storil žalostno smrt v zgodnji mladosti, Janez je postal inženjer ter bil kot tak v službi pri Južni železnici, če se ne motim v Budimpešti. Pobraba ga je sušila 1875. ali 76. v Gorici. Še dolgo po njegovi smrti je bilo slišati posebno med najbližjimi sosedi, kako je bil »lutrš«, da ni imel nobene vere in kaj vse se mu je prikazovalo v zadnjih trenutkih njegovega življenja. Dobro se še spominjam s kakšnim strahom sem poslušal kot otrok tako pripovedovanje. Ko sem se pozneje kot dijak in učitelj bolj zanimal zanj in za nekdajne govore, sem zvedel od oseb, ki so ga natančneje poznale, da je pripadal, kakor je bila takrat med izobraženimi navada, med prostozidarje ali prostomolterje, da rabim Jeranov izraz.

Da ni kazal pregledbe verske gorečnosti, kadar je prihajal domov na obisk ter veljal med domačini za »lutrš«, je razumljivo. Podobne govore so dale po mojem mnenju Tavčarju pobudo, da se je lotil prve luteranske povesti. Jurij ali Georges Cosemus, vnet luteranski predikant v dolini, je posnet po Vrbancčevem ali Čudetovem žolnirju Janezu. Nasprotno od Jurija Cosemusa je podan v tem spisu Carolus Cosemus ali Kosmov Korle, ki se pripravlja za duhovski stan in ga opisuje Tavčar kot gorečega branitelja katoliške vere. Za vzorec mu je služil brat France, ki je umrl kot teolog II. letnika 1865 in je pokopan v Poljanah. Baje da je oče prisilil iti v bogoslovje. Kot dijak višjih razredov je imel »petošolsko« ljubavno razmerje z eno Vidmarjevo hčerjo, o čemer mi je pokojna Vidmarica Lenka, sestra one, pozneje pripovedovala in gotovo tudi Tavčarju samemu.

Str. 175: »Da bolan sem bil in na hodnik domače hiše sem prihajal na sonce. In če sem bil sam doma — je prišla včasih vaša Anica. Poprje sva se že poznala — in in pogovarjala sva se, kako je bilo nekdanj.« Tako je govoril Carolus, ko so se bili predavali v Noetovi barki po narasli in razburkani Ločilnici staremu Čudetu, kateremu pripisuje Tavčar Anico, hčer Vidmarjevo kot njegovo hčer. Kot bogoslovec je med poletnicami še vedno zahajal k Vidmarjem. In ko ga je bolezen že strla, da ni mogel več od doma, je zahteval, da so ga prenesli ob nedeljah k oknu, odkoder je videl Vidmarjeva dekleta, kadar so šle v cerkev. — Menda je ravno to siljenje v duhovski stan, za katerega ni čutil veselja in ljubezen do dekleta povzročila, da ni čutil sreče in zadovoljstva. Zato je gledal v smrti nekako odrešenje ali po Tavčarjevo: »Mors vita vitae meae«. Smrt je življenje mojega življenja.

Seveda je pripisal glavni osebi Georgesa in Karolusa Cosemusa, Kosmovi, njuni kot rojstni hiši, ki je bila v tedanjih časih po ljudski tradiciji poljanska mežnarja ter radi lepšega ju povzdignil med plemenitnike. Pripomniti pa moram, da ta cerkovnikova hiša, ki so jo valovi odnesli po ustnem izročilu, ni stala na Čudetovem, ampak na župnijskem vrtu na levem bregu potočica (Op. str. 435, 436).

Prav tako je znano, da v Poljanah ni bilo

nikdar nobenih plemičev domačinov, tudi ne pri Kosmovih, ki je bila nekdanj neznan kmetijska hiša (op. str. 435, odnosno 159). V Tavčarjevi družini na Visokem se pač vzdržuje tradicija, da so prišli pred približno 40 leti pogledat z Nemškega od nekod nekaki plemiči Cosemus de Freudenberg na Visoko, odkoder bi naj izvirali njih rod iz davnih časov, ko je še bilo Visoko po trdnem ljudskem izročilu last škofješke graščine. V tej veri o nekdanji graščinski lastni Visokega so živeli tudi Kalani, ki so bili gospodari na Visokem od 1651—1882, odnosno 1893. Visoko je veljalo v kraju že od nekdanj za nekako graščino. In takega prikazuje tudi Tavčar v svojih povestih.

Glede na str. 172, kjer piše Tavčar: »Vrba, za katero se je prijel stavec (Čude) in hotel zadržati plavajočo kočjo ob izlivu Ločilnice v Sovro«, pravi ljudsko izročilo, da se je tu posrečilo hlapcu ali komur že bodi, odtrgati desko pri koči in se oprijeti vrbovih vej, zlesti na vrbo in si rešiti življenje. Pripovedovali so to stari ljudje, med njimi tudi moj oče, ki bi imel zdaj 118 let. Nadajle so baje — tako ustno izročilo — še videli v Hotovljah luč v koči, ko je plavala mimo Zagarja.

Nekako v sklad s Čudetovo hišo — Vita vitae meae — je spaval Tavčar Grajskega pisarja, svojo naslednjo luteransko povest. V njej ima v reformatorskem smislu glavno vlogo Dobenčanova hiša. Sin Dobničar, eden največjih posestnikov v dolini,

se je priženil k Čudetovim, imel za ženo Vrbancovo hčer Nežo in bil gospodar te domačije, ko je pisal Tavčar te dve povesti.

Ta Čude, France, iz Dobja, umrl 1908, je zdel nekaj razredov na ljubljanski realki in bil pozneje nekoliko časa pisar v loški graščini, kjer se je nahajala tedaj loška sodnija. Ta je lik za glavnega junaka v tej povesti. Ali pa ni morda Tavčar zasnoval Grajskega pisarja in V Zali kot nekako satiro na tedanji literarni katoliški pokret dr. Mahniča in njegovih pripadnikov? Po tedanjih Tavčarjevih nazorih, verskem prepričanju in strpnosti je prav verjetno.

Visoška kronika je pisana vse drugače, iz vseh drugih Tavčarjevih vidikov, drugih kroničnih virov in ustnih izročil v nekdanjih poljanskih luterancih, njih pokopališču — ajdovskem britofu — v Videmskem kotu. To je njivica, katero uživa vsakokratni poljanski cerkovnik.

Kako spretno je znal Tavčar uporabljati vsako malenkost in predstavljati v svoji bujni domisljiji iz sedanjosti v davno preteklost, priča kamen, ki naj bi zakrival zadnjo luteranca Visočana v dolini v Videmskem kotu. (Glej Visoško kroniko!) Ta kamen je prišel na to mesto spomladi 1907., ko se je lomilo zgorej kamenje za oklado nove poljanske šole in je obležal na mestu radi velikosti in teže. Danes ga ni več. Kakor za večino svojih leposlovnih del, tako je Tavčar po večini dobil snov in motive tudi za svoja luteranska leposlovna dela v svojem rojstnem kraju. L. Perko

Jan Čarek

Češki pesnik Jan Čarek je prejel poleg Hore in Nezvala majniško nagrado za svojo zbirko »Hvězdy na nebi«. Še nedavno je izšel v »Rozpravach Aventina« članek o pesnikih-outsiderjih, t. j. takih, ki so ostali nekako ob strani žive literarne tekme. Med take je pisec omenjenega članka uvrstil tudi Jana Čarka, avtorja zbirke »Chudá rodina z Heřmanč«, ki je izšla že v drugi izdaji. »Temno v chalupách« in »Smutný život«. Najnovejša njegova zmagala na Parnasu kaže, da Jan Čarek ne stoji ob strani živega literarnega življenja, marveč sredi njega. Morda je njegova osebna skromnost kriva, da ga je — če se ne motim — Fr. Šoltan uvrstil med pesniške outsidersje. Nekaj je nemara zakrivilo tudi to, da so njegove pesniške zbirke izšle večinoma v provinci (Pisek, Turnov). Literarno življenje močno spominja na sejmšče, v katerem najbolj opozarjajo na se tisti, ki delajo čim več truda okoli svoje stojnice. Pesnik češke zemlje, bajt in ko Jan Čarek je tudi kot človek tih in miren. Bila sva skupaj samo nekoliko ur, vendar se mi je za vse življenje vtisnil v spomin s svojim mirnim značajem, s preprosto besedo in umerjeno kretnjo, ki je daleč od slehernega glumaštva.

Pred meseci mi je Jan Čarek pisal: »Sedaj sem star 35 let, rodil sem se 29. decembra 1898 v vasi Heřmanu pri Pisku na Južnem Češkem, kjer je bil moj oče poljedelec. Od oktobra 1917 sem bil v vojni. Pišem poezijo domačnosti, poezijo zemlje, ljubim besede...«

O Janu Čarku je pri nas pisal naš češki prijatelj dr. Josef Knap v svojem odličnem pregledu češke poezije (Ljubljanski Zvon, 1832): Pri njem srečujemo nove tone. Čarek je v pesniško obzorje svoje generacije, kjer je nekaj časa prevladovala glorifikacija delavca, zanesel sirov, raskav spev iz kmečkega okolja, naravnost z grude. Z njim je stopil v mlado poezijo prvi in sam. Njegov odnos do kmečke grude je bil neposreden in organičen. Zdelo se je, kakor bi bil pesnik prepojen s sirovim vonjem prsti, gozdov, njiv, ribnikov in kakor bi imel na sebi stoletni duh bajt, skednjav in hlevov. Mlada poezija je tudi pred Čarkom ljubila življenje na kmetih in v prirodi, vendar sam zaradi idiličnosti, zastran mikavnih kulis. Čarek pa je s svojim dramatičnim naturalizmom proniknil stvari prav do jedra. Od tod njegov samostojni, čvrsti pesniški profil... Še vedno zveni iz njegovih pesmi temen, iz dna prihajajoči glas zemlje, polji, travnikov in vasi, ki govori na pesnikova usta in kateremu Čarek preničevalno pridruže melodijo osebne bolesti, ki je čedalje rahlejša in lirično čistejša.

Tej izborni karakterizaciji Čarkove poezije je komaj mogoče dodati kaj bistvenejšega. Za psihološko ozračje sodobne češke literature je značilno, da Čarkova motivno sveža in polnokrvna, dasi formalno res malce naskava poezija ni vzbudila večje pozornosti kritikov. Praški kritik, ki je umerjen bodisi izrazito individualistično bodisi proletarsko-socialno, se najbrž ni mogel dovolj živeti v Čarkovo rustikalno poezijo. Češka literatura povojnega časa je nasproti vasi izgubila kompas: snov se ji je zdela izčrpana, ali pa sumljiva za malomeščansko in vaško idiliko. Čarkova novost pa je v tem, da je zanesel v povojno poezijo socialni motiv podrelosti bajke. Tudi tam so ljudje, ki si v trpljenju in v strastih odklikujejo človeški obraz. Tudi od tam se oglasa klic bede, tudi tam živi hrepenenje po pravičnosti in po resnici, ki bi odrešila svet. Literatura o industrijskem proletariatu je postala po vojni moda in ni mu lahko, kdor greši zopet modni.

V zbirki »Chudá rodina z Heřmanč« je že ves Čarek: »Temno v chalupách« in »Smutný život« samo izpopolnjujeta njegov pesniški obraz, kažeta razširjenje pesnikovega vidnega kroga, stopnjevanje izraza in osebne note, večjo razaritev njegove metafore, preciznejšo ostriženo besede. V prvi izmed omenjenih pesniških zbirk so večinoma motivi iz njegovega domačega kraja. Toda zaman čakaj, da ti odtod zazvene strune idilične popevke o zelenih travnikih, o valovitem žitu, o bakrenorjavem dimu iz tihih vaških koč, o svetli nedelji, ko srečen narod raja okoli vaške lipe. Rekli smo že, da Čarek ni idilik. Njegovo pojmovanje vasi in kmetstva kaže deterministično določnost: težak je boj z naravo in ljudmi, in človek nenehoma kleca v njem, pada, vstaja in se zopet bori. O čemerkoli poje, o svoji materi ali o konju, ki vleče voz po blatni cesti, o vaški pokrajini ali o samotni bajti, povsod je njegov pogled zamačen. Zlasti pa živi v njegovi pesmi temno spoznanje, da ni lahko biti človek, dokler se ne treba boriti za skorjo kruha. Tudi tu se ne zataji sodobnik tako zvan »socialne epohe«. Ena najlepših Čarkovih pesmi te zbirke je

»Molitev v poljih«, ki naj iz nje v proznem prevodu navedemo tole pesnikovo izpoved: »Molim se ti, večni bog, ki nimas imena in ki ozvešja vodiš in življenje izpreminjaš, za naše polje, za našo grudo. Ogrevaj jo s svojim soncem in z dežjem zalivaj, pred ognjem jo varuj, pred konji žolnirjev in pred lomilci oblakov; naj kakor s šibo blagoslovljene ivice čudežno vstane iz zemlje setev, klasje naj vzvalovi po širnem svetu, naj se grude prsti izpremene v kolače kruha in naj žive vsi, ki so lačni. Za to polje te prosim in za njivo ob brodu in za tisto, ki se na vrhu praši, za vsa polja v tej deželi te prosim, za ves obrod zemeljski in za opekaš naše bajte — naj vanj ne trešči strela. Prastara je moja molitev in v večnost se vije: Od vsega hudega, kuge, lakote in vojne obvaruj nas, o Gospod!«

Tudi iz naslednjih dveh knjig Čarkove poezije se oglašajo od literature skoraj nepovtorjeno, čisto, človeško toplo čustvovanje pesnika, ki je res organično spojen s svojo zemljo rodnico in čigar občutje domaćnosti razodeva nekaj vonjavega in obenem blagega, vonj, ki ga je naš Pregled simboliziral v malce prefinjeni »odor lavandulae stravis«. Toda prevladujoči ton bajtarske poezije niti zdaleč ne izčrpa pesniške vsebine Čarkovih zbirk: iz njegovih pesmi se oglašajo, včasih v nekakem plahem pianissimu, tiha bolest osebne usode. Vendar je subjektivna nota premalo naglašena, da bi prevpila izrazne občutvene usode, modernu pesniško govorico južnočeških bajtarjev, teh borcev v solncu in vetru, oračev in sejalcev, zatiranih od neurja ali od suše, od starega sistema razdelitve zemlje, od davkarjev in od špekulantov na tržišču zemeljskih plodov. Kakor kot oseba, tako je Čarek tudi kot pesnik neveljavi v svojo osebo usodo, da tem bolj zaživi, kot klicar svojih bajt, svoje stare očetovske grude!

Nove knjige

Jože Kranjc: Katakomba. — Založba Drama v Ljubljani je izdala novo delo mladega pisatelja, ki se je v našo literaturo že prav dobro uvedel z daljšimi prozami. Tudi ta igra v treh dejanjih ga izdaja kot oblikovalca socialnih motivov v izrazito realističnem pogledu na ljudi in njihovo početje. Toda »Katakomba« so obenem dramski prevenc in kot takšne kažejo vse nedostatke začetniških del. Ni dovolj, da si omislimo neko število nastopajočih oseb, jih postavimo v samo na sebi hvaležno okolje, jih opremimo z jezikom in jih spustimo drugo k drugo ali drugo proti drugi, da ustvarijo z bolj ali manj tekočim dialogom neko dejanje, ki naj se potem gledalca prime in ga prepriča, da ima avtor s svojo bolj ali manj skrito tezo prav. V drami morajo osebe pred vsem iz svojih značajev ven aktivno ustvarjati dejanje, dialog je pri tem samo nujno potrebno pojasnilo, da morejo to dejanje izvajati le tako in ne drugače. V Kranjcovi igri pa govorjenje nadomestuje dramatično važna dela in tudi njegovo socialno ideologijo in program spoznamo iz besed, ne iz dejanj. Pri tem padejo posamezne osebe še tako rekoč iz svoje vloge, govorijo in delajo — v kolikor sploh delajo — čisto popolnoma drugače, nego bi človek pričakoval iz njihovih besed v drugih momentih. Da je v stvari tudi marsikaj, česar ne bi pričakovali v takšnem okolju in od takšnih ljudi (n. pr. naivna interpolicija prizora iz drugi igre), je drugi temeljni defekt tega prevenc. Vendar se bo dalo s temeljitim črtanjem in s pomočjo spretnega režiserja marsikaj rešiti. Na podeželskih in posebno delavskih odrih utegne imeti stvar efekt. Za dragam, vsaj v tej obliki, menda ni niti namenjena. — K. K.

Jurčičev »Sosedov sin« v izdaji »Male knjižnice«. Ustanovila se je »Mala knjižnica«, ki ima namen izdati izbrane spise domačih in prevode tujih književnih ter najpomembnejše poljudno znanstvene spisov. Kot prvi zvezek je izšel Jurčičev »Sosedov sin«. Klasična povest je namenjena posebno poklu slovenščine v srednjih šolah, po svoji vsebini pa ima to odliko, da je še danes zanimiva za vsakogar. Prof. Kolar je uporabil knjižico s kratkim in zgoščenim uvodom, kjer popisuje, kako je povest nastala, iz opombami, kjer navaja dosedanje popravke raznih prirejalcev tega Jurčičevega spisa od Frana Levstika do Prijateljve redakcije v Zbranih spisih.

Čitajte tedensko revijo ŽIVLJENJE IN SVET

Urejuje dr. Milan Vidmar

Druga tretjina v turnirju, ki ga je priredil šahovski klub budimpeštanskega predmestja, Ujpešte, je končana. V vodstvo je potisnila mladega Lilienthala, ki je že v Hastingsu pokazal, da je nevaren.

Značilno za turnir je, da igrajo vsi izkušeni mojstri globoko pod svojo formo. Zakaj? Nekateri pravijo, da v takih nezgodnih prilikah zdrže samo začetniki, ki še niso igrali na zares prijetnih turnirjih. Sir Thomas je na pr. v tem nesrečnem predmestju tako razočaran, da izgublja sploh vse partije.

Mnogo je v tej trditvi. Okolica vpliva. Celotno močno. V neprijetni okolici človek ne igra s poletom. V dvorani, ki je bila pred minutami še obednica stotin uradnikov in delavcev, šah ne diši.

Mogoče bi me bila zunanost tega sicer zanimivega turnirja prav tako potlačila kakor je Thomasa, Tartakowerja in končno Flohra, da me ni popadla druga mnogo težja nadloga.

Mojster Pirc igra, kakor sem prorokoval, živo, sveže in močno. Visoko se bo povzpeli. V otvoritvah je doma kakor malokdo. Kombinacije mu kar vno. Njegova igra še ni zrela, pa nič ne de. Še bolje je tako. Bodnost mu je na široko odprta.

V prvem kolu sem igral in dobil naslednjo zanimivo partijo proti Grünfeldu. V tem turnirju, ki mrgoli težkih pogrešk, posebno v partijah Lilienthala in Réthyja velja za priložnost najboljšo.

Beli: E. Grünfeld Črni: dr. M. Vidmar
1. d2—d4 d7—d5
2. c2—c4 c7—c6
3. Sg1—f3 Sg8—f6
4. e2—e3 e7—e6
5. Lf1—d3

Znan poskus preprečiti meransko obrambo.

6. d3—c4 Sb8—d7
7. Sb1—c3

Presenetljivo. Beli se vrača v »Merankoc«.

7. b7—b5
8. Lc4—d3 a7—a6
9. e3—e4

Velja za najostrejšo potezo.

9. b5—b4

Pred meseci je Grünfeld prijavil analizo, v kateri obsoja to potezo.

Toda ta analiza me ni prestrašila. Poteza je izvrstna!

10. Sc3—a4 c6—c5
11. d4—c5 Lf8—c5!

Najboljši odgovor. Beli ne sme zamenjati na c5.

12. 0—0 Lc5—e7
Lecv je na e7 potreben.

13. Dd1—e2 Lc8—b7
14. b2—b3 0—0
15. Lc1—f4 Dd8—a5
16. Tal—c1 Tf8—c8
17. Te1—c8+

Začetek napada, ki ga pa črni odbije.

18. Ta8—c8
19. Sf3—d2 Sd7—e5!
20. Lf4—e5 Da5—e6
21. De2—a6 Tc8—d8!

To je udar, ki ga beli ni predvideval.

22. Sd2—f3

Na 22. Tf1—d1 ali Da6—e2 sledi 22.

De5—d4!

22. De5—e4
23. Da6—a7 Sf6—d5
24. Sa4—b2 Le7—f6
25. Sb2—c4 Sd5—f4

Na kraljevem krilu se zbira napad. Beli poskuša zato zamenjati sf4.

26. Da7—e3 Sf4—e2+
27. Kg1—h1 De4—e3
28. f2—f3 Td8—a8!

Črni dobi kmeta.

29. g2—g3 Ta8—c2
30. Sf3—e5 Se2—c3
31. Se5—d3 Lf6—e7
32. Sd3—e5 f7—f6
33. Se5—d3 g7—g5
34. Tf1—f2 Ta2—a1+
35. Kh1—g2 Sc3—e4
36. Tf2—c2 g5—g4
37. Sd3—f2

Še najboljša obramba.

37. Se4—f2
38. Kg2—f2 Ta1—h1
39. Kf2—g2 Th1—b1
40. Sc4—d2 Th1—a1
41. Kg2—f2 Ta1—a7

Prva faza v končnici je končana. Črni ima sedaj težavno mobilizacijo pred seboj.

42. Kf2—e2 Kg8—f7
43. Sd2—c4 h7—h5
44. e3—e4 Le7—f8
45. e4—e5 f6—e5

Mogoče je f6—f5 bilo preprečje.

46. Sc4—e5+ Kf7—f6
47. Se5—c4 Lf8—h6
Odveč! Takoj Lf8—g7 je bilo boljše.

48. Ke2—d3 Lh6—g7
49. Sc4—b6 Ta7—a6!
50. Sb6—a4

Bela trdnjava ne sme zapustiti druge vrste, sicer pograbi črna kmeta na h2.

50. Kf6—g6!
51. Te2—c4 Ta6—d6+
52. Kd3—e2

Branil kmeta na h2.

52. Lg7—h6
53. Te4—c2 Kg6—f5
54. Sa4—b2 Td6—d4
55. Sb2—d3 Kf5—e4
56. Sd3—f2+ Ke4—d5
57. h2—h3

Beli bi se rad rešil kmeta na h2, zaiđe pa v nove težave.

57. g4—h3
58. Sf2—h3 Td4—e4+
59. Ke2—f2 h5—h4+
60. g3—h4 Te4—h4
61. Kf2—g2 Lh6—e3
62. Te2—c3 e6—e5
63. Kg2—g8 Th4—h6
64. Te8—c4 Th6—g6+
65. Kg3—f3 Le8—c5

66. Te4—h4	
Skakač nima potezov	
66.	Tg6—f6+
67. Kf3—e2	Tf6—e6
68. Sh3—g5	Ta6—e2+
69. Ke2—d1	Lc5—e7
70. Th4—h5	Ta2—f2
Grozil Tf2—f5.	
71. Sg5—h3	Tf2—f3
82. Kd1—c2	Le7—c5
73. Th5—h8	Tf3—c3+
74. Kc2—b2	Lc5—d4
75. Kb2—a2	Tc3—c1
76. Th8—d8+	Kd5—e4

Beli se je vdal.

Sokol

Ob 25-letnici trboveljskega Sokola

Trbovlje, 17. maja.

Pred vojno so bile Trbovlje kakor množični industrijski centri v Sloveniji eden tistih stebrov, na katerem so Nemci gradili svoj most do Adrije. Pri tem njihovem delu ji je podpirala premožljiva družba po svojih eksponentih. Višja mesta so zasedali Nemci, le najnižja so bila dostopna Slovencem, ki so pa morali prestatiti mnogo šikan, ako so kazali svojo narodno zavestnost. Vendar pa so se našli tudi zares zavestni Slovenci med njimi. Narodno zaveden je bil tudi del domačega prebivalstva, zlasti oni posestniki in obrtniki, ki so bili od rudnika kolikor toliko neodvisni, in pa del učiteljskega, ki pa je imelo težavno stališče pred šolskimi oblastvi, ki so bila nemška.

Rodoljubni so bili vedno bolj prepričani, da je v Trbovljah nujno potrebno strogo nacionalno borbena društvo. Pobudo za ustanovitev Sokola so dali septembrski dogodki leta 1908. O tem piše kronist: »Ko je po krvavih septembrskih dnevi v Ljubljani 20. septembra l. 1908. zaplamtel srce vsakega Slovenca v ljubezni do millega, tlačanskega rodu, tudi Trboveljčan nismo zaostali za svojimi rojaki. Rodila se je v nas vroča želja zbuditi v naših sobotnih narodno zavest, jo okrepiti in vzgojiti do popolnosti. V tem stremeljenju smo iskali za to primernih sredstev in spoznali potrebo ustanovitve trboveljskega Sokola.«

Dne 19. novembra 1908. je bil v Podvavškovi gostilni prvi sešatek, ki so se ga udeležili trgovci Dežman Franc, rudniški poduradnik Feštajn Franc, posestnik in trgovec Kramer Ivan, oskrbnik rudniške bolnišnice Letnik Josip, učitelj Moč Oskar, krojač Pinterič Niko, krojač Pungarčan Franjo, uradnik bratovske skladišnice Režun Drago, učitelj Velkavrh Josip, dr. Dimnik Ivan, posestnik in gostilničar Goropevšek Jože, učitelj Kuhan Anton, učitelj Plavšak Robert, učitelj Omerzu Karel, rudniški paznik Naglav Juro, trgovski sodnik Rupnik Drago in učitelj Vodšek Gustav mlajši. Sestanku je prisostvoval tudi takratni načelnik celjskega Sokola Smrtnik Josip. Na sestanku je bil izvoljen pripravljalni odbor.

Ustanovni občni zbor se je potem vršil 28. februarja l. 1909. Udeležil se ga je tudi dr. Sernec Gvido, ki je navdušeno pozdravil najmlajše sokolsko društvo. Prvi društveni odbor je bil sestavljen takole: starosta Podvavški Anton, podstarosta Goropevšek Jože, načelnik Plavšak Robert, tajnik Velkavrh Josip, zapisnikar Naglav Jurij, blagajnik Režun Drago, njegov namestnik Moll Josip, gospodar Letnik Jože, odborniki pa Kramer Ivan, Erzeničnik Leopold in Urbančič Anton, namestnik pa Pinterič Niko in Kanžar Franc. Društvo je imelo takoj 64 članov, od teh 30 telovadečih. Telovad

Človek čez pol milijona let

Zobje se bodo razredčili, možgani povečali

Ameriškim učenjakom od časa do časa zmanjka tekočega dela in takrat si radi nadenejo preroško haljo ter pričnejo napovedovati bodoče dogodke. Tako je neki antropolog pred kratkim javno razpravljaval o vprašanju, kakšno bo človeštvo čez pol milijona let.

Pogoj je, da se današnji življenjski pogoji v tem času ne bodo bistveno spremenili in da ne bo nobena katastrofa človeštva uničila ali ga pognala nazaj v stanje prvotnega barbarstva. Pod temi pogoji je predvsem verjetno, da nas bo bodoče človeštvo znatno prekašalo po višini in širini. Človek iz kamenite dobe je bil manjši od nas, prav tako so skrbne meritve na Harvardski univerzi pokazale, da so njeni dijak dneves za povprečno 3,5 cm višji nego njih očetje, ti so pa spet višji od svojih očetov. Da bo bodoči človek tudi zajetnejši,

sklepamo lahko iz izkušenj z živalmi, ki so izgubile svojo nekdanjo vitkost z naraščajočo dolžino.

Zivljenje se bo v tem času zmehaniziralo do neverjetne stopnje, toda svoje ude bo človek uporabljal kakor danes, to po zaslugi vneta sportnega udejstvovanja. Mogoče pa je, da bo v tisočletjih izgubil svoje mezince na rokah in nogah, ker so mu že danes nepotrebni. Zelo pa ne bo izgubil, kakor pravijo neke prerokbe, po katerih se bo človek nekoč preživil s koncentriranimi krogljicami ali neposrednim vbrizgavanjem hranilnih snovi v krvni obtok. Človek se ne bo nikoli odpovedal radostim mize.

Drugačna je z zobmi, ki nam že danes očitno propadajo. Čeljusti so se človeku od komene dobe že presenetljivo skrajšale in le malo jih je še danes, ki pridejo do rabe svojih zadnjih kočnikov ali »zob modrosti«. Vsekakor bodo zobje bodočih pokolenj še šibkejši, manjši in maloštevilnejši nego danes.

V nasprotju z zobmi se bodo povečali možgani. Javanski človek je imel 900 cm³ možganov, pekinski človek 1000 cm³, povprečni Evropec danes 1450 cm³, povprečni Evropec danes 1450 cm³. V 500.000 letih bo povprečje najmanj 1750 cm³. S tem v zvezi se bo povečal obseg lobanje, ki dobi kupolasto obliko. Obrazni kot bo dosegel navpičnico in nad očmi lobanja ne bo štrlela niti tako malo več naprej kakor danes. Sploh bo lobanjska oblika naših potomcev bolj ženska. Skoraj gotovo je tudi, da bo človeštvo izgubilo lase in vse dlake po telesu.

V megli čez Atlantik

Popravljanje letala med nebom in morjem

Kakor smo že pisali, sta se v ponedeljek v New Yorku dvignila v zrak ameriški letalski kapitan Pond in italijanski letalec Savelli z namenom, da premagata Atlantski ocean in dosežeta Rim v nepretrganem poletu. Odletela sta z letalom inž. Bellanca »Leonardo da Vinci«. Po 32 urah in 4 minutah nepornega poleta in borbe z meglo sta v torek ob 21. uri zaradi defekta, ki je zelo nevarno.

Kapitan Pond je spoznal, da gre za življenje in smrt in se je odločil splezati s sedla do bencinskega tanka ter popraviti napako. V nevarnosti za lastno življenje, zibajoč se neoprestano na stran, je popravljal počeno cev na trupu letala in jo tudi res popravil. Delal pa je samo z eno roko, z drugo se je moral držati, da ni odletel v

Američan George Pond in Italijan Sabelli

nastal v stroju, zaslišno pristala na obali Irake. Morala sta telefonirati v London po mehanike, da jima popravijo letalo, ki je s tem izgrešilo poglavitni smoter temeljito pripravljenega podviga.

Reporterjem, ki so ju obiskali, sta pripovedovala Pond in Sabelli, da imata za seboj skrajno mučne ure. Že tri ure potem, ko sta se dvignila v zrak, sta opazila, da je začel motor nagajati. Zamašila se je namreč dovodna cev za bencin. Defekt je bil takšne narave, da sta začela ugibati, ali ne bi bilo bolje, da se spustita na morje in kličeta na pomoč. Zaradi tega sta se spustila zelo nizko nad vodo, da ne bi rebitni padec letala izzval katastrofe. Leteča v takšni višini, sta gledala, kje se bo prikazala kakšna ladja, ki ju bo rešila. Toda ladje ni bilo od nikoder. Morje je bilo

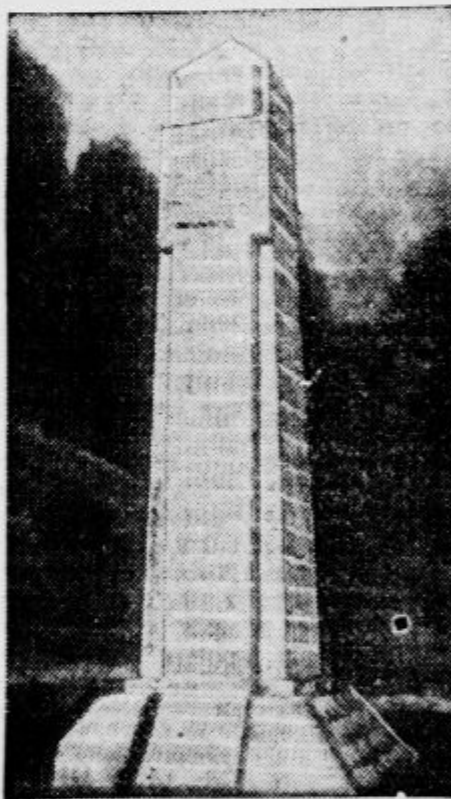
valovo. Po tem nasvarnost junaškim dele se je Pond počasi vrnil na svoj prostor.

Letalca sta se celih 28 ur poleta borila z meglo, ki jima je zatirala obzorje in onemogočala orientacijo. Letela sta na slepo. Pozneje se je vreme izboljšalo, kakšnih 700 kilometrov pred irsko obalo pa jima je ponovno začel nagajati motor. Jklenila sta tedaj, da se spustita na zemljo, čim usretna trdna tla pod seboj. Takšen primeren prostor za pristanek se jima je videla neka pašena lisa pri Moyu. Letalo se je spustilo k tlu, a pri tem se je zapodilo v jarek in se močno poškodovalo. Letalca sta k sreči odnesla zdravo kožo. Pond in Sabelli boata po reparaturi letala nadaljevala polet v Rim, kjer pa bo zaradi neuspeha sprejem nekoliko bolj hladen kakor sta pričakovala pri startu v Ameriki.

Zračni napad na Pariz

V sredo so imeli v Parizu velike zračne vaje. Nad mestom je krožilo več krdel lovskih in polzvedovalnih aeroplanov ter letal za bombardiranje. Naloga manevrov je bila odkriti način za uspešno obrambo pri sovražnih napadih iz zraka.

Tu spodaj počiva 10.000 žrtev vojne

Na koti 304 blizu Verduna počiva 10.000 borcev iz svetovne vojne. Čez mesec dni, 17. junija, jim bodo odkrili v navzočnosti maršala Petaina spomenik, ki ga prikazuje ta slika.

A NEKDOTA

D'Annunzio, ki piše, kakor smo zadnjič čitali, knjigo o pasjem klanju, prejema pokojnino od italijanske vlade. Nekdo so vprašali Mussolinija: »Čemu prav za prav prejema ta človek denar od države?« Državnik je odvrnil: »D'Annunzio je kakor votel zob. Če ga ne negujemo, ti začne nagajati. Da ima človek mir pred njim, ga rajši pokrije z zlato krono.«

VSAM DAN ENA

DOBRO SRCE

»Ljubček, podarila sem tvojega konjička stromačku, ki nima očeta.«
»Zakaj pa mu nisi rajši podarila očeta?«

Jekleni otoki v Oceanu

Ameriška jeklarska tvrdka Vickers in angleški inženjer Woodson sta objavila istočasno dva nova načrta za zgradbo umetnega plavajočega otoka sredi Atlantika, nekako na 40. severnem vzporedniku. Ta otok naj bi rabil za vmesno pristanišče prekooceanskim letalom in parnikom, po obeh načrtih pa bi bil iz jekla.

Vickersov otok bi bil trdno zasidran v morju, ker potrebujejo letala negibljiv tal pri pristajanju, Woodsonov otok pa bi bil gibljiv, ker bi tako bolje prenašal gibanje morja in zračnih tokov. V obeh primerih bi znašali stroški okrog 16 milijonov angleških funtov.

Šel je in zopet prihaja

Odstopivši bolgarski ministrski predsednik Mušanov, ki mu je kralj Boris naročil, naj sestavi novo vlado.

Senzacija „dame s kožuhi“

Bivša Krasinova ljubica je fingirala vlom in zahteva od zavarovalnice 200 tisoč funtov odškodnine

Lani so imeli v Krakovu proces proti Mariji Ciunkiewiczzi, bivši prijateljki pokojnega sovjetskega poslanika v Londonu, Krasina. Ciunkiewiczza, ki je bila svojčas blaginčarka v neki varšavski kavarni, se je pred vojno omožila s silno bogatim Rusom. Vzel jo je radi njene očarljive lepote, jo odvedel v Petrograd in ji kupil palačo, ki se je kosala z najlepšimi stavbami tega mesta.

Ob prevratu, ki je zadel Rusijo 1. 1917., je imela Ciunkiewiczza srečo, da je omrežila sovjetskega mogočnika Krasina, ki mu je postala ljubica. To ji je rešilo življenje — in premoženje. Krasin je ukrenil vse potrebno, da je ostalo njeno vse, kar je imela in jo je tudi vzel s seboj v London, kamor je Ciunkiewiczza vzela s seboj vse, kar je premogla. V Londonu je marljivo skrbela za to, da se je imetje njegove ljubice pomnožilo. Izvršil je zanjo niz posrečenih borznih spekulacij.

Po Krasinovi smrti se je preselila tedaj že silno bogata Ciunkiewiczza v Pariz in je kupila posestvo Ezy. Lani pa je tako nesrečno spekulirala na borzi, da je zapravila velik del svojega imetja. Prišla je v zagato in da bi se sanirala, si je izmislila velikopotezno zavarovalno goljufijo.

Zavarovala je dragulje in kožuhe pri neki londonski tvrdki za izredno visoko vsoto in se odpeljala v Krakov. V Grand hotelu, kjer je stanovala, je vrgla par obrabljenih kožuhov v peč in je simulirala vlom. Da bi podprla to laž, je najela hotelskega pedikerja, ki ji je pokvaril kov-

AMERIŠKI AFORIZMI

Resnični bridge: zmaga duha nad čenčanjem.

On jo je imenoval svoj zaklad, ona njega svojo zakladnico.

Mnogi ljudje so kakor šoferji: vozijo skozi življenje, ne da bi gledali na levo ali na desno.

Zakon je nekaj velikega — manjkati ne bi smel v nobeni družini.

Jazz bo obstajal toliko časa, dokler bodo ljudje poslušali s svojimi nogami namestu z duhom.

Vsak človek bi si moral omisliti prostorno pokopališče, kamor bi pokopal napake svojih prijateljev.

Vsako dekle je tako dobro, kakor aje smehljaj.

Mati se še dobro spominja na prvi očetov poljub, a hči se ne spominja več svojega prvega moča.

Imamo glavo, ki naj nam sabrani, da bi ni predaleč. Je tako kakor pri bučiki.

»Vidi se mi,« je dejal Owen Young pred kratkim, »kakor da bi sedeli vsi v isti ladji s Kristofom Kolumbom. Nič ni vedel, kam se pelje, ko je odrinil. Ko je prispel, ni imel najmanjšega pojma, kam je prišel.«

Hočeš vedeti, kdo je zares dolgočasen človek? Nekdo, ki ti res pove, kako mu gre, če ga po tem vprašaš.

V neki kavarni v San Franciscu bereš naslednje: »Vemo, da je vaš ček dober, a ne zaupamo banki.«

Zasedanje sveta Društva narodov

V Ženevi se je te dni sestala 79. seja sveta Društva narodov. Na sliki vidimo od leve proti desni: barona Aloisija za Italijo, francoskega zunanjega ministra Barthouja, zastopnika Portugalske de Vasconcellosa, ki predseduje sestanku, Avenola, generalnega tajnika Društva narodov, in Edena, zastopnika Anglije.

Osem snubcev ge. Staviske

Usoda lepe Arlette v ječi — Skrivnostna tatvina draguljev Staviskega v Londonu

Arletta Staviska, vdova sleparja, ki je zadnjega pol leta dan na dan vznemirjal francosko javno življenje, je še vedno zaprta v ječi »Petite Roquette«, kjer živa platno za blazine. Jetnica dosledno odklanja poziv, naj se dnevno izprehaja po dvorišču jetnišnice z ostalimi jetniki, ker jo je pri prvem takšnem sprehodu napadla neka ženska ter jo opljuvala in pozvala svoje tovarišice, naj se izogibajo sleparjeve vdove. To je bilo ge. Stavisky dovoli, da se ni posiljal nikoli več prikazala na dvorišču.

V zadnjem času je prejela lepa Arletta več pism. Vsako pismo gre seveda skozi roke kontrolnega uradnika, ki mu je dolžnost, prebrati korespondenco. Ta uradnik je zdaj izdal, da je prejela Arletta v zadnjem času osem mojih ponudb, v katerih jo prostojo za roko sami odlični možje. Ni dvoma, da so dali mnogo pobude k temu listu, da so jo objavili slike lepe jetnice. Menda ni treba povedati, da ni Arletta odgovorila nobenemu ponudniku. Sklenila je čakati, da bo videla, kaj nameravajo storiti z njo: ali jo postaviti

pred sodišče ali pa jo izpustiti na svobodo. Šele potem bo pretehtala, kaj je boljše: ostati vdova s sleparjevim priimkom ali vzeti novega moža, ki bo s svojim imenom pokrtil temno preteklost njenega prvega zakona.

Pariška oblast je te dni prejela iz Londona obvestilo, da sta bili neki londonski tvrdki z dragulji ukradena dva kosa nakita iz zbirke, ki jo je zastavil pokojni slepar po svojih zaupnikih v Angliji. Trdka je hranila nakit v posebni skrinjici, ki je bila po selenskih celicah v zvezi z alarmnim zvoncec. Takšen zvonec zazvoni vedno, kadar se dotakne skrinjice nepoklicena roka. Tatovi pa so odnesli nakit, ne da bi se oglašil zvonec.

Prvi plen tatov je figura Bude s smaragdnimi očmi, drugi pa zlat diadem z vdelanimi brilanti. Okradena tvrdka ne more zapopasti, kako so tatovi odnesli prav ta dva kosa in pustili vse drugo na miru. Policija sumi, da je vlom izvršila mafija Staviskega, ki ima gotovo nekaj svojih ljudi tudi v Londonu.

Lepotica in umetnica

Amelija Sanchezova miss Madrid za l. 1934, pri svojem klavirju

Princ — falsifikator in slepar

Oblasti ga iščejo, njega pa ni

Budimpeštanski »Esti Kurier« poroča, da je budimpeštansko kazensko sodišče izdalo tiralico proti princu Ludviku Windischgrätzu, znanemu pomarejevalcu francoskih frankov. Sleparski princ je poleti l. 1930 na Dunaju in v Budimpešti ogoljufal dunajskega trgovca Josefa Kohna. Čeprav je dejanje že več let staro, doslej ni bilo mogoče pozvati sleparja na odgovornost, ker se pri vsakem poizvedovanju sliši, da živi v inozemstvu. »Esti Kurier« pa ugotavlja, da se princ mudi na Madžarskem, kjer se spretno skriva, da ne bi prišel v roke pravici.

Josefu Kohnu je princ Windischgrätz natvezil, da ima na Madžarskem ogromna nezadolžena posestva. Pod to pretezo mu je izvalil večji znesek. Kohn je kmalu nato ovadil dolžnika pristojni oblasti, a Win-

dischgrätz ni dal od sebe niti najhujšega glasu. Značilno je, kako so informatorji vleki dunajsko in budimpeštansko policijo. Prvi so govorili, da živi princ na Madžarskem, drugi pa, da biva na Dunaju. Madžarska oligarhija pač vedno čiti svoje ljudi, najsi je njih življenje in delo še tako nepošteno.

Sloviti ameriški jazz v Parizu

Iz Amerike je prispel v Pariz sloviti jazz Cotton-klub, ki je v Zedinjenih državah brez primere in tekmeča.

Stockholm za sto let naprej

Stockholmska mestna uprava je prejela poročilo posebnega odbora, ki so ga osnovali l. 1931., da bi proučili prometne potrebe švedske prestolnice. Poročilo upošteva nje prometni razvoj do konca tega stoletja.

Potrebni bi bili pred vsem zgradbi dveh podtalnih železniških prog, ki bi vezali južno in severno oz. vzhodne in zapadne dele mesta, nadalje bi bilo treba izboljšati osrednje prometne točke, zgraditi nove mostove, ceste itd. Ta čas dovršujejo že dva velika mosta, lansko leto so otvorili velik predor s cestnoželezniškimi progami, ki veže gosto naseljene južne dele mesta s središčem, sedaj pa bodo zgradili sličen predor iz središča proti severu, da se izboljša zveza z novim letališčem Bromma. Skupni stroški za vse nove zgradbe v prometne svrhe znašajo okrog 100 milijonov švedskih kron.

vrate. Društvo šteje danes okrog 500 članov in članice, od teh okrog 100 telovadnih. V sokolskih vrstah se veča okrog 1500 sokolskih otrok in naraščajnikov. Društvo ima svoj orkester in godbo na pihala, prosvetni in gospodarski odtsek mladinski prosvetni odbor, svojo dramo, lutkovni oder, jezdni odtsek in smučarski odtsek.

Prvi starosta društva je bil prerano umrl br. Podivavšek Anton. Njemu so sledili bratje Goropevšek Jože, Letnik Jože, Sušnik Mirko in sedanji starosta Plešakovič Rudolf.

Trboveljski Sokol lahko s ponosom gleda na svoje 25 letno delo. K njegovemu jubileju mu iskreno čestitam.

Sokolska župa Ljubljana poziva vse članstvo okoliških in ljubljanskih društev, da se udeležijo v čim večjem številu jubilejnih prirediteljev pevskega društva »Slavce« v proslavo društvene 50letnice v dnevi od 19. do 21. t. m. v Ljubljani. Zdravo! župna uprava.

Srebrni jubilej Sokola v Cerklju. Na slovesen način je cerkljski Sokol proslavil preteklo nedeljo srebrni jubilej. S slavnostno sejo, ki jo je vodil br. starosta, se je pričela akademija, ki je prav lepo uspela. Velika sokolska dvorana je bila dobro obiskana. V uvodu je br. starosta pozdravil navzočnega, posebej pa odposlanca župe br. Flegarja iz Ljubljane. Zatim je orisal vse zgodovinski razvoj in delovanje cerkljskega Sokola, ter zlasti naglasil zasluge bratov Ernesta Serka, Werlija, Jerala in Urbasa. V imenu župe je izpregovoril župni tajnik br. Flegar, nato pa je starosta razdelil decimularne diplome v znak priznanja za vztrajno sokolsko delo. Spored telovadna akademija je bil pester in so bile prav vse točke dovršene podane. Po akademiji se je razvila prijetna prosta zabava s plesom. Dne 10. junija bo v Cerklju velik okrožni zlet. Priprave so v razmahu.

Sokol Mojstrana - Dovje. V nedeljo so nas posetili Sokoli iz Zirovnice na našem odru na Dovjem odigrali spevoigr »Svojevlečavka«. Igra je bila izvrstno podana. Naši Sokoli pa pripravljajo za 27. t. m. mladinsko akademijo in za pomeje igro »Maks v škripih«. Dne 12. avgusta bomo imeli 20-letnico ustanovitve Sokola, združeno z okrožnim zletom in razvitjem prapora.

Prosvetno delo dolenskega okrožja župe Ljubljana se zadovoljivo razvija. Sedež vsega delovanja je v Ribnici, vendar pa se je v svrhu boljšega dela razdelilo okrožje v dve skupini, gorsko in ribniško. Strojne knjižnice štejejo sedaj 967 knjig, poučno-zabavne pa 3098 knjig. Na zadnjem sestanku prosvetarjev v Ribnici se je sklenilo, da bodo knjižnice pristopne tudi širšemu občinstvu in ne samo članstvu sokolskih edinic. Sedaj posluje na območju okrožja 12 dramskih odsekov, pevski odseki imajo 8 edinic, glasba pa se goji v 4 odsekih, med katerimi je ribniška sokolska godba gotovo na prvem mestu. Na omenjenem sestanku je prevzel referat za glasbo br. Trošt, za dramatiko br. Švajger Slavko, za predavanja br. Kadunc, tajništvo in statistiko pa vodi s. Uhlirava, dočim stoji vsem na čelu okrožni prosvetar br. Ivanc iz Sodražice. Okrožje šteje 21 edinic.

Zlet celjske sokolske župe v Celju. Pretežna večina društev in čet je že prijavila število telovadnih in bolj ali manj ugotovila končno število, koliko bratov, sester in naraščajnikov se udeležijo zleta. V Celju bo na dan župnega zleta 10. junija velik dotok gostov. Ob ogromni udeležbi zunanjih posetnikov bo važen čimtelj organizacija prehrane. Župna uprava je stopila v stik s celjskimi gostilničarji in določila enotne cene. Izdatno kosilo, obstoječe iz juhe, dveh prikh, govedine in kruha, bo stalo 8 Din (če bo namesto govedine pečenka, pa 10 Din). Naraščajci se bo nudilo enako kosilo. Za deco se bo izkušala izposlovati čim nižja cena. Bratska društva in čete naj že zdaj poberejo od udeležencev denar za kosilo in ga nakažejo po čerkovni položnici obenem s prijavo. Društva, ki bodo poslala denar v naprej, prejmejo pri blagajni na zletišču že pripravljene karte z označbo društev in točnimi naslovi gostilne. V kuvrti bo toliko nakaznic, za kolikor je bilo plačanih obdov. Ako bi pa ta način ne bil povsod izvedljiv, bo treba vsakega skrbeti, da pobere vodnik med vožnjo denar za kosilo in ga odda na zletišču takoj po prihodu jutranjih vlakov. Gg. gostilničarji smo opozorili, da bo drugi dan po zletu plačanih toliko kosil kolikor nakaznic bo oddanih. O kakih izjemah ne more biti govora. Članstvo, ki ne bo nastopilo niti pri sprejemu, niti pri telovadbi, ni navezano na skupno kosilo, temveč si lahko preskrbi hrano samo. Zaradi velikega navala pripravljamo tudi tem, da obudejo skupno s člani društva, kateremu pripadajo in isto tako vplačajo znesek za kosilo v naprej. Zajtrk in večerjo si preskrbi vsak sam. Bratske edince so prejelo po dva izvoda prijavnice, eno vrnejo do 25. maja župi, prepis obdržijo zase. Brate in sestre prosimo, da nas pri pripravi podpirajo in skrbijo, da bodo do danega termina vse prijavnice pri župi. Župna uprava bo nato razposlala vsem edinam tabelo, kako so posamezna društva in čete porazdeljene po gostilnah. Brate in sestre bodo že pred prihodom na zlet poučeni, kje bodo obedovali. Župna uprava.

Sokol pri Sv. Trojici v Slovenskih goricah. Dne 10. t. m. smo videli na sokolskem odru Lipahovo komedijo »Glavni dobrotek«. Uspeh je bil prav zadovoljiv. To je letos že druga večja dramska prireditev na našem odru. — Poleg tega si prizadeva Sokol, da prireja za naše kmetovalce čim več koristnih predavanj iz gospodarstva. Tako smo med drugimi slišali znanega strokovnjaka g. Aplenca iz Maribora, ki nam je predaval o sadjarstvu. — Tudi v tehničnem pogledu se Sokol živahno udeležuje in je poskrbel tudi za dobre prednjake. Br. Ferlic je opravil poleg župnega prednjaka še župni prosvetni izpit, br. Mulec je posetal trimesečni sokolski tečaj v Beogradu, s. Urbajsava pa tečaj za mladinsko telovadbo.

Pravilnik o nameščenju stalnih župnih prednjakov je izdal sokolski savez ter ga objavil v eni zadnjih števil. Zaradi izrednega naraščanja vseh žup so morale skoraj vse župe nastaviti posebne stalne prednjake, ki jih je deloma financiral tudi savez. Da se uredi medsebojno službeno razmerje med župo in prednjaki, je bil izdelan potreben pravilnik. Kot načelo velja, da so župni potujoči prednjaki podrejeni vsem edino župnim načelnikom. Njihova dolžnost je, da po nalogu načelnika pomagajo zmagaj na terenu poglabljati strokovno znanje društvenih voditeljskih zborov.

Poklonitev na pokopališču Vsa množica se je podala po tej svečanosti na pokopališče, kjer počiva skladatelj Benjamin in Josip Ipatov. Spomenik bo stal na prostem poleg župne cerkve. Po podpisovanju spominke listine je nagovoril goste in ostalo množico predsednik odbora za postavitev spomenika g. dr. Rudolf Dobovšek. Spomenik bo letos jeseni avšano odkrit. Pokroviteljstvo sta prevzela ravnatelj nadškofjske pisarne v Zagrebu msgr. Barle in podban dr. Pirkmajer, častni občan šentjurske občine. Pokrovitelj msgr. Barle je prečital spominsko listino, naka je častni kanonik g. Mikuš ob asistenci dveh duhovnikov blagoslovil temeljni kamen. Združeni moški zbori so zapeli dr. Josipa Ipatova »Jutro«.

Slavnostno zborovanje Celjskega pevskega društva Z dopoldanskim vlakom so se gostje odpravili nazaj v Celje. Ob 11.45 se je pričelo v veliki dvorani Narodnega doma dobro obiskano slavnostno zborovanje Celjskega pevskega društva ob njegovi 40-letnici. Ko je mešani zbor CPD odpel Lajovčevega »Zelenega Jurja«, je predsednik g. Fink pozdravil zastopnika prosvetnega ministra g. direktorja Mravljača, goste iz Ljubljane in Maribora, zastopnike oblasti, mestne in okoliške občine, kulturnih in pevskih društev iz Celja in drugih krajev ter zastopnike tiska. Na njegov predlog je bila odposlana udanostno brzojavka pokrovitelju Jugoslovenskega pevskega saveza Nj. Vel. kralju. Mešani zbor CPD je zapel državno himno. Ministru prosvete g. dr. Iliriji Šumenkoviću je bila poslana pozdravna brzojavka.

Dva slavnostna koncerta Celjsko pevsko društvo je priredilo ob svoji 40-letnici v soboto 12. t. m. zvečer v Celjskem domu zelo dobro obiskan koncert. Mešani zbor CPD (92 pevcev in pevke) je zapel najprej državno himno, nato pa društveno geslo »Kdor naš si, z nami pojti«, ki ga je z dobrim figniranjem komponiral Emil Adamič. Na sporedu so bile skoraj vse znane skladbe; zastopani so bili tudi celjski skladatelji dr. Anton Schrab, Ciril Pregelj, Alojzij Mihelič in Karel Bervar. Zbor je pel izenačen, z dobrimi nastavitvami, pravilnim fraziranjem in krepko dinamiko, poznala pa se mu je utrujenost zaradi mnogih vaj. Najbolj so ugajale Miheličeva nabožna pesem »Daro vanje Marije«, Pregeljeva »Da bi jaz znal, kerli je moje, Savinova »Stal sam

rov. Vsaka župa naj bi imela vsaj enega prednjaka in eno prednjakino. Za sprejem v službo je treba imeti župni prednjaki izpit. Stalni župni prednjaki ne more biti član župnega načelnstva, niti tehničnega odbora, pač pa se lahko udeležijo seje, da se informira o delu v župi, namenih in načelnstvu in T. O.

Jugoslovenska sokolska matica je izdala klavirske note za dvojne telovadnih skladb nadzornika za telesno vzgojo pri vojni mornarici Ivana Kovača. Vsi se še spominjamo na krasno točko mornarice na lanskem pokrajinskem zletu »Morje Adrijanske« ob spremljavi istoimenske Hajdrihove skladbe. Druga skladba pa je »Hej trubač«, ki so jo izvajali jugoslovenski mornarji leta 1932. Na vsesokolskem zletu v Pragi. Cena posrednih klavirskih notam je 10 Din. Kakor čujemo, namerava JSM izdati tudi nekaj drugih sokolskih skladb. Kmalu pa bo izšla knjiga inž. Petroviča o sokolskih stavbah, edina res strokovna

Pevske svečanosti v Celju in št. Jurju

Temeljni kamen za spomenik skladateljem Ipatcem Nastop pevskih zborov iz bivše štajerske

Poročali smo že o velikih in pomembnih glasbenih svečanostih, ki so se vršile v nedeljo v št. Jurju in v Celju. Zaradi preobilice nujnega gradiva se nam je zakasnila objava poročila o zaključku teh svečanosti, ki so zapustile v vseh tisočih udeležencev najlepši spomin. Poročilo objavljamo danes.

Celje, 14. maja. Slovesnemu odkritju spominke plošče bratom Ipatcem v št. Jurju ob juž. žel. je v nedeljo sledila blagoslovitev temeljnega kamna za spomenik skladateljem Benjaminu, Gustavu in Josipu Ipatcu. Spomenik bo stal na prostem poleg župne cerkve. Po podpisovanju spominke listine je nagovoril goste in ostalo množico predsednik odbora za postavitev spomenika g. dr. Rudolf Dobovšek. Spomenik bo letos jeseni avšano odkrit. Pokroviteljstvo sta prevzela ravnatelj nadškofjske pisarne v Zagrebu msgr. Barle in podban dr. Pirkmajer, častni občan šentjurske občine. Pokrovitelj msgr. Barle je prečital spominsko listino, naka je častni kanonik g. Mikuš ob asistenci dveh duhovnikov blagoslovil temeljni kamen. Združeni moški zbori so zapeli dr. Josipa Ipatova »Jutro«.

Poklonitev na pokopališču Vsa množica se je podala po tej svečanosti na pokopališče, kjer počiva skladatelj Benjamin in Josip Ipatov. Spomenik bo stal na prostem poleg župne cerkve. Po podpisovanju spominke listine je nagovoril goste in ostalo množico predsednik odbora za postavitev spomenika g. dr. Rudolf Dobovšek. Spomenik bo letos jeseni avšano odkrit. Pokroviteljstvo sta prevzela ravnatelj nadškofjske pisarne v Zagrebu msgr. Barle in podban dr. Pirkmajer, častni občan šentjurske občine. Pokrovitelj msgr. Barle je prečital spominsko listino, naka je častni kanonik g. Mikuš ob asistenci dveh duhovnikov blagoslovil temeljni kamen. Združeni moški zbori so zapeli dr. Josipa Ipatova »Jutro«.

Slavnostno zborovanje Celjskega pevskega društva Z dopoldanskim vlakom so se gostje odpravili nazaj v Celje. Ob 11.45 se je pričelo v veliki dvorani Narodnega doma dobro obiskano slavnostno zborovanje Celjskega pevskega društva ob njegovi 40-letnici. Ko je mešani zbor CPD odpel Lajovčevega »Zelenega Jurja«, je predsednik g. Fink pozdravil zastopnika prosvetnega ministra g. direktorja Mravljača, goste iz Ljubljane in Maribora, zastopnike oblasti, mestne in okoliške občine, kulturnih in pevskih društev iz Celja in drugih krajev ter zastopnike tiska. Na njegov predlog je bila odposlana udanostno brzojavka pokrovitelju Jugoslovenskega pevskega saveza Nj. Vel. kralju. Mešani zbor CPD je zapel državno himno. Ministru prosvete g. dr. Iliriji Šumenkoviću je bila poslana pozdravna brzojavka.

Predsednik CPD g. Fink je v lepem govoru očrtal veliko kulturno in narodno delo, ki ga je CPD opravilo od ustanovitve l. 1894. do danes. Gosp. dr. Stefan Rajh je podal zgodovinsko sliko delovanja CPD v zadnjih 40 letih. Delovanje je bilo polno težkih bojev z našimi narodnimi nasprotniki, tudi polno uspehov.

Predsednik Fink je prečital pismene in brzojavne čestitke, med njimi Vardarske pevске župe »Mokranjci« iz Skoplja in Slovencev iz Clevelanda. S prisrčnimi nagovori so čestitali društvu k jubileju gg. zastopnik min. prosvete direktor Mravljač, župan dr. Gorican in imenu pokrovitelje mestne občine celjske, kumica društvenega prapora g. Adela Dečkova, ki je ob burnem aplavzu pripela na prapor nov krasen spominski trak, dr. Juro Hrašovec in imenu Jugoslovenske češkoslovske lige, prof. Vasilij Mirk v imenu Ipatove pevске župe in mariborske Glasbene Maticе, dr. Švigelj v imenu Glasbene Maticе v Ljubljani in ravnatelj K. Sanein v imenu Glasbene Maticе v Celju.

Nato je predsednik g. Fink izročil med živahnim odobravanjem g. Ivanu Likarju, ki poje v zboru CPD že celih 40 let in je vzor poštovnega in zvestega pevca, ter ge. Jerinovi in gg. Karlu Percu, Antonu Oražmu in Ivanu Orožmu diplome Jugoslovenskega pevskega saveza za več kot 20-letno nepretrgano aktivno delovanje v društvu.

Ipatove župe JPS je priredila popoldne v Celjskem domu velik župni koncert, na katerem je nastopilo okrog 450 pevcev in pevke, včlanjenih v 11 pevskih društvih. Koncert je doživel velik uspeh. Mogočne pevске svečanosti je zaključil državni večer, ki ga je priredilo Celjsko pevsko društvo na čast gostom v Celjskem domu.

Dva slavnostna koncerta Celjsko pevsko društvo je priredilo ob svoji 40-letnici v soboto 12. t. m. zvečer v Celjskem domu zelo dobro obiskan koncert. Mešani zbor CPD (92 pevcev in pevke) je zapel najprej državno himno, nato pa društveno geslo »Kdor naš si, z nami pojti«, ki ga je z dobrim figniranjem komponiral Emil Adamič. Na sporedu so bile skoraj vse znane skladbe; zastopani so bili tudi celjski skladatelji dr. Anton Schrab, Ciril Pregelj, Alojzij Mihelič in Karel Bervar. Zbor je pel izenačen, z dobrimi nastavitvami, pravilnim fraziranjem in krepko dinamiko, poznala pa se mu je utrujenost zaradi mnogih vaj. Najbolj so ugajale Miheličeva nabožna pesem »Daro vanje Marije«, Pregeljeva »Da bi jaz znal, kerli je moje, Savinova »Stal sam

knjiga v tej panogi. JSM bo knjigo okusno opremila, da bo tudi po obliki v okras vsaki sokolski knjižnici. Na zadnjem občnem zboru je bilo izvoljena naslednje načelnstvo JSM: predsednik br. Gangl, tajnik Švajgar, gospodar Nečemar ter br. dr. Fux, Kajželj.

Letošnje leto — jubilejno leto. Ko je bila leta 1905. ustanovljena predvojna Slovenska sokolska zveza in kmalu nato tudi prvo društvo protisokolske orlovske organizacije, je nastalo v naslednjih letih živo tekmovalje med obema zvezama. Pričela so se ustanavljati sokolska in orlovska društva vsepovsod, samo da se je organizacija širila. Večina sokolskih društev iz tiste dobe pa je vseeno ostala in poglala prav trdne korenine. Zato imamo letos in bomo imeli tudi še prihodnje leto nekaj lepih sokolskih jubilejev, 25 in 30 letnih pri onih naših društvih, ki so nastala tedaj, ko je bil naval na sokolsko organizacijo najjačji.

Ipavčeva župa JPS je priredila v nedeljo popoldne v Celjskem domu velik župni koncert, na katerem je sodelovalo deset zborov (6 mešanih, 4 moški) in septet bratov Živkov, skupno okrog 450 pevcev in pevke — pevška armada, ki je Celje še ni videlo. Vsak zbor je zapel dve pesmi, CPD in septet bratov Živkov pa sta izvajala le po eno skladbo. Najprej je pel mešani zbor pevskega društva Slovenjgradec (30 pevcev in pevke) pod vodstvom g. A. Krajnc. Zbor poje izenačen in zveni polno. Zlasti je ugajala Jordanova pesem »Soče«. Moški zbor pevskega društva »Luna« iz Maribora (15 pevcev) je pel pod vodstvom g. Aveneka. Zbor je ambiciozen, a ima prebiko zasedbo v tenorjih. Mešani zbor pevskega društva »Maribor« (54 pevcev in pevke) je zapel pod vodstvom g. J. Gašpariča štandio »Pri zibelki« in Svetkov »Most vzdihljajev«. Zbor je zelo discipliniran, prožen in odlično vpet. Moški zbor narodnega železničarskega glasbenega društva »Drava« iz Maribora (33 pevcev), ki ga vodi g. A. Horvat, je pel s finim diferenciranjem in veliko rutino. Izvrstni septet bratov Živkov je mojstrsko zapel Adamičevih osem variacij na narodno pesem »Regiment po cesti gre«.

Pred odmorom so skupni moški zbori Ipatove župe (okrog 250 pevcev) pod vodstvom župnega pevovodje g. A. Horvata, delno ob sodelovanju solistov tenorista g. Avgusta Živka in baritonista g. Faganjela, skladno in mogočno zapeli B. Ipatova »Domovini«, G. Ipatova »Mrakue in J. Ipatova »Jutro«. Moški zbor Sokola v Poljanah (23 pevcev), ki ga vodi g. Janko Živko, je pel točno in z dobro dinamiko. Izenačenost in učinkovita interpretacija odlikujeta mešani zbor Glasbene Maticе v Ptujju (47 pevki in pevcev), ki ga vodi g. C. Sedlbauer. Mešani zbor Celjskega pevskega društva (80 pevcev in pevke) je pod vodstvom g. Šegule precizno zapel Osterčev »Ko sem ja služil«, a v tej pesmi ni mogel pokazati vsega svojega znanja. Moški zbor pevskega društva »Ojke« v Celju (36 pevcev) pod vodstvom g. M. Videčnika je uravnotežen in siguren, manjka mu pa še popolna prožnost. Mešani zbor pevskega društva »Lipe« iz Slovenske Bistrice (38 pevcev in pevke), ki ga vodi g. V. Živko, je dobro izvežen in discipliniran. Izvrstna dinamika, točno fraziranje in eksaktnost določijo mešani zbor mariborske Glasbene Maticе (68 pevki in pevcev), ki je pod vodstvom g. V. Mirka odlično zapel Devovi pesmi »Zarja« in »Turek«.

Ob zaključku so skupni mešani zbori Ipatove župe (okrog 320 pevcev in pevke) pod vodstvom g. J. Gašpariča zelo učinkovito in skladno zapeli Lajovčeve »Pastirke« in Premrlivo »Slovensko pesem«.

Koncert je bil žal le srednje obiskan, moralni uspeh pa je bil velik. — R. P.

JNS v Stari Loki Škofja Loka, 17. maja. Lep dokaz politične zrelosti starošolskih občanov je gotovo podan s tem, da je bil tudi zadnji občni zbor, občinske organizacije, ki se je vršil nedavno v prostorih župana g. Antona Hamerja, zelo lepo obiskan in so bili vsi prostori do kraja zasedeni!

Skupščina je otvoril in vodil priljubljeni in zaslužni predsednik JNS g. Franc Dolenc st. iz Stare Loke, ki je vse politične prijatelje in somišljenike kar najiskrejeje pozdravil, zlasti pa navzočega poslanca g. Ivana Lončarja. Njegovim uvodnim besedam, ki je v njih poudaril osebno delo starošolske občinske organizacije na vseh področjih javnega udeleževanja, je sledilo poročilo društvenih funkcionarjev. Tajnik g. Josip Celjar je navajal, da šteje JNS v Stari Loki preko 400 organiziranih pripadnikov, kar je brez dvoma zelo lepo. Že res, da so se sem in tja pojavljala različna mnenja, toda vsa le v dobrem smislu, okrepiti delo JNS in povzdigati njeno delovanje. Najprej je zaobseženo je dobila občinska organizacija s ponovno izvolitvijo g. Hamerja za župana. JNS je imela posla veliko. Ne tistega bobnečega in javnega, zato pa tem več podrobne, tihega in in za zunanost nevidnega, a pri tem tako potrebnega in to za JNS kot celoto in kakor tudi za posameznike, ki so se v nešteti primerih obračali s svojimi težnjami na občinsko organizacijo. V marsikaterem primeru je JNS uspeval, vsem ugoditi pa nikaor ni moglo. Ne samo JNS, ampak nikomur. Iz blaginjskega poročila g. Joška Vebra je bilo razvidno, da JNS sicer ne razpolaga z velikimi sredstvi, je pa razve-

ljivo, da članstvo nizko članarino v redu plačuje.

Skrito podana poročila so bila sprejeta s zadovoljstvom, nato pa so si izvolili navzoči novo upravo, ki jo vodi dosednji predsednik z malone istimi somišljeniki. Delo se bo porazdelilo kakor doslej tudi v bodoče na pododboje s sedeži v Stari Loki, Zalogi, Suhli in Godešcu.

Čim so bile domače zadeve urejene je povzel besedo narodni poslanec Ivan Lončar, ki je v daljšem govoru opisal politično situacijo in splošno gospodarski položaj. Dotaknil se je perečih vprašanj, ki zanjajo kmetstvo, obrtniško in delavsko ljudstvo.

JNS v konjskem srezu

V ponedeljek, 14. t. m. se je ob polnoštevili udeležili zastopniki vseh krajev konjskega sreza v Narodnem domu v Konjicah vršilo zborovanje delegatov občinskih organizacij JNS. Na zboru, ki ga je vodil predsednik sreske organizacije notar Rado Jereb, je poročal o aktualnem političnem položaju podpredsednik dr. Ervin Mejak. Po poročilu se je vnela daljša, živahna in vseslozi zanimiva debata. Pereče gospodarske zadeve je razmotril Križič Alojzij, tako zlasti vprašanje likvidnosti denarnih zalogov, ustanovitve Gospodarskega sveta, javnih del v srezu itd. Obravnavala so se tudi nekatera lokalna vprašanja, zlasti koljca za zopetno obratovanje dela v kamnolomu Čezlak, nabava premoga iz rudnika v Strančah in zadeve avtomobilske ceste na Pohorje iz Opločnice in iz Vitana. Sklozmo se je sprejel sklep glede zahtev po banovinski organizaciji JNS. V resoluciji, ki jo je zbor sprejel z navdušenim odobravanjem, se je zavzelo stališče napram tkzv. »Bojevnikom« in stavilo v resoluciji zahteve v nekaterih perečih gospodarskih vprašanjih. Sklepi in resolucija se odpeljejo na vsa merodajna mesta. V kratkem se pričnejo strankni shodi in sestanki v raznih krajih sreza.

Pristojnost rednega in obrtnega sodišča

Sresko sodišče v Ljubljani. Sodnik Branko Goslar. Ivana A., knjigovodinja, toži na plačilo zakupa odpravine trdko B. v Ljubljani. Razprava je bila omejena na ugovor toženke, češ da je za to pravdo pristojno ljubljansko obrtno, ne pa sresko sodišče.

Prvi sodnik je tožbo res zavrnil in odločil, da je za zadevni spor pristojno obrtno sodišče. Razlogi: Iz tožbe izhaja, da je tožena stranka trgovec v smislu obrtnega zakona in ima svoj sedež v območju sreskega sodišča v Ljubljani. Ker je tožiteljica kot trgovsko nameščenka v smislu § 5, točka d, zakona o obrtnih sodiščih šteti med trgovinsko osebo ter gre za spor službenega razmerja v smislu § 4 zakona o obrtnih sodiščih, spada ta spor pred ljubljansko obrtno sodišče, ki je spričo § 3 in 23 zakona o obrtnih sodiščih izključno pristojno za to zadevo ter je nepristojnost pozvanega sreskega sodišča uradoma upoštevati. Navedena določila zakona o obrtnih sodiščih so po točki 18 čl. 4 uvodnega zakona cpp, dalje po točki 1 § 428 obrtnega zakona, kakor tudi po 1. in 3. odstavku § 434 obrtnega zakona pridržana neokrnjena v veljavi.

Tožeča knjigovodinja je rekurirala in je okrožno sodišče v Ljubljani ugodilo rekuru ter odločilo, da je za ta spor pristojno redno, to je sresko sodišče, ne pa obrtno sodišče. Iz razlogov: Pritrčiti je rekuru, ki uveljavlja, da se je oziirati tudi na določila § 307 in 343 obrt. zak. Iz določil § 434/III obrt. zak. izhaja, da obrtno obrtno sodišče svojo pristojnost glede predmetov, ki spadajo »po tem«, t. j. po obrtnem zakonu, pod pristojnost razsodniških odborov. Pod besedico »tem« je razumeti obrtni zakon, ne pa obrtnosodni zakon, kajti slednji razsodniški odbor ne pozna. Določilo § 343 obrt. zak. izključuje iz pristojnosti razsodniških odborov spore med službodajalcem in osebo, ki so mu poverjene važnejše službe. Po § 324/I obrt. zak. pa je smatrati za višje pomožno osebo tisto, ki je poleg drugega pretežno zaposleno s pisarniški posli. Knjigovodinja je tedaj smatrati za višjo pomožno osebo. — Ni moči z ozirom na določilo § 428/I obrt. zak. smatrati, da je pristojnost obrtnih sodišč celo razširjena napram stanju pred uveljavitvenjem obrt. zakona, češ da vzdržuje § 427/I v veljavi ne samo obrtnosodni zakon, temveč tudi vse njegove poznejše spremembe in da spada k tem spremembam določilo § 41 zak. o trgovskih pomočnikih. Ta slednja določba ne more biti mišljena kot poznejša izprememba obrtnosodnega zakona, kajti po § 41 spadajo pod gotovimi pogoji pred obrtno sodišče spori iz službenih razmerij, za katere velja zakon o trgovskih pomočnikih. Takih službenih razmerij pa od uveljavitve obrtnega zakona ni več, ker je zakon o trgovskih pomočnikih razveljavljen in so stopila na njegovo mesto določila obrtnega zakona. Ker torej ni službenih razmerij, ki bi jih bilo presojati po zakonu o trgovskih pomočnikih, nima smisla smatrati, da naj še naprej obstoja oblastvo, ki naj razsoja take spore. Pač pa so mišljene kot »poznejše izpremembe« obrtnosodnega zakona tisti predpisi, a katerimi je bila urejena sestava obrtnih sodišč, odpravljene volitve članov in volitve nadomeščene z imenovanjem članov obrtnih sodišč.

Jasni namen obrtnega zakona je, izenačiti obrtno in nameščensko pravo v vsej državi, ne samo v materialnem, temveč tudi v procesualnem pogledu. Zato je določilo § 434/III obrt. zak. tolmačiti samo tako, da so za spore iz službenega razmerja pristojni razsodniški odbori, oziroma redna sodišča in samo, kjer obrtno sodišče še obstoja, naj ono nadomestuje razsodniški odbor, ne pa tudi redno sodišče. Sicer ne bi bilo umljivo, zakaj naj samo glede posameznih krajev veljajo glede pristojnosti v službenih sporih čisto singularni predpisi. To bi ne bilo v skladu z idejo izenačenja zakonodaje in s tem tudi izenačenja državljanov pred sodišči.

Na revizijski rekuru tožene stranke le komsto Stal sedmorice v Zagrebu potrdil odločbo okrožnega sodišča in dejal: V smislu točke 3 § 434 obrt. zak. ima za enkrat naprej soditi obrtno sodišče v Ljubljani v vseh sporih, ki bi spadali sicer, ako tega obrtnega sodišča ne bi bilo, pred razsodniške odbore. Ako se v tej zvezi poseže na določilo § 343 obrt. zak. se vidi, da razsodišča ne bi bila pristojna za reševanje sporov med službodajalci in uslužbenci, za-

poslenimi v važnejši službi. Navedeno zakonito mesto se sklicuje na § 307 obrt. zak., ki govori o trgovskih pomočnikih, ki jim niso poverjene važnejše službe. Tožiteljica je bila knjigovodinja. Od rešitve vprašanja, če je v takem in takem, toliko in toliko plačenem knjigovodstvu smatrati važnejšo službo v smislu § 343 obrt. zak. ali pa ne, je odvisna obenem rešitev spora, je-li pristojno redno sodišče ali pa ljubljansko obrtno sodišče kot izredno sodišče. Stal sedmorice je mnenja, da je v tem pogledu okrožno sodišče v Ljubljani pravilno odločilo.

Smrten padec po stopnicah

Celje, 18. maja. Sinoči je 36letni delavec Metod Trebičnik, znan kot vodja takozvanega »gabskega orkestra«, obiskal svojega delodajalca, izdelovalca cementnih cevi g. Sredovnika, ki stanuje v pritličju hiše Lastni dom št. 13 v Gaberju pri Celju. Okrog pol 1. ponoči se je Trebičnik poslovil in se podal po stopnicah v svojo podstrešno soboto k počitku. Na stopnicah pa je Trebičnik nenadoma omahnil in padel tako nesrečno na cementni tlak, da si je zlomil tilnik. Vsaka pomoč je bila izključena in Trebičnik je dve uri pozneje izdihnil. Ko je pozvani okrožni zdravnik g. dr. Hočevar ugotovil smrt, so prepeljali truplo v urtarvašico okoliškega pokopališča.

Smrtna nesreča v Logarski dolini

Celje, 18. maja. O tragični nesreči, ki se je pripetila v četrtek popoldne pod slapom Savinje v Logarski dolini, smo izvedeli še naslednje podrobnosti:

V sredo so napravile gojenke III. letnika ženskega učiteljskega šolskih sester v Mariboru šolski izlet v Logarsko dolino. V četrtek zjutraj so prispele gojenke do slapa Platinika blizu planinskega doma. Ko so se postavile v skupino, da bi jih njihova razrednica — šolska sestra slikala, je pridrvel od izvira Savinje dolg, ogoljen hloď (platanica), ki ga je slap z veliko silo treščil okrog 70 m globoko proti mestu, kjer so stale gojenke. Nekatero se pravčasno odskočile. 18letno Marzenko Grosmanovo, hčerko šolskega upravitelja iz Zetali pri Rogatu, pa je hloď zadel na glavo. Treščil je nesrečnico kakih 20 metrov daleč in jo na mestu usmrtil. 18letna Milena Kocuvanovna, hčerka višjega davčnega upravitelja v p. iz Maribora, pri kateri je stanovala Grosmanova, se je še pravčasno sklonila, da je ni zadel hloď v glavo, pač pa je treščil v njeno levo nogo in jo zlomil. Truplo tragično ponesrečene Grosmanove so odnesli v Solčavo, Kocuvanovo pa so prepeljali v celjsko bolnišnico.

Tihotapce madžarskega tobaka so ujeli

Murska Sobota, 18. maja. Tihotapstvo stalno burno cvete ob madžarski meji. Številne smrtne žrtve, aretacije, zaporne in denarne kazni ne izpazujejo strastnih tihotapcev. Posebno madžarski tobak za pipo mami tihotapce, ker je baje cenejši od našega.

Tako so finančni organi v Zvenjavli naleteli na tri tihotapce, ki so nosili cele tovore tobaka. Ko so jih stražniki pozvali, naj obstanejo, so vrgli svoje tovore na tla in zbežali kljub temu, da so organi streljali za njimi. Plen je bil res velik, kajti v tovorih je bilo nad 1250 zavojčkov pipnega tobaka.

Seveda se varnostni organi niso zadovoljili samo s tem, ampak so tudi začeli poizvedovati za tihotapce. Njihov trud ni bil zaman. Posrečilo se jim je izslediti krivce, ki so spločeta vse tajili, a naposled pod težo dok

